België - Belgique
P.B.
8500 Kortrijk mail
3/5617

klimop

Kwartaaltijdschrift van Natuur.koepel vzw
jaargang 24 nummer 3
juli - augustus - september 2014

natuur.koepel
zuid-west-vlaanderen vzw

Erkenningsnummer: P408361 • afgiftekantoor Kortrijk Mail • v.u.: Emmanuel Desmet, Watermolenstraat 69B, 8500 Kortrijk

Op een dinsdagmorgen, 22 april 2014, is Frans Dejonghe van ons heen gegaan.

Wij zijn in een diepe rouw om het verlies van onze zeer dierbare vriend, een begaafd schrijver die al zijn talenten inzette voor de natuur, een begeesterd wandelaar en natuurkenner.

Meer dan 30 jaar streed Frans mee voor het natuurbehoud in Zuid-West-Vlaanderen en richtte in zijn eentje Leefmilieu Zwevegem op, een bijna één-mans-vereniging, in een tijd dat velen nog nooit van natuurbescherming hadden gehoord.
Daarna was Frans één van de oprichters en bestuurders van Natuur.koepel vzw. Hij was present op straatacties en persconferenties her en der in Zuid-West-Vlaanderen. *Frans Dejonghe* werd stilaan een begrip met de vele fantastische artikels die hij schreef in ons tijdschrift *Klimop*. Niemand kon woorden beter hanteren dan Frans als hij het opnam voor de fietser en de wandelaar. Hij protesteerde in stilte tegen de verdrukking van de zachte weggebruiker, zijn pen was zijn wapen.

Dit kwam het best tot uiting in zijn eigen column, de '(Vr) Olijke Gedachte'.
Hij schreef over de sterkte van de natuur en over haar kwetsbaarheid. Over hoe hij het hele universum weerspiegeld zag in een simpele regendruppel. Hij stak op een briljante manier de draak met de beursexpert die zijn financieel advies baseerde op de vlucht van een zwerm spreeuwen.
Als het ging om de kleine kantjes van ons mensenkinderen aan de kaak te stellen, dan deed hij dat met een kwinkslag. Maar helikopterpiloten die het stiltegebied van het Mortagnebos als oefenterrein uitgekozen hadden, werden *vergast* op een stukje sterk sarcasme.
Hij beoefende humor in al zijn gradaties maar cynisch werd hij nooit. Ondanks alles bleef hij mild.
We gaan ze erg missen, zijn diepzinnige gedachten.

Frans was een wandelaar. *Buiten* was zijn thuis.
In de eerste Klimop van dit jaar had hij het nog over "wandelen is buiten zijn, voor natuurbeleving moet je ook naar buiten". Het *wandelen* inspireerde hem, confronteerde hem ook dikwijls met de vernielzucht en domheid van de mens. Hij was een filosoof met de onrust van een zwerver en met het hart van een jonge leeuw.
Hij sloeg kleine wegeltjes in om grootse dingen te ontdekken. Stapsteentjes waren zijn ding. Stap voor stap nam hij je mee op verkenning onderweg trakterend met

↑ © *Dirk Desmet*
↗ © *Els Pauwels*
→ © *Danny Deceukelier*

pittige details uit de geschiedenis, weetjes over natuur en cultuur en ludieke commentaar in zijn eigen typische stijl. Tussendoor trok hij ook eens aan je mouw: "pas hier goed op, auto's zijn doorgaans minder vriendelijk en breekbaar dan wandelaars".

De vele natuurwandelingen die Frans beschreven heeft in Klimop hebben aan duizenden mensen wandelplezier bezorgd en het boekje met gebundelde wandelingen dat we in 2011 hebben uitgegeven blijft een meesterwerk van een knappe en prachtige mens.
De laatste jaren bleef hij wat meer op de achtergrond in onze Natuur.koepel. De niet meer zo jonge, Frans DeJonghe, zoals hij zichzelf met een binnenpretje typeerde, was blij de fakkel te kunnen doorgeven aan een volgende generatie.
Maar het bloed bleef stuwen en zelfs na een eerste ernstige ziekte bleef hij gaan voor één van zijn liefste thema's, de Trage Wegen.
Als trekker van onze Trage Wegenwerkgroep stond hij steeds op de bres om een vergeten pad weer op de kaart te (doen) zetten. Voor de Heynholwegel in Sint-Denijs streed hij 15 jaar lang met "*orewoet*", schreef hij brieven, stond hij voor poorten met blaffende honden en eigenaars, trok hij (met een klein hartje) naar de rechtbank in Gent... En Frans zal het nu zelf moeten missen dat de Heynholwegel op de Dag van de Trage Weg op 19 oktober feestelijk zal ingewandeld worden. Maar het wordt wel een gloriemoment voor Frans, temeer dat ook de Lage Gaaiweg volgens de laatste berichten op die dag ook opnieuw kan ingewandeld worden, ook zo'n voetweg waar Frans met zijn strijdershart de laatste weken nog brieven voor stuurde.
Hoe sterk de passie voor landschapsbepalende trage wegen van Frans was, bewees zijn extra engagement om in 2012 de rol van regionale trekker van de Werkgroep Trage Wegen op te nemen. Meteen werd hij de verpersoonlijking van het nieuwe Meldpunt Trage Wegen voor Zuid-West-Vlaanderen.

Dikwijls hebben we ons afgevraagd waar hij die energie en het vuur haalde. Maar Frans gaf zelf het antwoord. Onlangs schreef hij in Klimop: "Maar de uren vreten aan het uithoudingsvermogen. Er zit niets anders op dan de weg te volgen, eenmaal begonnen moet je doorgaan."

Frans is nooit opgehouden met wandelen. Zijn laatste wandeling van 22 april ging naar het Hallerbos (Pajottenland). Hij had die voorbereid voor trouwe wandelvrienden. Hij wou de boshyacinten laten zien die op het hoogtepunt van hun bloei waren. Het Hallerbos was die dag één heerlijk geurende paarse bloemenzee.
Dit uitzicht op schitterende natuur die voluit gaat, die eindelijk eens niet multifunctioneel moet zijn maar pure natuur zonder compromissen, dat moet het laatste zijn wat hij gezien heeft.

Frans, we nemen de wandelstok van je over en we gaan door, voor altijd en nog verder.

Els Deprez, vanwege alle vrienden van Frans

INHOUD

5 BELEID
- *Bosuitbreiding Hemsrodebos*
- *Arme Leie*
- *De reus van Kaukasus*

11 SCHEEF BEKEKEN
- *Eigen kweek*

13 MILIEU & BEDRIJVEN
- *Typhoon NV: stof tot nadenken*

14 UIT DE WERELD
- *Smaragdhagedissen onder boomheide*

17 GROENE APPS
- *ObsMapp en iObs*

19 HET DNA VAN DE BRAMENPLUKKER

20 TREKKERS
- *Het wankele evenwicht*

23 VOGELWERKGROEP
- *Vogels in onze streek - zomer 2013*

24 UIT DE KUNST
- *What a difference a day makes*

27 LANDSCHAP IN BEELD
- *De scheldevallei vanop Tiegemberg*

30 IN BEELD
- *Zomer*

32 TRAGE WEGEN
- *Atlas der Buurtwegen*

34 PLANTEN
- *Fascinerende duinen*

36 PADDENSTOELEN
- *Paddenstoelenmagie*

38 INSECTEN
- *Op zoek naar Boktorren*

40 UIT DE VERENIGINGEN
- *Natuurpunt Kortrijk*
- *Natuurpunt Avelgem*
- *Natuurpunt Zwevegem*
- *Natuurpunt Waregem-Zulte*
- *Natuurpunt De Buizerd*
- *Natuurpunt Gaverstreke*
- *Natuurpunt De Vlasbek*

51 TRANSITIEBEWEGING
- *NewB*

52 VELT
- *Visie op duurzaam voedsel*
- *Ecotip*

56 ACTIVITEITENKALENDER

59 COLOFON

Waar men gaat langs trage wegen, kwam men Frans Dejonghe tegen. Zijn sporen zullen voor altijd in het landschap achterblijven in stille getuigen van zijn inzet, zoals in deze opgewaardeerde voetwegel van de Tontekapel naar de Geitenberg in Kooigem.
© Emmanuel Desmet

Natuurkoepel/ facebook

Natuurkoepel/ twitter

Beste Klimoplezer,

KRISTINA NAEYAERT
VOORZITTER
NATUUR.KOEPEL VZW

Afscheid nemen is pijnlijk, zeker als iemand zoveel heeft betekend voor het natuurbehoud in de streek als Frans Dejonghe. 25 jaar heb ik hem gekend en gewaardeerd. Je hebt er dan een tijdje geen zin meer in. En toch zullen we blijven doorgaan met ons werk. In één van zijn cursiefjes schreef Frans immers "boottrekkers geloven in de toekomst, boottrekkers brengen maatschappelijke waarden in beweging en helpen ze vooruit". We blijven trekkers voor natuur en milieu. Ons tijdschrift Klimop speelt daarin een belangrijke rol: als bron van informatie, met steeds goed onderbouwde artikels en waar nodig voldoende kritische inslag.

Want na de laatste voorbije verkiezingen begint alweer een moeizaam werk om die vele nieuwe politici het ABC rond natuur en milieu bij te brengen. Het is telkens toch slikken als je vaststelt hoe weinig mensen nog een zekere basiskennis hebben van één en ander. Naarmate onze natuur alsmaar verarmt, wordt het besef van gemis blijkbaar steeds kleiner? Welke politicus weet vandaag nog dat er eigenlijk overal zwaluwen zouden moeten rondvliegen in de gemeenten, dat ons landbouwgebied een pure natuur-woestijn is geworden, dat de grote leegte van de natuur die we nalaten aan onze kinderen niet normaal en onaanvaardbaar is. Een grote vereniging als Natuurpunt is onmisbaar om steeds maar weer dat pleidooi voor natuur en mens te houden.

Maar wie er ook verkozen is, welke regering er ook wordt gevormd, laat het voor iedereen duidelijk zijn dat wij als gemeenschap recht hebben op basiszaken zoals gezonde lucht, proper water, duurzaam geproduceerde voeding, een verkeersveilige omgeving en voldoende natuur in de buurt. Politici en beleidsmakers lijken soms nauwelijks te beseffen dat er veel méér nodig is dan wat halfslachtige maatregelen om blijvende veranderingen te bekomen.

Het is nu zomer en voor velen ook vakantietijd. Vakantie nemen is loslaten van dagelijkse sleur. Loslaten is ook tijd maken om op ontdekking te gaan in de natuur. Maak tijd om met de kinderen of kleinkinderen op zoek te gaan naar de mieren in het gras, de pissebedden onder de stenen, de schaatsenrijders op het water. Zoek nieuwsgierig het verborgen leven in de natuur en laat je verrassen. Als suggestie kan je met ons mee op ontdekking met de fluisterboot op de Blankaartvijver in Woumen op dinsdagavond 15 juli (zie verder in Klimop).

En als je ergens op een mooi plekje in de natuur zit, lees dan nog eens één van de "olijke gedachtes" uit een vroeger nummer en geniet van de scherpe pen, de fijnproeverij en de milde ironie die Frans Dejonghe zo kenmerkten. Wie schrijft die blijft.

HERMAN NACHTERGAELE
NATUUR.KOEPEL VZW

Bosuitbreiding Hemsrodebos: meer bos voor minder natuur

Al ooit eens gehoord van de IHD's voor natuur? Waarschijnlijk niet en toch is dit één van de dossiers waarrond de natuursector in Vlaanderen de voorbije jaren het sterkst rond gewerkt heeft. Een korte uitleg.

Er bestaat al vele jaren een uitgebreide wetgeving rond natuurbescherming vanuit het Europees niveau die door de lidstaten moet uitgevoerd worden: wetgeving over bescherming van soorten en leefgebieden die belangrijk zijn op Europees niveau (de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitat Richtlijn uit 1992) om deze leefgebieden en soorten in stand te houden. ***Dit zijn dus de fameuze "IHD's" of instandhoudingsdoelstellingen.***

Gelukkig maar dat Europa af en toe toch iets meer is dan een puur economische machine. Elke lidstaat moet dan ook verplicht een aantal gebieden aanduiden waar een natuurbeleid wordt gevoerd om de biodiversiteit te behouden. Het geheel van deze gebieden vormt het Natura 2000 netwerk. Voor elk van die gebieden dienen dus natuurdoelstellingen te worden vastgelegd en een gericht beleid gevoerd te worden. Gebieden dus van Europees belang. Hierbij wordt bepaald hoeveel individuen van een bepaalde soort nodig zijn om een leefbare populatie te hebben en vervolgens hoe groot een leefgebied voor die soort moet zijn. Dit werd eerst globaal vastgelegd op Vlaams niveau en zal in 2de fase vertaald worden naar alle deelgebieden. Het Natura 2000 netwerk met de IHD 's gaat over 62 gebieden voor een totaal van 166.000 ha of 12% van de oppervlakte van Vlaanderen. 10.000 ha van het aangrenzend landbouwgebied zullen moeten worden omgezet naar natuur, omdat de aangeduide gebieden nu te klein zijn om de natuur in stand te kunnen houden.

Een fantastische overwinning voor de natuur? Dat valt nog te bezien, want het overgrote deel van deze IHD-gebieden zijn reeds langer aangeduid als natuurgebied, maar daar is er op het terrein dikwijls niet veel van te zien aangezien ze nog in landbouw- of privégebruik zijn. Van realisatie van echte natuurdoelstellingen kan hier dan ook geen sprake zijn. De termijn om die een gezonde, stevige natuur te verwezenlijken, is echter niet bepaald kort en wordt voorzien tegen 2050.

Erger is dat men binnen een bepaalde politieke partij nadrukkelijk aanstuurt op een beleid, waarbij er enkel nog natuur wordt beschermd in deze IHD-gebieden. In de overige 88 % van Vlaanderen moet alles kunnen zonder rekening te houden met de aanwezige natuurwaarden. Uiteraard zijn we het vanuit Natuurpunt daar niet mee eens. Ook natuur in de buurt is belangrijk!

EROSIEBESTIJDING LANDBOUW GRASSTROKEN
© Herman Nachtergaele

Een casus rond IHD uit onze streek: Hemsrode en Bouvelobos in Anzegem

Om aan de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) te komen voor de bossen van Hemsrode en Bouvelo, heeft wetenschappelijk onderzoek aangetoond dat er er min. 45 ha bosuitbreiding noodzakelijk is om deze specifieke bostypes blijvend te beschermen. Deze bosuitbreiding is dus een Europese

BRONGEBIED WATER-MOLENBEEK
© *Herman Nachtergaele*

verplichting en geen vrijblijvende keuze. Hierover wordt nu ***op Vlaams niveau al een paar jaar overleg gepleegd*** en de nu voorziene uitbreiding is voor Hemsrodebos zelfs onvoldoende om de doelstelling voor habitat te halen. Tevens wordt voor Hemsrode het kader gemaakt om bepaalde recreatie (de military) te kunnen voortzetten in dit beschermd gebied.

Het is duidelijk dat voor deze bosuitbreiding landbouwgrond zal moeten omgezet worden. Dit kadert ook nog helemaal in de doelstelling van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen waar reeds meer dan 15 jaar geleden beslist werd dat er in Vlaanderen 10.000 ha bos moest bijkomen. (In de realiteit verdwijnt er netto nog elk jaar bos en is het dus hoog tijd om hier iets aan te gaan doen.)

De ruimere omgeving van deze bossen in Hemsrode en Moregem is open landbouwgebied met een sterk reliëf. Het gebied is ook landschappelijk zeer waardevol o.m. door de aanwezigheid van een aantal beken die hun meanderende structuur hebben behouden met zeer waardevolle beekbegeleidende bomen, struiken en vegetatie. Het gaat hier over de Kasteelbeek, Tjammelsbeek en Maalbeek/ Watermolenbeek. Ze vormen echte verbindingselementen en migratiewegen voor de natuur. Op heel wat plaatsen zijn ook de aanliggende weilanden deels opgenomen in de Natuurbestemming. Op die manier is er een natuurlijke grasbufferstrook, die de beek beschermt tegen o.m. inspoeling van meststoffen en sproeimiddelen vanuit de hoger gelegen landbouwpercelen. Op het gewestplan zijn deze beken sinds vele decennia dan ook terecht ingetekend als Natuurgebied.

De landbouwsector heeft het planproces GRUP (Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan) voor de bosuitbreiding van dit Europees beschermd gebied reeds jaren geblokkeerd. Finaal hebben ze dan vorig jaar toch toegegeven, maar wel geëist dat als “compensatie” de bestemming van “Natuurgebied” op het gewestplan voor deze beken moet verdwijnen. In de plaats zou er dan een bestemming van ***agrarisch gebied met overdruk Natuurverweving*** moeten komen. De praktijk in gans Vlaanderen toont echter aan dat zo’n overdrukken geen enkele meerwaarde voor de natuur inhouden, in tegendeel. Deze omzetting zou het bestaande bemestingsverbod doen verdwijnen, wat nefast is voor de waterkwaliteit van de beken. Tevens zou het grasland langs de beken kunnen omgezet worden naar akkerbouw (lees maïs of grove groententeelt) tot aan de rand van de beek, waardoor pesticiden en herbiciden uit de landbouw samen met afspoelende aarde in de beken kunnen terechtkomen. De streek is heuvelend en zeer erosiegevoelig waarvoor nu in deze zelfde regio reeds (dure) beheersovereenkomsten worden afgesloten met de VLM voor aanleg van buffergrasstroken om erosie te bestrijden.

De motivatie van het voorontwerp GRUP geeft geen enkele zinvolle en aanvaardbare verantwoording voor deze planologische wijziging en is een regelrechte aanfluiting van de principes rond bescherming van landbouw en natuur. Dit is platte koehandel met de landbouwsector: als er bos bijkomt hier, moet er natuur elders weer verdwijnen.

Het gemeentebestuur van Anzegem heeft gelukkig in de overlegfase van dit proces enkele keren nadrukkelijk stelling genomen tegen dit plan en voor het behoud van de natuurbestemming van deze waardevolle beken. Ook het provinciaal structuurplan erkent de waarde van deze beekvalleien als natuurverbinding. Ook met Natuur.koepel en Natuurpunt hebben we flink ons best gedaan en dit tot op het hoogste politieke niveau, om dit procesverloop te doen stoppen.

Voorlopig is er nog geen beslissing tot bosuitbreiding en blijven deze beken hun Natuurstatuut behouden. Dit dossier komt echter onvermijdelijk terug na de verkiezingen. We zijn benieuwd wat het resultaat zal worden en of de politici zullen kiezen voor het milieu- en natuurbelang of zich zullen laten gijzelen door eenzijdige sectoriële en kortzichtige belangen van de landbouwsector?

KRISTINA NAEYAERT
VOORZITTER
NATUUR.KOEPEL VZW

Arme Leie

Met de milieubeweging volgen we reeds meer dan 20 jaar de waterproblematiek in Zuid-West-Vlaanderen, maar de parameters wijzen al vele jaren op een stagnerende waterkwaliteit. Ik wil hierbij graag enkele uittreksels citeren uit het laatste Leiebekken Voortgangsrapport, dat door de Vlaamse overheid jaarlijks wordt opgemaakt. In dit rapport geschreven in "ambtelijke" taal kan je ook lezen over de resultaten van acties die door de overheid worden opgezet. Een zelfevaluatie dus.

EROSIE LANGS DE PRIESTERSTRAAT IN ZWEVEGEM
© *Inagro*

Uit het Leiebekkenvoortgangrapport 2013

"Op het vlak van waterkwaliteit is het Leiebekken helemaal onderaan de ranking terug te vinden. Investeringen in afvalwaterzuivering kwamen pas sinds 2000 echt op gang zowel in Vlaanderen, Frankrijk als Wallonië. Door het groot aandeel aan versnipperde bebouwing zijn heel wat woonwijken nog niet aangesloten op de zuiveringsinfrastructuur.

Door bemesting scoort het Leiebekken zeer slecht. Dit is voornamelijk te wijten aan de intensieve groententeelt. Op 54% van de meetplaatsen in landbouwgebied worden de nitraatnormen overschreden. Gemiddeld in Vlaanderen is dat 26%. Over de hele lijn scoort de biologische en de fysicochemische waterkwaliteit van de Leie en Toeristische Leie slecht.

De BBI bepaling (index van biologische waterkwaliteit) toont in Vlaanderen van 1989 tot 2012 een algemene verbeterende trend. Enkel de Leie - Grensleie scoort met een BBI waarde van 5 of 6 heel slecht. "

"Het waterlichaam van de **Heulebeek** werd aangeduid als aandachtsgebied: de waterkwaliteit varieert van matig verontreinigd tot verontreinigd. De biologische kwaliteit is slecht tot zeer slecht. Sinds de zuiveringsinstallatie van Moorslede in 2010 in werking trad, komt er heel wat minder afvalwater in de Passendalebeek, een zijwaterloop van de Heulebeek, terecht. Dat leidt echter nog steeds niet tot grote verbeteringen van de waterkwaliteit. Deze kleine waterloop ontvangt in zijn brongebied naast huishoudelijke lozingen ook lozingen van bedrijven uit de voedingssector, incidentele lozingen en diffuse verontreiniging vanuit de landbouw."

"**Erosie en zijn bijkomende effecten vormen een groot probleem** binnen het bekken van de Leie. Dit vooral in de regio Heuvelland, maar ook in de 2 erosiegordels die het bekken bezit: de Noordwestelijke erosiegordel (Ieper, Zonnebeke, Staden, Hooglede, Lichtervelde, Ardooie, Pittem, Tielt) en de Zuidoostelijke erosiegordel. Deze zone loopt van Kortrijk tot Kruishoutem. De totale hoeveelheid geërodeerd akkerland in het bekken van de Leie wordt geraamd op ruim 18.114 ton per jaar. Dit komt via sedimenttransport in de waterlopen en de kanalen terecht. De erosieproblematiek in het bekken van de Leie zorgt niet alleen voor opslibbing van de waterlopen en het verstoppen van rioleringen, … maar ook voor aanrijking en vervuiling van het oppervlaktewater. Aan de bodemdeeltjes gebonden nutriënten of fytoproducten (lees sproeistoffen) komen vaak onder invloed van afspoelend sediment in de waterloop terecht."

"Een eerste stap in het tegengaan van erosie zijn de **brongerichte acties**. Op het lokale niveau is het van belang de landbouwer van erosie werende ingrepen te overtuigen. Hierbij kan gedacht worden aan de aanleg grasbufferstroken, het gebruik van niet kerende bodembewerking,…. In beide gevallen kan een erosiecoördinator hulp bieden. Voor het ogenblik beschikken reeds 9 West-Vlaamse gemeenten over een erosiecoördinator. Het is wenselijk dat in de toekomst alle gemeentes die gevestigd zijn in het bekken over een erosiecoördinator beschikken. Hierbij is er ook overleg wenselijk tussen verschillende Vlaamse initiaties. Ook het **herwaarderen van kleine landschapselementen** -die naast de natuurverbindende functies grote bodem-

← EROSIE OP DE GEITENBERG
© *Kristina Naeyaert*

vasthoudende eigenschappen bezitten- en het afstemmen van afkoppeling- met erosieprojecten dragen bij tot het verminderen van bodemafspoeling. "

Commentaar

De oorzaken en de noodzakelijke acties zijn reeds tientallen jaren voldoende gekend door de ambtenaren. Met de milieubeweging hebben we echter heel veel vragen over de afdwingbaarheid en de echte uitvoering van de acties tot verbetering van de toestand van het Leiebekken. Je zal maar ambtenaar zijn en continu geconfronteerd worden met deze problematieken en geen politieke ruggensteun krijgen om acties af te dwingen.

Zo komt bijvoorbeeld de waterzuivering in het buitengebied veel te traag op gang waardoor de diffuse verontreiniging doorgaat, we vinden o.a. veel te weinig dwingende maatregelen opgelegd door de gemeentebesturen terug.

De waterbeheerders gaan er i.v.m. de erosiebestrijding ook veel te veel van uit dat de erosieproblematiek reeds voldoende wordt aangepakt door de opmaak van gemeentelijke erosieplannen. Plannen op papier veranderen echter niets op het terrein. De huidige erosiekaarten tonen de erosiegevoeligheid van de landbouwgronden weer via kleurcodes maar die geven lang niet de juiste erosiegevoeligheidsgraad weer. Slechts weinig terreinen krijgen hierbij een hoge erosiegevoeligheid toegekend, paars of rode kleur. Alleen op deze terreinen kunnen er vanaf 2015 verplichte maatregelen worden opgelegd. De landbouwsector heeft dus terug goed gelobbyd en krijgt vooral stimulerende acties voorgesteld, maar jammer genoeg quasi geen verplichtingen die het tij écht doen keren. We moeten hier de komende jaren nauwelijks enige verbetering verwachten, integendeel. We stellen namelijk vast dat op alsmaar meer van die erosiegevoelige gronden grove groenteteelten voorkomen in plaats van grasland en granenteelten. West-Vlaanderen is daar trots op: de verwerkende industrie draait goed en veel van deze teelten zijn exportgericht. Dergelijke teelten brengen veel geld op maar vragen een hoge bemesting en veel sproeistoffen. Daarnaast verhoogt het gebruik van zware landbouwmachines de erosie op de hellende percelen. Daarbij komt nog dat door de klimaatwijziging de regenbuien intensiever worden, waardoor meer grond afspoelt en het probleem van lokale overstromingen hand over hand toeneemt.

De winsten zijn voor de industriële landbouw, de gevolgen worden betaald door de rest van de maatschappij: slechte waterkwaliteit, blijvend verlies van waardevolle landbouwgrond door erosie, extra kosten voor ruimingen van grachten en beken, overstromingen.

Conclusie: de bekkenrapporten zijn een mooi instrument voor opvolging van de bekkens maar geven vaak een té rooskleurig beeld waarbij de illusie wordt gewekt dat er hard aan de problemen wordt gewerkt.

In tijden van besparingen en efficiënt inzetten van overheidsmiddelen moet de bestaande wetgeving beter worden opgevolgd en waar noodzakelijk, worden herzien. Dit is de verantwoordelijkheid van de politici die we kiezen.

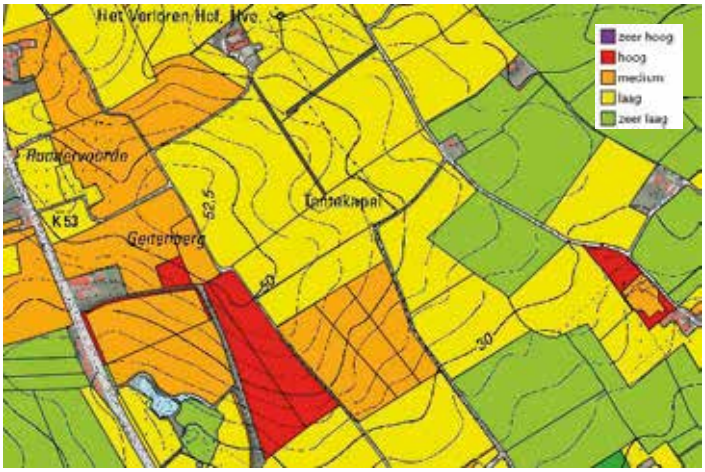

UITSNEDE VAN DE POTENTIELE BODEMEROSIEKAART PER PERCEEL VAN DE OMGEVING VAN DE GEITENBERG. DEZE OMGEVING LIJDT STERK ONDER BODEMEROSIE EN TOCH ZIJN SLECHTS ENKEL PERCELEN ROOD INGEKLEURD. HIERDOOR BLIJVEN DE NOODZAKELIJKE VERPLICHTE MAATREGELEN GROTENDEELS UIT.

Help ons in de strijd tegen de reus van de Kaukasus

OLIVIER DOCHY
EXPERT BIODIVERSITEIT, MEDEWERKER PROVINCIE WEST-VLAANDEREN.

De Reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*) is een enorme schermbloemige, afkomstig uit de Kaukasus, die plaatselijk voor overlast zorgt. De plant overwoekert met haar grote bladeren inheemse plantensoorten en kan grote groeihaarden vormen. Bovendien kan contact met de plantensappen tot zeer ernstige brandwonden leiden. Kleine groeihaarden zijn eenvoudig te bestrijden, maar grote groeihaarden worden moeilijker, én gevaarlijker. Om er werkelijk iets tegen te doen is een globale aanpak noodzakelijk. De provincie wil in 2014 in een paar proefgebieden een gecoördineerde aanpak uitproberen. Bij succes worden deze acties daarna uitgebreid naar de hele provincie.

REUZENBERENKLAUW MET BESTRIJDER DAVE VANHEE, HARELBEKE

Hoe raak je de Reuzenberenklauw kwijt?

Een goede bestrijding mikt op de zwakke plekken van een soort. De Reuzenberenklauw is een twee- tot vijfjarige plant. Het eerste jaar vormt zich een rozet met penwortel, het jaar erna bloeit de plant en sterft af. Elke plant produceert duizenden zaden die gelukkig maar een drietal jaar kiemkrachtig blijven. Er zijn drie mogelijkheden om de plant uit te putten of te doden:

- doorsteken van de penwortel, op 10-15 cm onder de grond
- maaien vóór de zaadzetting (half juni/begin juli); deze maaibeurt een paar weken later herhalen omdat herbloei nog mogelijk is; bloeischermen apart inzamelen voor verbranding
- begrazen van grote groeihaarden door dieren met donkere koppen die minder gevoelig zijn voor zonlicht

Een nazorg van 3 tot 7 jaar is noodzakelijk om hergroei in de kiem te smoren. Veiligheidskledij en goed reinigen van het materiaal is van groot belang.

Wat doet de provincie?

De Reuzenberenklauw komt vooral voor langs waterlopen en wegbermen. De provincie beheert talloze kleine waterlopen. Daar gaan we zelf aan de slag, samen met de rattenvangers van de gemeenten. Dit werk kadert in het Frans-Belgisch Interreg-project 'Lupin' ('Lutte contre les plantes invasives'). De provincie coördineert de samenwerking met andere overheidsdiensten die mee zullen doen met de acties. Er geldt momenteel (nog?) geen wettelijke bestrijdingsplicht en de gewone burger kan dus niet gedwongen worden om mee te doen. Toch gaat de provincie hen beleefd maar uitdrukkelijk vragen om planten op private terreinen ook te liquideren. De gouverneur ondersteunt uitdrukkelijk deze acties, vanuit zijn bevoegdheid voor o.a. veiligheid.

Hoe herkennen?

De schermbloemigenfamilie kent veel soorten in onze contreien. Allemaal hebben ze die typische witte en bij sommige soorten gele bloeischermen. Dit zijn ideale landingsplatformen voor nectar zoekende insecten. Daarom alleen al zijn ze waardevol! Het zou jammer zijn dat de verkeerde soorten worden aangepakt. Let daarom op de belangrijkste kenmerken. De grootte is natuurlijk al een goede indicatie. De grote bladeren zijn blinkend groen en de bladrand is duidelijk grof gezaagd. Ook is de buitenste helft van de hoofdnerf 'bebladerd' en niet kaal zoals bij de meest gelijkende soorten Gewone berenklauw, Gewone en vooral Grote engelwortel.

Ik weet er staan: wat nu?

Weet je Reuzenberenklauw staan? Meld die waarneming dan via www.waarnemingen.be, liefst ook met een foto van de groeiplaats. Dan zien we de omvang van het probleem. Verwacht niet dat ze morgen geliquideerd zullen zijn, maar het is een eerste stap naar een globale aanpak. Of neem zelf de zeis of spade ter hand en wees voorzichtig!

Meer informatie?

Deze Waalse site is echt bijzonder informatief: *http://biodiversite.wallonie.be/fr/la-berce-du-caucase.html?IDC=5668*

Nederlandstalige folder: *www.alterias.be/images/stories/downloads/Nederlands/beheer_%20heracleum_nl.pdf*

REUZENBERENKLAUW
© *wikipedia nl*

Eigen kweek

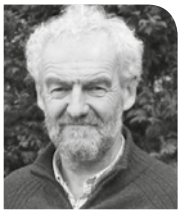

LUC CAPELLE

Als de onderste ledematen niet mee willen, slaat de bovenkamer op hol, terwijl de oren gaan hangen. De dagelijkse (tuin) klusjes stapelen zich op tot een onoverzienbare hoop. Gelukkig is er nog de oogst in de serre, die van de buitenomstandigheden weinig last heeft. Maar zelfs de moestuin wordt nu wild. Met lede ogen moet ik toezien hoe de natuur mijn moestuin inneemt en opvreet.

Van één groente was de kans op slagen sowieso ontzettend klein: de erwten.

De hoop op een goeie erwtenoogst heb ik al jaren opgegeven wegens de groente met de minste kans op slagen. In de volksmond klinkt het dat ik al tevreden mocht zijn als ik 'mijn plantzaad' terug had geoogst. Af en toe komt de bekoring nog eens op om een rijtje te proberen, met weer een andere aanpak. In een voortje, aangerijkt met mijn beste potgrond, zaaide ik dus de groene bolletjes en dekte die zo goed en zo kwaad als het kon af met enkele netten. De fazanten konden er blijkbaar toch nog bij en ook de houtduiven en - met zwartwerk - ook de woelmuizen deden gaarne mee. En wie weet welke nachtwerkers er nog allemaal aan de slag waren in mijn erwtenveldje? Het resultaat was "fenomenaal": twee armtierige sprietjes getuigden van mijn zoveelste ijdele poging om erwten te kweken. In dezelfde periode werd hier een tiental hectaren grote akker ingezaaid met miljoenen erwtenbolletjes, net naast het houtduivenbos nota bene. Met veldkanon, vogelschrik, reusachtige computergestuurde machines en aangepaste mest en gif werd het een schoolvoorbeeld van een erwtenveld. Ik schat dat er evenveel erwtenzaadjes "verloren" gingen als in mijn tuinrijtje van vier meter. Alles even groot gegroeid, zonder kruidje en met slechts enkele dagen machinale arbeid! Genoeg om de helft van onze provincie van erwtenconserven te voorzien. Geen rug zal gekromd zijn en geen hand zal een boontje uit de peul hebben geduwd.

Maar terwijl ik in mijn moestuin het povere resultaat van mijn eigen kweek sta te aanschouwen, leef ik van de klaterende liederen van allerlei zangers, gluur ik naar het haasje en de fazanten, zie ik de merels en de spreeuwen smullen van de lekkere kersen en overwinnen de houtduiven zelfs hun schrik voor het bouwen van een nest boven mijn hoofd. Laat leven wat leeft en sterf zelf. Of hanteer het recht van de sterkste en overleef. Eén troost: op mijn sterfbed zullen de zangers me onbewust ten afscheid fluiten. Hun lied kan niet in blik worden gekocht.

Helaas zal ook ik straks weer een blik erwten moeten opendraaien als ik er bij mijn patatjes wil. En de (agro)boer, hij boerde voort. Zonder hem hadden we ons laatste lied al wat vroeger gehoord.

ZOEKERTJE:
Jong en op zoek naar een groene uitdaging?

De natuur heeft je nodig, maar andersom hebben jongeren ook de natuur nodig.

Zo denken wij er alvast over bij de JNM (Jeugd voor Natuur en Milieu). Twee wekelijks organiseren we activiteiten in en rond de natuur.

Om deze thema's aan te brengen bij de jeugd, zijn we op zoek naar jongeren die hun passie voor natuur en milieu met ons willen delen. Ben je tussen 16 en 25 jaar, op zoek naar een nieuwe hobby, één die je op plaatsen brengt in de natuur waar je anders nooit zou komen, leer je graag kinderen iets bij over thema's als klimaatopwarming, biologische landbouw of eetbare planten herkennen (om maar enkele voorbeelden te geven uit de brede waaier aan activiteiten) of wil je actief meehelpen in het bestuur van onze groene jeugdbeweging. Wij zijn op zoek naar geëngageerde jongeren die met veel enthousiasme hun steentje willen bijdragen aan de natuur en onze jeugdbeweging.

Geïnteresseerd? Stuur dan een mailtje naar matthiasstrubbe@hotmail.com met al je vragen en ik antwoord je zo snel mogelijk terug.

Groeten,
Het JNM-BESTUUR.

ISOLATIE & DAKBEDEKKING
CALLEWAERT
BOUWMATERIALEN

Ringlaan 18 • 8520 Kuurne
T 056 -36 43 10 • F 056-35 24 09

Ovenstraat 25 • 8500 Roeselare
T 051-25 25 15 • F 051 24 43 87

www.callewaert.be

KBC
Bank & Verzekering

we hebben het voor u

Belfius
Bank & Verzekeringen

Belfius regio Menen-Wevelgem
Agentschap Wevelgem

Tel: 056/43 89 80 Fax: 056/43 89 99
Email: rik.vervalle@mandat.belfius.be

VERVAEKE FIBRE nv
flax for the industry since 1892

Kortrijksestraat 68
B-8520 Kuurne
Tel. 056 71 20 55
E-mail: flax@pandora.be

MASTERS OF LINEN
1892-2012
120 Years of Continuity through Quality

Tuinier met de natuur mee.

Naturen®

EFFICIËNT VAN NATURE

Wist je dat de egel één van de actiefste opruimers in je tuin is?

Van valavond tot 's morgens vroeg trekt hij op smultocht tussen je planten, op zoek naar lekkere hapjes als slakken, rupsen, kevers en wormen. Dit gratis tuinhulpje voelt zich op z'n best in een biologische tuin. **Kies bewust, voor zijn welzijn én die van je tuin, voor Naturen.** Naturen omvat maar liefst 50 producten op basis van natuurlijke ingrediënten, goedgekeurd voor de biologische tuin.

Want Naturen is efficiënt van nature, precies zoals die andere stekelige tuinhulp!

www.naturen.be

Typhoon NV: stof tot nadenken

Op de jaarlijkse ondertekeningsavond van het charter duurzaam ondernemen was Frederic Bulcaen, gedelegeerd bestuurder van Typhoon NV uit Beveren-Leie,een van de panelleden. Het charter duurzaam ondernemen is een vrijwillig engagement dat bedrijven aangaan om proactief te werken rond 10 thema's die te maken hebben met de verschillende aspecten van duurzaam ondernemen (op milieu-, sociaal en economisch vlak) en wordt getrokken door de POM (Provinciale OntwikkelingsMaatschappij) West-Vlaanderen. Misschien wel een interessant item voor een volgend artikel. Maar het verhaal van Typhoon was een goede aanleiding om eens een bezoekje aan het bedrijf te brengen.

MAARTEN TAVERNIER

Klimop: ***Kun je ons vertellen wat de actieterreinen van Typhoon zijn?***

Typhoon is een bedrijf dat al meer dan 50 jaar bestaat. Aan de basis van de firma lag het probleem van stofuitstoot dat zich voordeed bij de productie van vlasplaten en spaanderplaten, die toen in deze streek geproduceerd werden (en wat spaanderplaten betreft is dat nog altijd zo). De oprichter van het bedrijf specialiseerde zich in afzuiginstallaties om die stofhinder tegen te gaan.

Vandaag is het bedrijf op internationaal niveau bezig met luchttechniek: industriële stofafzuiging, maar ook pneumatische transportsystemen (zoals bv. voor mengen van veevoeder), industriële ventilatoren en andere luchttechnische apparaten. Stofafzuiging is relevant in heel uiteenlopende sectoren: houtverwerkende industrie, voedingsnijverheid, afval- en recyclagesector, biomassa- en biogaswereld. De oplossingen van Typhoon worden vooral gebruikt in sectoren waar robuustheid een meerwaarde betekent: slijtvastheid, onderhoudsvriendelijkheid en bedrijfszekerheid zijn onze kenmerken. We proberen toonaangevend te zijn op vlak van techniek. Zo zetten we bijvoorbeeld al veel vroeger dan onze concurrenten de stap om de aanzuigventilatoren na de stoffilter te plaatsen (creatie van onderdruk in de stoffilters) wat veel onderhoudskosten bespaard door lagere slijtage en ook een grote energiebesparing oplevert door gebruik van hoge rendementsventilatoren. Het mag je misschien verbazen maar onze installaties verbruiken op vandaag minstens 30 % minder energie dan 10 jaar geleden. Voor heel veel klanten doen we zelfs een ombouw van hun installatie met onmiddellijke winsten tot gevolg.

Alle installaties worden zelf ontworpen en geproduceerd op de site in Beveren-Leie, waar een 50-tal mensen werken. Een lasrobot, waarvan er maar enkele zijn in België, laat toe ook kleine series efficiënt te produceren. Montage kan door onze eigen mensen, maar op grote afstanden kan ook een installatie op containertransport gezet worden en door een plaatselijke partner gemonteerd worden. Enkel de opstart moet dan nog door onze eigen installateurs gedaan worden. In een afzonderlijke dochterfirma staan wij ook in voor onderhoud van installaties.

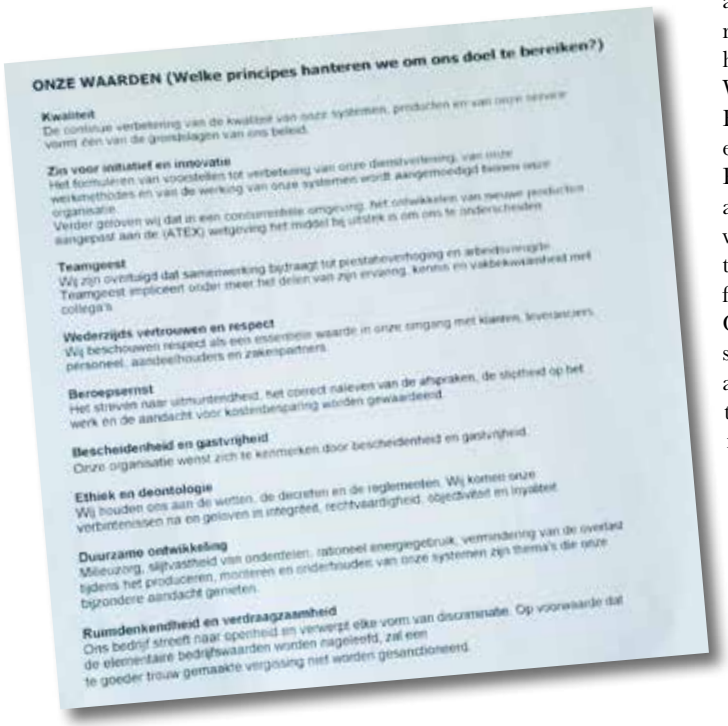

ONZE WAARDEN (Welke principes hanteren we om ons doel te bereiken?)

Kwaliteit
De continue verbetering van de kwaliteit van onze systemen, producten en van onze service vormt een van de grondslagen van ons beleid.

Zin voor initiatief en innovatie
Het formuleren van voorstellen tot verbetering van onze dienstverlening, van onze werkmethodes en van de werking van onze systemen wordt aangemoedigd binnen onze organisatie.
Verder geloven wij dat in een concurrentiële omgeving, het ontwikkelen van nieuwe producten aangepast aan de (ATEX) wetgeving het middel bij uitstek is om ons te onderscheiden.

Teamgeest
Wij zijn overtuigd dat samenwerking bijdraagt tot prestatieverhoging en arbeidsvreugde. Teamgeest impliceert onder meer het delen van zijn ervaring, kennis en vakbekwaamheid met collega's.

Wederzijds vertrouwen en respect
Wij beschouwen respect als een essentiele waarde in onze omgang met klanten, leveranciers, personeel, aandeelhouders en zakenpartners.

Beroepsernst
Het streven naar uitmuntendheid, het correct naleven van de afspraken, de stiptheid op het werk en de aandacht voor kostenbesparing worden gewaardeerd.

Bescheidenheid en gastvrijheid
Onze organisatie wenst zich te kenmerken door bescheidenheid en gastvrijheid.

Ethiek en deontologie
Wij houden ons aan de wetten, de decreten en de reglementen. Wij komen onze verbintenissen na en geloven in integriteit, rechtvaardigheid, objectiviteit en loyauteit.

Duurzame ontwikkeling
Milieuzorg, slijtvastheid van onderdelen, rationeel energiegebruik, vermindering van de overlast tijdens het produceren, monteren en onderhouden van onze systemen zijn thema's die onze bijzondere aandacht genieten.

Ruimdenkendheid en verdraagzaamheid
Ons bedrijf streeft naar openheid en verwerpt elke vorm van discriminatie. Op voorwaarde dat de elementaire bedrijfswaarden worden nageleefd, zal een te goeder trouw gemaakte vergissing niet worden gesanctioneerd.

Klimop: ***Waarom doet een bedrijf als Typhoon mee aan het charter duurzaam ondernemen?***

Ik zie milieu eigenlijk als onze corebusiness. De aanpak van verspreiding of vermijden van stof, een van onze omvangrijkste activiteiten, heeft immers een heel belangrijk milieuaspect. We vinden milieuvriendelijk werken ook heel belangrijk. In onze ontwerpen hechten we veel belang aan het beperken van het energieverbruik en vermijden van slijtage, waardoor de 'duurzaamheid' (dan in termen van lang meegaan) van de installaties verhoogt. Onze visie is dat milieu geen kost hoeft te zijn. Op langere termijn gaan milieuvriendelijkheid en efficiëntie vaak hand in hand.

In de waarden die we als bedrijf nastreven (en die in het bedrijf inderdaad op verschillende plaatsen expliciet een plaats hebben aan de muur, nvdr) vind je een item 'duurzame ontwikkeling' terug. We verwachten van onze medewerkers bijzondere aandacht voor 'milieuzorg, slijtvastheid van onderdelen, rationeel energiegebruik, vermindering van de overlast tijdens het produceren, monteren en onderhouden van onze systemen'. We hadden het gevoel dat het 'laaghangend fruit' geplukt was. En dan spreken we over verminderd verbruik van elektriciteit en perslucht, beperken en hergebruik van verpakkingen, PV-panelen op het dak, maar bijvoorbeeld ook gebruik van aanhangwagens om bepaalde van onze onderdelen op de werf te krijgen in plaats van steeds te werken met een externe transporteur. Een voorbeeldje van combinatie van kostenefficiëntie en een milieumaatregel.

Om verdere stappen te zetten hadden wij nood aan een structuur en methodiek, aan inspiratie vanuit andere bedrijven, aan begeleiding en ondersteuning. Dat zijn elementen die we terugvinden in de aanpak van het charter duurzaam ondernemen.

Klimop: ***Bedankt voor het gesprek en hopelijk kunnen we binnen enkele jaren nog eens komen kijken naar de resultaten die deze verdere stappen opgebracht hebben.***

Foto's: © Maarten Tavernier

YANN FERYN

WAT IS ER QUA NATUUR TE BELEVEN BUITEN DE GRENZEN VAN ZUID-WEST-VLAANDEREN? ERG VEEL! MET DEZE RUBRIEK WILLEN WE ONZE HORIZON WAT VERLEGGEN. EN HOE KUNNEN WE DAT BETER DOEN DAN EVEN MEE TE REIZEN MET STREEKGENOTEN DIE ER GEWEEST ZIJN?

Wie ook een mooie natuurreis maakte of iemand kent die een aangrijpend buitenlands natuurverhaal kwijt wil, kan dit mailen aan yann@natuurkoepel.be.

Smaragdhagedissen onder boomheide

Noord-Portugal, april 2014. Eddy Loosveldt en Myriam Archie (Zwevegem) maakten dit voorjaar een tocht met hun wagen door het noorden van Portugal. De regio is befaamd voor zijn Iberische wolven en schitterende flora.

Eddy: We kozen ervoor onze auto op de veerboot te plaatsen en de reis te beginnen met een boottocht over de Golf van Biskaje. We scheepten in in de haven van Saint-Nazaire, Bretagne, in de hoop zeezoogdieren te kunnen observeren.

Klimop: ***En … is dat gelukt?***

Eddy: Half. We zijn niet zo'n specialist in walvissen observeren. We zagen wel bruinvissen en dolfijnen. Ik heb nochtans uren door het venster staan turen, maar het schip voer vooral 's nachts en dan is er sowieso niks te zien.

Myriam: We voeren vijftien uur aan een stuk. De zee was zeer kalm.

Klimop: ***En waar kwamen jullie dan aan land?***

Eddy: In Gijon. Die stad ligt in het midden aan de noordkust van Spanje. We zijn van daaruit dadelijk doorgetrokken naar het Parque Nacional de Montesinho, het eerste Portugese natuurgebied, net over de Spaanse grens. Het natuurpark heeft een beschermde oppervlakte van 75.000 hectare. Het bestaat uit 95 dorpjes. Hier zou een stabiele populatie leven van Iberische wolven.

Klimop: ***Heb je ze gezien?***

Eddy: Neen. Ik was daar wel wat ontgoocheld in.

Myriam: Het moet niet makkelijk zijn om die dieren te zien te krijgen. Ge ziet toch ook niet rap everzwijnen in de Ardennen?

Eddy: In dat natuurgebied zaten ook Edelherten, Dassen, Otters, Genetkatten, Pyreneese Desmans, noem maar op. Maar als ik eerlijk mag zijn: we zagen enkel de staart van een Vos.

Klimop: ***Om die soorten te spotten moet je wellicht wat vroeger opstaan of aangepaste technieken gebruiken. Vogels gingen toch een stuk makkelijker?***

Eddy: Klopt. We noteerden Alpenkraaien en de Blauwe kiekendief bijvoorbeeld. Die soorten broeden er, net zoals de Oehoe, de Alpengierzwaluw en de Slangenarend. Voor de meeste soorten waren we te vroeg in het seizoen. Bovendien was het de periode voordien erg koud en regenachtig geweest. De natuur zit dan wat achter op schema. Het neemt niet weg dat we toch ook soorten als Blonde tapuit, Ortolaan en de prachtige Smaragdhagedissen zagen.

Klimop: ***Waar sliep je daar dan?***

Myriam: In het beschermd dorp Montesinho. We vonden er een Bed & Breakfast "A Lagosta perdida", uitgebaat door een Engels-Nederlands koppel dat de site herstelde in de oorspronkelijke staat. Ze waren gevlucht

voor het slechte weer op hun vroegere woonplaats, het Engelse eiland Skye. Landschappelijk is Montesinho heel erg mooi. Je vindt er verzamelingen enorme ronde rotsblokken, typisch voor het gebied. Er leeft nog een erg authentieke bevolking, met vrouwtjes in lange zwarte kledij.

Eddy: In het wild groeide er veel Spaanse boomheide, diverse soorten tijm en gaspeldoorn, zonneroosjes, noem maar op. De meeste soorten moesten eigenlijk al volop bloeien, maar deden het dit jaar nog niet. We vonden er ook veel kwekerijen van zoete tamme kastanjes. Ze maken er hier soep en brood van. En de vruchten worden ook uitgevoerd, onder meer naar Brazilië, waar deze Portugese kastanjes gepoft her en der te koop worden aangeboden langs de straat.

Myriam: Nadat we Porto bezochten, trokken we naar Fafe, net ten noorden van de stad. Hier sliepen we bij een particulier. We vonden het adres via de internationale organisatie Servas. Je betaalt hen jaarlijks 7 euro en je kunt over de hele wereld slapen bij particulieren. Wel makkelijk en leuk. Zo leer je het land op een heel andere manier kennen

Eddy: De mensen die ons huisvestten, gingen dan wel eens met ons mee en dan kom je natuurlijk op plaatsen waar

> IN ALDEIA DO PONTIDO STAAN AMPER ACHT HUIZEN, WAARONDER EEN RESTAURANTJE EN EEN WINKELTJE.

je anders nooit zou komen. Zo bezochten we Aldeia do Pontido, een beschermd dorp, dat nergens in de gidsen wordt vermeld. Er staan amper acht huizen, waaronder een restaurantje en een winkeltje. Een particulier restaureerde de nederzetting compleet in de originele stijl.

Myriam: Daar kom je pas tot rust.

Eddy: Er staat een werkende watermolen aan een huis. Hiermee kun je in de keuken zelf je graan malen! Vlakbij broedde daar de Blauwe kiekendief.

Myriam: Van hieruit bezochten we Guimarães, in 2012 de Europese culturele hoofdstad. We bezochten er enkele culturele bezienswaardigheden, zoals het heiligdom van Nossa Senhora da Penha. We konden de berg op met een kabellift. We kregen hiervoor tal van tips van onze gastvrouw in Fafe.

Eddy: Wat verder op de reis bezochten we nog de noordelijke Portugese kust, het gebied net ten noorden van Viana do Castelo: Montedor en Carreço. We vonden er licht hellende duinen, bedekt met een kussen van heide en de hierbij horende schitterende flora. Het was er erg aangenaam wandelen. Een speciaal landschap, waar de Roodborsttapuiten de één tegen de ander broedde.
Tenslotte bezochten we nog de streek van de Vinho Verde: Monçao en Melgaço. Hier vind je wijngaarden en dito kelders. Monçao is een historisch stadje met een grote omwalling. Daar ontdekten we een Gekraagde roodstaart. In de streek vind je met knuppelpaden uitgeruste wandelgebieden. In de buurt ligt trouwens de Penada Geres, het enige echt beschermde natuurpark in deze streek.

Klimop: ***Laat me raden: hier heb je een voorraadje wijn opgeslagen?***

Eddy: Hoe zou je zelf zijn?

VORIGE PAGINA:
FOTO 1: LAGUNA DE LOS PECES IN HET PARQUE NATURAL LAGO DE SANABRIA Y ALDREDEDORES (NET TEN NOORDEN OVER DE SPAANSE GRENS VOORBIJ HET STADJE PUEBLA DE SANABRIA)
FOTO 2: CURRAÇO AAN DE NOORD-PORTUGESE KUST (DICHTBIJ VIANA DO CASTELO)
FOTO 3: ZICHT OP HET BERGDORP MONTESINHO

DEZE PAGINA:
FOTO 4: ROTSFORMATIES IN DE SERRA DE MONTESINHO IN HET PARQUE NATURAL DE MONTESINHO
FOTO 5 EN 6: AAN DE KUST VAN MONTEDOR AAN DE NOORD-PORTUGESE KUST (DICHTBIJ VIANA DO CASTELO)

© *Eddy Loosveldt*

TIPS

- Portugezen hebben de traditie om hele percelen in brand te steken. Tegenwoordig mag het wettelijk niet meer, maar het wordt nog vaak door de vingers gezien. Ze doen het om van heide akkers te maken en stiekem om brandweermannen aan 't werk te houden. Vanaf mei zitten hele hoeken van het land vaak onder de rook. Wil je hier niet door gestoord worden, bezoek dan Portugal voor de branden.
- De boottocht is een aanrader. In Saint-Nazaire ligt de kade in een industriezone, die wat moeilijk te vinden is. Probeer een paar uur vooraf aan te komen en de boot tijdig te reserveren, want er kunnen niet veel auto's op.
- Op restaurant neem je best een halve menu, dat is meestal al meer dan voldoende voor twee personen. Het eten en drinken is trouwens nog altijd spotgoedkoop.
- Er zijn nauwelijks goede wandelkaarten verkrijgbaar. Militaire kaarten zijn wel geschikt (verkrijgbaar via toeristische dienst of ambassade).
- Op de Portugese wegen zijn er heel veel snelheidscontroles. Portugezen houden zich tegenwoordig correct aan de snelheidsbeperkingen.
- In grote steden pas je beter op voor pickpockets.

Internet

- Boottocht: ldlines.co.uk
- Vakantiehuis: www.lagostaperdida.com
- Wandelen in Portugal: www.wandeleninportugal.info

Mailadres van de reiziger: eddy.loosveldt@gmail.com

VERCRUYSSE
YOUR RELIABLE WOOD CONNECTION

Houthandel, platen, fineer, isolatie
Boomzagerij
Akoestische materialen

FSC CU-COC-803341-AP

Zevenkaven 29, 8560 Gullegem
T 056 41 20 64 F 056 40 42 21
dan.vercruysse@houtvercruysse.be
www.houtvercruysse.be

CORTEWYLE
kamer & ontbijt

Fietsen, poëzie, uitblazen
't Buikje gevuld, de Frontieren
En eens zoveel bieren:
Dit heet Watou.

In Watou staat een huis.
En in dat huis zijn kamers.
En in die kamers staan bedden.

Bedden voor Bed & Breakfasters

Claudine Vandendriessche & Wim Parmentier
Steenvoordestraat 3, 8978 Watou - tel. 057 38.88.40 - cortewyle.watou@skynet.be
www.cortewylewatou.be

Mannavita

MANNAVITA, opgericht in 1972, is tot op vandaag een familiebedrijf, hoofdzakelijk actief in de import en distributie van merkproducten voor de gespecialiseerde detailhandel in de natuurvoedingssector.

MANNAVITA biedt een totaalpakket aan van producten, zowel FOOD als NON FOOD voor de kritische en gezondheidsbewuste consument.

gecontroleerd biologische kwaliteit
suiker-en of glütenvrij dieet
moedertincturen
essentiële oliën
bloesemremedies
fyto-aromatische complexen

tonica
cosmetica
voedingssupplementen
lichaamsverzorging
gezondheidskledij
boeken

NATUURVOEDING & VOEDINGSSUPPLEMENTEN
Zuidstraat 10, 8560 Wevelgem | tel.: 056 439 851 | e-mail: info@mannavita.be | www.mannavita.be

Tuinsappen Lombarts Calville
De geperste zaligheid

• Wij verwerken uw appels of ander fruit tot een heerlijke vruchtensap (gepasteuriseerd)
• Verkoop van sappen op basis van appel
• Bedrijfsbezoeken

Luc Goossens, T&F 057 36 30 20
Slijpstraat 1, 8902 Voormezele (Ieper)
lombartscalville@tuinsappen.be
www.tuinsappen.be

BOMEN

Gids voor de herkenning van de belangrijkste boomsoorten van België

Bomenwaaier in een nieuw jasje.

Dankzij de bomenwaaier herken je makkelijk 40 van de meest voorkomende bomen en struiken in België.

Zomereik of wintereik, Noorse esdoorn of Spaanse aak, lijsterbes of robinia ... met de bomenwaaier wordt de determinatie een fluitje van een cent. Ook voor naaldbomen is deze wijzer bijzonder handig; sparren, dennen en lork leer je er in een oogopslag mee herkennen.

De bomenwaaier is een handig zakboekje met voor iedere boom de belangrijkste kenmerken van het blad of de naalden, inclusief een foto.

Bestellen doe je via www.inverde.be/bomenwaaier.

Ben je ook geïnteresseerd in de winterkenmerken van bomen en struiken, zoals knoppen en schors? Schaf je dan meteen ook de handige knoppenwaaier aan via www.inverde.be/knoppenwaaier.

surf naar www.inverde.be voor ons volledig cursusaanbod in jouw buurt of vraag onze opleidingskrant.

inverde
forum voor groenexpertise

ObsMapp en iObs

KRISTOF WAELKENS

Tijdens de West-Vlaamse Natuurstudiedag in Kortrijk kregen we een voorsmaakje van enkele groene apps. Onze interesse was gewekt dus doken we de appstore in op zoek naar nog meer van die groene apps. Al snel bleek dat er zeker nog geen overvloed is aan bruikbare apps voor de natuurliefhebbers. Onze noorderburen hebben zoals zo dikwijls al een flinke voorsprong genomen met als resultaat dat de meeste groene apps in Nederland werden ontwikkeld.

In deze nieuwe Klimoprubriek bespreken we telkens een of twee apps, we geven een korte omschrijving en een score. We scoren de gebruiksvriendelijk van de app, de grafische kwaliteit en de prijs telkens van 1 tot 5 waar 5 heel goed of gratis is en 1 slecht of duur is. Indien beschikbaar geven we steeds de Android en iOs versie.

We beginnen met iets wat al heel wat mensen kennen en gebruiken: ***www.waarnemingen.be***. Het online meldpunt voor waarnemingen van dieren en planten in de vrije natuur. Maar waarom zou je nog met een balpen en papiertje in het veld alles noteren en dan 's avonds alles ingeven op je pc?

Met de apps 'ObsMapp' en 'iObs' kan je waarnemingen direct in het veld invoeren met vastlegging van tijd en locatie. Je kunt kiezen welke soortgroepen op je smarthphone of tablet opgeslagen staan en je kunt ook fenologie-gegevens downloaden.

Het invoeren van een waarneming gebeurt gelijkaardig als bij www.waarnemingen.be. Naast de soort en het aantal kun je ook het gedrag, kleed,… aanduiden. Om de locatie van je waarneming door te geven moet je op dat moment niet noodzakelijk internetverbinding hebben. Je kunt

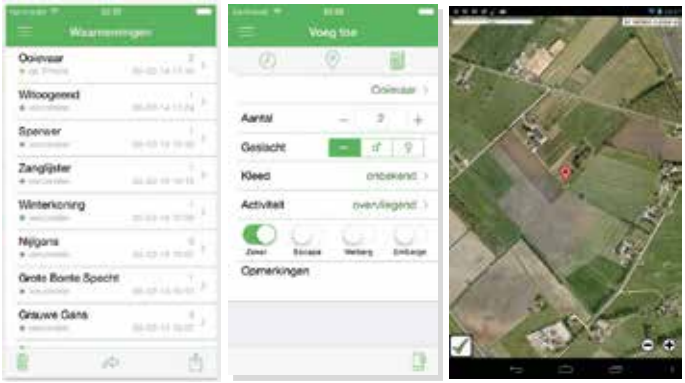

vooraf OpenStreetmap kaarten downloaden op je smartphone of tablet en deze kaarten offline gebruiken. Als de verbinding met internet toch voldoende snel is (of goedkoop in het buitenland) kun je de locatie gewoon via Google Maps of Bing Maps aanduiden.

Als je na een dagje natuurstudie 's avonds thuiskomt volstaat het om verbinding te maken met internet en al je waarnemingen van die dag worden automatisch geüploaded naar je persoonlijke account van www.waarnemingen.be

Sturingsprogramma:	*Android*
Gebruiksvriendelijkheid:	
Grafisch:	
Prijs:	*(gratis)*
Downloaden via:	*https://market.android.com/details?id=org.obsmapp&hl=nl* op je smartphone of tablet.

Sturingsprogramma:	*iOs (Apple)*
Gebruiksvriendelijkheid:	
Grafisch:	
Prijs:	*(gratis)*
Downloaden via:	*https://itunes.apple.com/be/app/iobs/id713587892?l=nl&mt=8* op je iPhone of Ipad.

Meer informatie:

Een handleiding vind je op *http://waarneming.nl/pda/obsmapp/obsmapp.html*

Open streetmap kaarten kun je downloaden via *http://download.mapsforge.org/maps/*

Heb je zelf een leuke app ontdekt die bruikbaar is in de natuur? Laat het ons weten op *apps@natuurkoepel.be*

Misschien bespreken we hem wel in de volgende Klimop!

UW KLEDIJ IN GOEDE HANDEN!

Schenk uw nog bruikbare kledij aan De Kringloopwinkel en help mensen aan werk (70 in de regio!)

www.dekringloopwinkel.be

MILIEUONDERNEMING
IN DE SOCIALE ECONOMIE

de kringloop vzw winkel

JAN FERYN BVBA
milieuconsulent

Wij helpen bedrijven die in orde willen zijn met de milieuwetgeving.

De passie voor natuur vertaalt zich in diverse opdrachten uit de natuursector.

- natuurinrichtingsplannen
- natuurvisienota's voor landschapsinrichting
- passende beoordelingen voor werken met natuurimpact
- ontwerp streekeigen groenschermen, natuureducatieve borden en teksten
- erkend MER-deskundige fauna & flora

Desselgemstraat 75 | 8540 Deerlijk
T. 056 724679 | F. 056 726486
jan@ferynjan.be | www.ferynjan.be

N.V. HOUTMAGAZIJN Verdonckt

Bouwen of verbouwen? **Sterk in hout en meer...**

Ontdek ons ruim aanbod gecertificeerd hout
in constructiehout en tropisch hardhout.
PEFC®: Vuren, Grenen, Western Red Ceder, Douglas
FSC®: Padoek, Massaranduba, Tali, Afrormosia

PEFC
PEFC/07-32-47/2
CU-PEFC-809718-R

FSC
www.fsc.org
FSC® C008581
Het keurmerk voor verantwoord bosbeheer
CU-COC-809718-R

Doorniksesteenweg 202 • 8580 Avelgem • Tel. 056 64 40 42
www.houtmagazijnverdonckt.be • www.outdoorwoodconcepts.be

Het DNA van de bramenplukker

YVES DE BOSSCHER

Het is een nieuwe mode. Iedereen heeft het over DNA. Na de verkiezingen eind mei hadden verschillende kopstukken het bijvoorbeeld over "het DNA van hun partij". Soms hoor je een manager ook wel eens over "het DNA van zijn organisatie" praten. Het lijkt een kostbaar begrip dat naar een alles overtreffende vorm van eigenheid verwijst.

Maar wat is DNA dan wel, dat het zo alomtegenwoordig is en zo vlot van de tong rolt? DNA, dat staat voluit voor deoxyribonucleic acid. Voor de puristen: er bestaat ook een Nederlandse versie van: DNZ, desoxyribonucleïnezuur. Dat is krak hetzelfde, maar het bekt niet zo vlot. Het is een kwestie van gewoonte.

DNA is de drager van erfelijke informatie van levende wezens. Het heeft wetenschappers jaren bezig gehouden hoe het nu precies kwam dat kinderen van ouders met krulhaar, om maar iets te zeggen, ook krulhaar hadden. Of ook in een medisch kader, waarom sommige ziektes van vader op zoon of van moeder op dochter werden overgedragen. Mendel was de eerste die min of meer een doorbraak forceerde, Crick & Watson zorgden voor de definitieve ontdekking. Tot zover de kort-door-de-bocht-inleiding moleculaire biologie. Wie zich daarin wil verdiepen: op het internet wordt het uitgelegd voor klein en groot, voor naïeveling en wetenschapper.

Erfelijke codes worden overgedragen bij de conceptie van nieuw leven. En soms, in een aantal bijzondere gevallen, ook nadat een leven is beëindigd. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor, maar dat hoeft ook niet.

Ik hoorde daar voor het eerst over toen ik het sprookje van de rijke bramenplukker leerde kennen. Een simpele ziel, die bramenplukker. De ochtenddauw waren zijn diamanten, de vogelzang zijn onbetaalbaar orkest. Tot de ontdekkingsreiziger uit de stad bij hem langs komt en zijn fantasie verkeerd interpreteert. Alle stadsbewoners azen op de rijkdom van de bramenplukker, maar als hij het 'maar' over beeldspraak blijkt te hebben, hangen ze hem op in één van zijn bomen. En dan, al staat het niet meer in het sprookje dat Godfried Bomans schreef, dan, op dat moment, zal de bramenplukker zijn DNA hebben doorgegeven.

Ik ken nogal wat mensen die deze authentieke code 'in de genen hebben' en ermee aan de slag zijn gegaan. Eén van hen werd op zijn omzwervingen in de natuur van tijd tot tijd getroffen door een olijke gedachte. Een boom die tussen oude sporen groeit, een plantje dat tussen voegen priemt. Of nog een ander was een woordenvanger. Gaf hem één beeld uit de natuur en hij declameerde, quasi uit het niets, een fantastisch verhaal of een stuk poëzie met een pointe en een finesse die menigeen overtuigde om toch ook maar eens beter naar zijn inspiratiebron de natuur te kijken.

Ze zijn er niet meer. Als er een hiernamaals zou zijn, dan zijn ze daar nu met zijn drieën aan het pochen over wie het meeste schoonheid heeft ontdekt in de natuur. Frans Dejonghe, Wim Parmentier en de bramenplukker.

Ik heb een deeltje van de erfelijke code gekregen. Toen we van Wim afscheid namen aan de oever van de IJzer kwam een lepelaar gekke bekken trekken. Nadat ik Frans een laatste groet had gebracht en ik weer op straat stond, fladderden er twee citroenvlinders rond mijn hoofd. Overal waar je kijkt is er natuur. Overal is er iets dat erom vraagt om te worden bewonderd. Natuurbelevers hebben het DNA van de bramenplukker. Laat ons nooit ophouden met van de natuur te houden. Lang leve de orde van de bramenplukkers!

EMMANUEL DESMET

Het wankele evenwicht

FILIP VANBESIEN OVER NATUUR EN CULTUUR IN HET ST.-ARNOLDUSPARK IN TIEGEM

De zomer staat volop voor de deur als ik een afspraak heb met Filip Vanbesien in het St.-Arnolduspark in Tiegem en toch lijkt het te sneeuwen. De lucht wemelt van wilgenpollen die de vijvertjes aan de ingang van het domein met witte tapijtjes afdekken. Filip zet zijn zonnebril af en schudt me verontschuldigend de hand: "Prachtig hé, maar ik heb helaas een pollenallergie. Dat belet me wel niet om met volle teugen te genieten van het natuurschoon." Een boeiend gesprek met één van de bezielende krachten achter het St.-Arnolduspark en de vzw Jericho.

FILIP VANBESIEN
© *Emmanuel desmet*

Klimop: ***Mensen komen van heinde en verre naar het St.-Arnolduspark. Is de natuur wat de mensen hier bindt?***

Filip: Zo kun je het wel stellen. Sommigen komen hier om religieuze redenen, anderen puur voor de natuur, nog anderen dan weer om te ontspannen en er zijn zelfs nog steeds mensen die hier water komen halen uit de bron. Weet je dat hele gezinnen die het niet zo breed hebben hier in de open lucht hun vakantie doorbrengen en hun verjaardagsfeestjes geven? Frigoboxen zijn hier dagdagelijkse kost. Kijk... *(Filip wijst een allochtoon gezin aan dat met een box komt aanwandelen).*

Toen ik hier 16 jaar geleden aankwam met Nicole en Marc, mijn mede-vrijwilligers die het domein helpen runnen, was het een echt zootje. Alles was compleet verwaarloosd. Toen hebben we gezegd: we gaan het park ombouwen tot een plaats waar de natuur centraal staat voor iedereen. Je moet ervan kunnen genieten, erin tot rust kunnen komen en erin kunnen spelen.

Klimop: ***Een moeilijk evenwicht.***

Filip: Onzettend moeilijk. De natuur openstellen voor iedereen en haar toch zoveel mogelijk beschermen, is een zaak van constant sensibiliseren en vooral ook champetter spelen. Je moet echt zo vaak mogelijk in het park rondlopen en mensen aanspreken op hun burgerzin. Ik zou zeggen: in de natuur leven is elke dag congé, maar aan de andere kant ben je ook constant bezig met te zorgen voor die natuur. Kijk, hier zie, dat doe ik de hele dag als ik op wandel ben *(Filip raapt een leeg pakje sigaretten op.)* Bezig zijn in de natuur is constant opvoeden, van anderen, maar ook van jezelf.

Klimop: ***Al veel bijgeleerd in je tijd hier op Tiegemberg?***

Filip: Goh, jong. Ongelooflijk veel. De natuur heeft me altijd geïnspireerd. Er dagelijks in thuiskomen, dat is genieten. Op den duur begin je te leven op het ritme van de seizoenen. Die eerste boshyacinten die hun paarse kopjes eind maart boven steken en dan de overgang van het bosanemonentapijt in dat van de boshyacinten, dat doet iets met een mens. Daarom moeten we ervoor zorgen dat de generaties na ons daar ook nog van kunnen genieten. Maar dat vraagt natuurlijk een pak werk. Toen ik hier arriveerde, kende ik niks van beheerplannen en ecologisch natuurbeheer.

Klimop: ***Dus deden jullie maar wat jullie het beste leek?***

Filip: Absoluut niet. We zijn meteen met experts van de gemeente rond de tafel gaan zitten om een duurzaam beheerplan voor het domein op te stellen. Da's één van onze pijlers bij alles wat we op het domein doen: raad vragen aan mensen met kennis van zaken. Dat is een zekere nederigheid die je jezelf verplicht bent als je het beste wil voor mens en natuur. Met de gemeente hebben wij een heel goeie band: ze staan ons in de mate van het mogelijke met raad en daad bij. Zo legen ze de vuilnisbakken en maaien ze het gras af. Met onze milieuambtenaar Filip (Goussaert) kunnen we prima samenwerken.

Klimop: ***Wie zorgt dan voor de rest van het beheer en de werken in het park?***

Filip: Simpel: vrijwilligers. Nicole en Marc wonen hier wel, maar ook zij hebben een job en werken net zoals ik als vrijwilligers op het domein. Voor de vele handenarbeid kunnen we rekenen op de goodwill van een 150-tal vrijwilligers die op de

→ BOOMKLEVER TIEGEM
© *Christian Vandeputte*

SPEELRUIMTE MET GERECYCLEERD HOUT
© *Emmanuel desmet*

één of andere manier met onze vzw in contact zijn gekomen en hun steentje bijdragen. Het is ongelooflijk wat voor een werk er hier op een domein van 8 ha is. Dat gaat van op het eerste zicht "kleine" werken, zoals het verwijderen van de Amerikaanse vogelkers (pestsoort), tot grote werken als het vrijmaken van de vijvers. Die waren 16 jaar geleden volledig dichtgeslibd en de bomen eromheen waren helemaal dichtgegroeid. We hebben de vijvers uitgebaggerd en de ruimte rond de vijvers weer open gemaakt. Het water is weer helder en het krioelt van de vissen, libellen en amfibieën. Let op, hier wordt niet gevist door de mens, hé. De enige visser op dit domein is de Blauwe reiger. Maar om dit biotoop zo te houden moeten we elk jaar hard werken: kruid uittrekken met de handen en met de bosmaaiers en kettingzagen aan de slag. Het snoeihout proberen we zoveel mogelijk te gebruiken in houtwallen die we als natuurlijke buffers langs de wandelpaden zetten. Op die manier hopen we de bezoekers weg te houden van de kwetsbare zones waar in het voorjaar de bosanemonen en boshyacinten groeien. Ook de boomstammen laten we zo weinig mogelijk als brandhout in de kachel belanden. Zo zijn we constant op zoek naar manieren om de stammen te gebruiken in spelconstructies. Bovenop de berg hebben we onlangs een apenbrug en een vergadercirkel in hout gebouwd. Sommige bomen laten we ook gewoon liggen omdat we weten dat die belangrijk zijn als schuil- en voedingsplaats voor allerlei beestjes en plantjes. Op 25 januari is hier een storm doorheen het bos geraasd en die heeft gigantische boomstammen gewoonweg versplinterd. De meeste van die gesneuvelde reuzen staan nog half verwrongen op hun plek.

Klimop: ***Wat sommige bezoekers dan allicht weer interpreteren als "een vuile boel".***

Filip: Tja, het valt niet altijd mee om de ecologische kaart te trekken, je moet je eigenlijk constant verantwoorden. Vooral tegenover oudere mensen die van natuurbeheer geen kaas hebben gegeten en die het domein hebben gekend toen het nog een bedevaartsoord was. Maar ook natuurmensen zijn soms kritisch en begrijpen niet altijd waarom je bijvoorbeeld een activiteit toelaat in een gebied waar boshyacinten bloeien of de zeldzame Middelste bonte specht foerageert. Natuur voor iedereen, betekent niet voor iedereen hetzelfde.

> "LEVEN IN DE NATUUR, DAT IS ELKE DAG CONGÉ"

Klimop: ***Wat opvalt zodra je het domein betreedt: de jeugd staat centraal.***

Filip: Inderdaad. Uiteindelijk is het voor hen dat we dit allemaal doen. Er is niet alleen de speeltuin, maar we hebben ook zalen voor bezinning en een heus natuurklasje, de Boomklever, zo genoemd naar een prachtig blauw vogeltje dat zich hier thuis voelt in de oude beuken en eiken. De gemeente Anzegem heeft een deel van het bronnenhuis ingericht als natuurcentrum en geeft er natuureducatie aan klassen uit de omgeving. Ook groepen die op bosklas zijn, gebruiken het centrum en ook verenigingen kunnen het reserveren via de gemeente.

Spelen in het bos kan, maar niet overal en altijd en jeugdgroeperingen en scholen moeten het wel eerst altijd aanvragen. Dat is een kwestie van het evenwicht tussen cultuur en natuur te bewaren. Een goed voorbeeld daarvan is ons bronamfitheater: een ideale plek voor een groot groepsspel, maar een deel ervan is voorbehouden als vlinder- en bloemenweide en daar komt tijdens de zomer niemand in. Bovenaan de helling, onder "de twee kastaars" – dat zijn de twee oudste beuken van het St.-Arnolduspark – staat een bijenkast waar jonge gasten dus ook niet kunnen spelen. Als je dat broze evenwicht in stand wil houden, dan moet je dus constant champetteren op een zo vriendelijk mogelijke manier. En dan nog, ik krijg hier soms wat naar mijn hoofd geslingerd...

Klimop: ***Wordt een mens dat niet moe?***

Filip: Dat is de minst leuke kant van de zaak, maar als ik zie wat we bereikt hebben... De criticasters die 16 jaar geleden luid riepen dat het ons nooit ging lukken, zingen al een serieus toontje lager. Het doet deugd dat ook mensen uit natuurkringen ons werk hier appreciëren. Als hier Pestvogels en een Middelste bonte specht gezien worden, dan is dat ook voor ons een opsteker. Zien dat al dat werk loont, dat is de drijfveer om door te gaan.

BOSHYACINT IN TIEGEMPARK DETAIL
© *Nik Dooms*

beleef
de Gavers

Ben jij ook ribbedebie...
...naar de 'natuuracademie'?

Wat?

Na het succes van de vorige editie, besliste het provinciebestuur samen met twaalf Zuid-West-Vlaamse gemeenten om ook in het volgende schooljaar (2014-2015) 'Natuuracademie' te organiseren. Met deze reeks van 10 begeleide natuurworkshops leren kinderen op een originele en speelse manier de natuur ontdekken.

De activiteiten spelen zich zo veel mogelijk in de natuur af. Zo worden er insecten en waterdiertjes gevangen om ze onder de microscoop beter te leren kennen en er wordt met echte verrekijkers gespeurd naar vogels en zoogdieren. Knappe natuurlijke kunstwerken worden in elkaar geknutseld en om de zwaluwen te helpen worden extra nestjes gebouwd.

Wanneer?

De 'Natuuracademie' vindt plaats op 10 woensdagnamiddagen verspreid over het najaar van 2014 en het voorjaar van 2015. Neem een kijkje op de website van jouw gemeente voor de exacte data en het programma in je buurt.

Voor wie?

De natuurworkshops zijn geschikt voor kinderen van het 3de en 4de leerjaar maar ook de (groot)ouders zijn meer dan welkom.

Waar?

Twaalf gemeenten (met inbegrip van Spiere-Helkijn) bieden Natuuracademie aan, telkens in de buurt van een natuur- of groendomein:

Kostprijs?

Voor de hele reeks (10 woensdagnamiddagen) betaal je 40 euro per kind. Ouders en grootouders die graag deel nemen samen met hun kind(eren) komen gratis mee.

Inschrijvingen en info?

Heb je de smaak al te pakken en zin om je (klein) kinderen op een speelse en leerrijke manier te laten kennismaken met de natuur in je buurt? Schrijf dan snel in, want de plaatsen per deelnemende gemeente zijn beperkt tot 20 kinderen per workshop! Inschrijven kan tot uiterlijk 1 september.
Bij onvoldoende inschrijvingen in jouw gemeente kan je eventueel aansluiten in een deelnemende buurgemeente.

Meer info: contacteer uw milieudienst of het Steunpunt Natuur- en Milieueducatie Zuid, johan.vandenberghe@west-vlaanderen.be of 056 23 40 17.

Aanbod
Provinciaal Sport- en Natuurcentrum De Gavers

Woensdag 2 juli van 14.00 tot 16.30 uur

Solitair of solidair
Kinderen leren niet alleen het verschil tussen bijen, hommels en wespen. Ze onderzoeken ook welke van deze dieren alleen leven (solitair) of welke in groep (solidair). Ze maken ook hun eigen insectenhotelletje.

Waar: Bezoekerscentrum PSNC De Gavers
Org./info: provinciedienst NME PSNC De Gavers i.s.m. Stad Harelbeke
Wie: kinderen tussen 10 en 12 jaar
Prijs: €5
Inschrijven: verplicht! Maximum 10 deelnemers

Donderdag 3 juli

Elke vogel zingt zoals hij gebekt is
In de Gavers zitten zowel watervogels als tuinvogels. Het onderscheid tussen beide en hoe zij zich nestelen komt aan bod tijdens speelse activiteiten. Hoe je zelf een vogel en een nestje kan bouwen, dat leert het kind samen met een creatieve kunstenaar.

Waar: Bezoekerscentrum PSNC De Gavers
Org./info: Provinciedienst NME PSNC De Gavers
Wie: kinderen tussen 5 en 8 jaar
Prijs: €5
Inschrijven: Verplicht! Max 15 deelnemers

Woensdag 9 juli van 14.00 tot 16.30 uur

Je broodje is gebakken
Een lekkere boterham gaat er steeds in, maar de kinderen gaan op zoek naar planten in de Gavers om hun maaltijd een nog lekkerdere smaak te geven.

Waar: Bezoekerscentrum PSNC De Gavers
Org./info: Provinciedienst NME en Stad Harelbeke
Wie: kinderen tussen 6 en 8 jaar
Prijs: €3
Inschrijven: verplicht! Maximum 10 deelnemers

Zondag 24 augustus tussen 13.30 en 18.00 uur

Open Gaversdag: Gabby de Graever en 40 jaar Gavers
Jaarlijks vindt eind augustus de Open Gaversdag plaats. Dit jaar wordt het een feestelijke editie want de Gavers bestaat 40 jaar. Deze verjaardag laten we zeker niet zomaar voorbij gaan. Bekijk het definitieve programma op de website.

Waar: PSNC De Gavers (parking Eikenstraat)
Organisatie: PSNC De Gavers en groendienst met de medewerking van Natuurpunt Gaverstreke, Natuurwerkgroep De Gavers, Watersportclub Gavermeer, Oenanthe en Zeescouts Jan-Bart
Prijs: Gratis (maar voor bepaalde activiteiten is inschrijven noodzakelijk)
Info: www.west-vlaanderen.be/gavers

Woensdag 27 augustus tussen 14.00 en 16.30 uur

Kraak de code
'De professor heeft Lolo het lantaarntje gevangengenomen om haar naar het museum te brengen. Haar vriendjes willen Lolo graag in de Gavers houden. Helpen jullie mee om de code te ontcijferen en haar te bevrijden?

Wie: kinderen tussen 5 en 8 jaar
Waar: Bezoekerscentrum De Gavers
Prijs: €3
Org./info: NME PSNC De Gavers

Zondag 31 augustus om 7.00 uur

Ochtendpoëzie op de plas
Dichter/schrijver Yves Debosscher neemt de mensen mee met de elektrische boot op de plas tijdens de ochtendschemering en geeft deze stille tocht een extra dimensie met poëtische intermezzo's. Achteraf is ook een ontbijt voorzien.

Wie: volwassenen
Waar: Bezoekerscentrum De Gavers (PSNC De Gavers)
Prijs: €15 inclusief ontbijt (vooraf inschrijven verplicht! Max 11 personen)
Org./info: NME PSNC De Gavers

Vrijdag 5 september om 19.30 uur

Avondpoëzie op de plas
Dichter/schrijver Yves Debosscher neemt de mensen mee met de elektrische boot op de plas tijdens de ochtendschemering en geeft deze stille tocht een extra dimensie met poëtische intermezzo's. Na de tocht krijgen de deelnemers de kans om bij te praten.

Wie: volwassenen
Waar: Bezoekerscentrum De Gavers (PSNC De Gavers)
Prijs: €12 inclusief 2 consumpties (vooraf inschrijven verplicht! Max 11 personen)
Org./info: NME PSNC De Gavers

Zaterdag 13 en zondag 14 september vanaf 18.00 uur

Een nachtje Gavers
Na de geslaagde editie van 2013 biedt het PSNC De Gavers de deelnemers weer de mogelijkheid om in een prachtige stuk natuur te overnachten. Een gescheiden avondprogramma voor volwassenen en kinderen is voorzien en na een verkwikkende nachtrust, wordt ook weer een vroegochtendprogramma aangeboden. Klaar voor de uitdaging? Meer info vind je op de website.

Wie: Gezinnen met kinderen tussen 5 en 12 jaar
Org./info: NME PSNC De Gavers
Prijs: €12 voor volwassenen €8 voor kinderen jonger dan 12 jaar
Inschrijven: verplicht! Maximum 120 personen

inschrijvingen en info
Provinciaal Sport- en Natuurcentrum De Gavers
Eikenstraat 131, 8530 Harelbeke
gavers@west-vlaanderen.be
T 056 23 40 10
www.west-vlaanderen.be/gavers

west-vlaanderen
de gedreven provincie

Vogels in onze streek

ZOMER 2013

De highlights van een seizoen vogels kijken in Zuid-West-Vlaanderen.

Dit artikel is een korte samenvatting van wat tijdens een seizoen werd gezien in onze streek. Het gaat hier enkel om zeldzaamheden of uitzonderlijke aantallen. De tekst heeft niet de ambitie volledig te zijn. Wie de volledige overzichten wil zien, kan terecht op ons eigen regioscherm van waarnemingen.be: **www.vwgzwv.waarnemingen.be**. *Zet gerust ook jouw waarnemingen op die website. Zowel opmerkelijke gegevens als waarnemingen van algemene soorten zijn er welkom, van Aalscholver tot Zwarte Mees.*

Van 11/08 tot 30/08 werden regelmatig **Zomertalingen** opgemerkt in de regio (Harelbeke – De Gavers en Gullegem - Weidepoel Bergelen), met een max. van 4 ex. op 23/08 in De Gavers. Op 27/08 werden 7 overtrekkende Zomertalingen genoteerd in de omgeving van de telpost in Kooigem (Geitenberg). Op 15/08 zat een m. **Topper** in de Gavers.
Verschillende **Kleine zilverreigers** werden vanaf 13/07 tot midden september op verschillende plaatsen in de regio genoteerd (De Gavers, Scheldemeersen Avelgem en Waarmaarde, Weidepoel Gullegem, …). Op 06/06 zat een **Purperreiger** in de Gavers. In augustus werden een 4-tal ZW overtrekkende Purperreigers gezien. 7 **Zwarte ooievaars** trokken op 15/08 ZW over Kuurne. Op 16/08 werden 2 ex. opgemerkt ter hoogte van de Zavelput in Beveren-Leie (r. W). Op 08/08 vlogen 4 **Lepelaars** ZW boven de Geitenberg in Kooigem. Vanaf half juli werd het eerste juveniele **Woudaapje** opgemerkt in De Gavers. Er werden max. 3 jongen gezien.
Vanaf 20 tot 26/08 werden bijna dagelijks overtrekkende of pleisterende (De Gavers) **Visarenden** gezien, met als hoogtepunt 4 ZW-trekkende ex. vanop de telpost in Kooigem. Op 12/08 werd vanop diezelfde plek een **Rode Wouw** r. N genoteerd. Op 05/06 werd zowel in Marke als in Avelgem een overtrekkende **Zwarte wouw** gezien.
Op 30/08 trok een **Bontbekplevier** ZW over. Op 16/08 werd een roepende **Morinelplevier** gehoord over de Geitenberg in Kooigem. Op 22/08 konden op diezelfde plek 2ex. aan de grond van dichtbij bewonderd worden. Op 26/08 trokken nog eens 7ex. ZW. Op 14/08 vloog een **Zwarte ruiter** roepend over de Geitenberg r. ZW. Op 01/08 en 04/08 trok telkens een **Bosruiter** over resp. Marionetten (Kortrijk) en De Gavers. Op 25/07 werden 2 **Rosse grutto's** r. Z opgemerkt boven de Marionetten. Van 04 tot 06/06 viel een **Steltkluut** te bewonderen aan de Weidepoel (Gullegem-Bergelen).
Van 28 tot 30/08 zat een 3e kj **Pontische meeuw** aan De Gavers. Op 21/08 zat eveneens een 3ekj aan het sas in Ooigem. Op 21/06 werd een ex. gezien aan de Leie in Kortrijk. Op 08/06 zat een pleisterende **Dwergstern** in De Gavers. Van 07 tot 09/06 werden verschillende **Zwarte sterns** opgemerkt in De Gavers, met een max. van 4 ex. op 07/06. **Draaihalzen** werden gezien op 18/08 aan het Keibeekbekken (Kortrijk), op 22/08 in een tuin in Kortrijk en op 27/08 in Zwevegem en het Scheldegebied in Kerkhove. Op 16, 24, 26 en 27/08 werden telkens een overtrekkende **Duinpieper** genoteerd (Kortrijk Bekken Lange Munte, Geitenberg Kooigem en Lendelede). Op 17/08 zat een **Bonte vliegenvanger** langs de Vaarttaluds (Moen).
Van 30/06 tot 09/07 werd een zingende **Grauwe gors** opgemerkt in Sint-Denijs (mogelijk 2 verschillende ex.). Ook aan de Marionetten werd een zingend ex. genoteerd op 02/08. In een tuin in Anzegem kwamen op 20/07 5 **Geelgorzen** drinken uit een tuinvijvertje. Op 26/06 werd zowel in Marke als in Anzegem een overtrekkende **Bijeneter** gezien. Op 08/06 zat een adult m. **Gekraagde roodstaart** te zingen langs de Leie in Harelbeke (ter hoogte van de R8 ringlaanbrug).

WAARNEMERS: ZIE WWW.VWGZWV.WAARNEMINGEN.BE

THIJS CALU

BETEKENIS AFKORTINGEN: EX. = EXEMPLAAR; KP = KOPPEL; M. = MANNETJE; W. = WIJFJE; JUV. = JUVENIEL OF JONG; NO = TREK NAAR NOORDOOST; ZW = TREK NAAR ZUIDWEST; TP = TER PLAATSE. DE LIGGING VAN DE TOPONIEMEN KAN PRECIES NAGEKEKEN WORDEN OP **WWW.VWGZWV.WAARNEMINGEN.BE.**

↖ KLEINE ZILVERREIGER - WEIDEPOEL BERGELEN
© *Filip Goussaert*

↓ ZWARTE WOUW - TRIMAARZATE ST.-DENIJS
© *Christof Delbaere*

MATTHIAS DEPOORTER

What a difference a day makes

Aan de Capo Sandalo genoot ik, laat in mei, van het kunst- en vliegwerk van enkele Eleonora's valken. Capo Sandalo is het westelijke puntje van het piepkleine Isola di San Pietro, een eilandje voor de zuidwestkust van Sardinië. In de zomer jagen de elegante valken op argeloze zangvogels die naar hun winterkwartier trekken. De vermoeide trekvogeltjes zijn gefundenes Fressen voor de meedogenloze roofvogels, die op hun beurt, na hun ouderlijke taak volbracht te hebben, het hele eind naar Madagaskar en omstreken vliegen om er de winter door te brengen.

We liepen het paadje af richting zee en vochten tegen de onstuimige wind. Een koppeltje Eleonora's valk zat op een rotsrichel en had ons angstvallig in het vizier. Ook geelpootmeeuwen met donzig grijze jongen waren er niet gerust in. Terwijl de pulli zich verschansten in de lage vegetatie weerklonk nu en dan de schelle kreet van de adulte vogels. Van andere mensen geen spoor. Daar aan de kaap, met het monumentale zicht op het zilte nat, borrelden bespiegelingen over de ontdekkingsreizen op.

FRANCISCO DE GOYA, EL SUEÑO DE LA RAZÓN PRODUCE MONSTRUOS, 1797-1798, ETS
© *Wikimedia Commons*

Vanaf 1500 was er, onder invloed van de ontdekkingsreizen, sprake van een verhoogde interesse in de wereld en de natuur. Recentelijk ontdekte landen herbergden exotische fauna, met als gevolg dat de toenmalige kennis op haar kop werd gezet. Collectioneurs verzamelden allerhande *naturalia* in zogenaamde *Wunderkammer*. Men stouwde kamers vol met fossielen, schelpen, stenen, skeletten, opgezette vogels. De microkosmos van de *Wunderkammer* was representatief voor het wereldbeeld. De kennis van de wereld veranderde in dit tijdsgewricht spreekwoordelijk met bijna elke steen die men omkeerde. Rijken hielden menagerieën, of verzamelingen met dieren, en volières vol vogels uit verre landen. IJverige botanici kweekten uitheemse planten zoals de ananas.

Onder dat gesternte ontstonden begin zeventiende eeuw de eerste natuurwetenschappelijke encyclopedieën van auteurs zoals de Zwitser Conrad Gesner (1516-1565), de Fransman Pierre Belon (1517-1564) en de Italiaan Ulisse Aldovrandi (1522-1605). Zij hadden slechts 1 groot voorbeeld: Plinius' *Historia Naturalis* uit de eerste eeuw na Christus. Het titanenwerk van Plinius de Oudere werd in 1469 voor het eerst gedrukt, en tegen 1550 waren in Europa al 46 edities verschenen.

Folklore bleef niettemin populair. Plinius meldt dat volgens het volksgeloof een havik in een koekoek veranderde. Tezelfdertijd wist men wel al dat koekoeken op slinkse wijze hun eieren in de nesten van andere vogels leggen. Plinius dist evenwel een reden met moralistische ondertoon op. Net omdat de koekoek geen graag geziene gast is, moet hij andere waardvogels vinden die op sociaal vlak wel succesvol zijn. Op die manier zouden koekoeksjongen niet al meteen na de geboorte gepest worden.

Pas met *Historiae naturalis de quadrupedibus libri* van de Pool Johannes Jonstonius (1603-1675) en het oeuvre van zijn Britse opvolgers John Ray (1627-1705) en Francis Willughby (1635-1672) brak een nieuwe periode aan. Vanaf nu concentreerde men zich voornamelijk op feiten. De vele nieuwe diersoorten konden over het algemeen niet meer folkloristisch

> ONBETROUWBARE UILEN, MYSTERIEUS OMDAT ZE 'S NACHTS LEVEN, ZIJN ALTIJD DE GEZELLEN VAN DE DUIVEL GEWEEST. ALS U OOIT HET LUGUBERE GEKRIJS VAN DE KERKUIL HEEFT GEHOORD, DAN KAN U ZICH DAAR ZELFS ALS VERLICHTE EENENTWINTIGSTE-EEUWSE MENS IETS BIJ VOORSTELLEN.

behandeld worden omdat de ontdekkers simpelweg niet op de hoogte waren van dergelijk apocrief materiaal. Men moest zich wel toeleggen op het beschrijven van de soort, op wat men met de eigen ogen kon waarnemen en wat men daaruit kon afleiden. Feiten werden langzaamaan belangrijker dan praatjes. Maar daarmee was het bijgeloof nog niet uitgeroeid.

Eind 18e eeuw vervaardigde Francisco de Goya (1746-1828) de etsreeks *Los Caprichos* met daarin de wereldbekende prent *El sueño de la razón produce monstruos*, of *De slaap van de rede baart monsters*. De verlichtingskunstenaar spuide in zijn etsen, via het genre van het groteske, morele kritiek op de mens. Het werk is een ingenieuze en soms bevreemdende staalkaart van menselijke zonden. In *El sueño* duiken uilen, vleermuizen en andere creaturen, die het licht van de rede en de waarheid schuwen, op achter de slapende kunstenaar. 's Nachts vloeit het leven terug. Slaapt de mens, dan is hij alle controle kwijt en ligt het kwaad op de loer. Onbetrouwbare uilen, mysterieus omdat ze 's nachts leven, zijn altijd de gezellen van de duivel geweest. Als u ooit het lugubere gekrijs van de kerkuil heeft gehoord, dan kan u zich daar zelfs als verlichte eenentwintigste-eeuwse mens iets bij voorstellen.

Het moeten angstige tijden geweest zijn, bedacht ik aan de Capo Sandalo. Misschien was de vrees voor het onbekende wel de echte motor achter de wil om de wereld te ontdekken. De zon scheen en tussen de dieselwalmen van de overzetboot door, zagen we 30 wespendieven over zee trekken. Hoe anders ziet de wereld eruit als die zonovergoten is en prettig glanst.

"What a diff'rence a day made.
Twenty-four little hours.
Brought the sun and the flowers.
Where there used to be rain."

Langs kilometers wuivende oleanderstruiken, verworden tot slierten roze, rood en wit, reden we naar ons verblijf in Cagliari, de onzekere nacht tegemoet.

ACTIVITEIT IN DE KIJKER

//NATUUR.KOEPEL VZW LANCEERT DIT NAJAAR EEN NIEUWE CAMPAGNE 'MAAK HET GROENER IN ZUID-WEST-VLAANDEREN'

groener Maak het in Zuid-West-Vlaanderen

Onze bedoeling is om jaarlijks een verkoopactie van inheemse bomen en struiken te organiseren voor het ruime publiek van onze streek.

Met deze verkoop willen we een concrete actie houden om van Zuid-West-Vlaanderen een groenere regio te maken. We willen iedereen aanmoedigen om o.a. zijn eigen tuin natuurvriendelijker aan te leggen met streekeigen plantgoed dat in de gewone handel niet gemakkelijk te verkrijgen is.

Onze campagne past in onze lange termijn werking rond klimaat en meer groen in de regio.

De actie zal voor de eerste keer doorgaan in dit najaar.

Wat stellen we nu concreet voor?

We hebben een ruim aanbod van plantpakketten samengesteld met een grote diversiteit aan inheemse soorten + bijhorende uitleg. De pakketten werden klein gehouden zodat ze ook op een beperkte oppervlakte aangeplant kunnen worden. De prijs van deze pakketten wordt ook laag gehouden omdat we geen commerciële doelstellingen hebben, de eventuele winst zal gebruikt worden voor de aankoop van natuurgebied in onze regio.

We werken hiervoor samen met onze lokale afdelingen van Natuurpunt en Velt en de tuinbouwschool in Kortrijk. Reeds verschillende bedrijven (o.a. Alpro en Boss Paints) zullen deze plantgoedpakketten aan hun medewerkers aanbieden.

Info: Op www.maakhetgroener.be vind je alle info over de inhoud van de verschillende pakketten. Als je een keuze hebt gemaakt, kun je je bestelling en contactgegevens online doorgeven. Bestellen kan tot uiterlijk 14 november. Het bestelde plantgoed zal je kunnen ophalen op zaterdag 29 november op een locatie in je buurt. Na het planten is het enkel nog wachten tot al het plantgoed uitkomt en je kunt genieten van al dat mooie, inheemse groen!

Alle informatie en bestellingen plaatsen op www.maakhetgroener.be

Houtkant © Tom Linster

BVBA Peter Masschelein
TUINBOUWMATERIALEN KEIBERG 121/A - 8551 ZWEVEGEM

Zagen zoals de wereldkampioenen

STIHL
VIKING

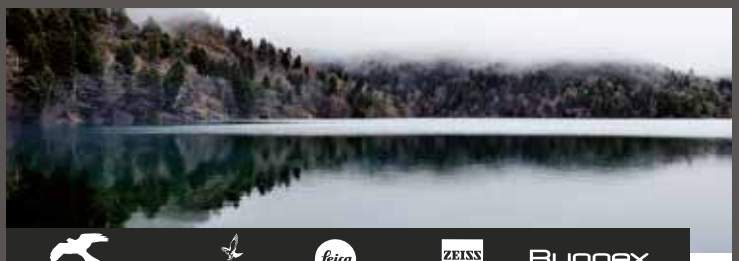

KITE OPTICS · SWAROVSKI OPTIK · Leica · ZEISS · Bynnex

LYNX HD
8x30
10x30

KITE Lynx HD
Door natuurpunt verkozen tot beste allround verrekijker
UITZONDERLIJKE LEDENKORTING!

Sights of Nature

Natuurpunt Optiekshop
Sights Of Nature

Pieter De Coninckiaan 108
8200 Brugge
T 050 31 50 01
F 050 31 68 47
www.sightsofnature.be

In Brugge vindt u de enige speciaalzaak van de Benelux voor verrekijkers, telescopen en microscopen.
Sights Of Nature is reeds 30 jaar een begrip in binnen-en buitenland.
U ontdekt er het volledige gamma van topmerken zoals Swarovski Optik, Kite Optics, …
In de winkel staat men garant voor deskundig advies en de beste service.
In het eigen atelier kan u terecht voor alle herstellingen van hedendaagse maar ook uw oude optische instrumenten.

Sights Of Nature is officieel partner van Natuurpunt en ook gekend als de Natuurpunt-Optiekshop.
Leden genieten er niet enkel korting…
Via elke aankoop schenken zij ook een grote bijdrage aan de werking van Natuurpunt!

EEN PAAR UUR STOKEN

VOOR 24 UUR WARMTE

Met een Tulikivi ben je geen slaaf van je houtkachel. Deze echte massieve speksteenkachel blijft **24 uur** warm na slechts een paar uur stoken ! Door de unieke verbrandingskwaliteit kan je zowel zacht hout, hard **hout** als **pellets** branden en je haalt er ook het maximum aan warmte uit. De heerlijke stralingswarmte bespaart echt op de brandstofkosten en ons milieu !

Een Tulikivi past zowel in een oudere woning als in een passiefhuis. Kies uit meer dan 60 basismodellen en ontelbare opties, zoals een bakoven. Bij CV-kachels levert onze CV-service een gratis projectanalyse.

Tulikivi

Echt waar ? Jawel, voor documentatie en uw regionale verdeler surf naar **www.speksteenwarmte.be** of bezoek de nationale toonzaal : Dutry & Co, Jagershoek 10 - 8570 Vichte - Tel.: 056 77 60 90

De Scheldevallei vanop Tiegemberg

ERWIN DECOENE

DIRK LIBBRECHT

Welkom bij het 3de 'Landschap in beeld'.

We zijn deze artikelreeks gestart met enkele grote overzichtslandschappen in het Leiebekken. Deze keer zijn we op weg naar de Schelde. Om de verschillen te tonen tussen Schelde- en Leievallei kun je niets beter doen dan ergens op een hoog punt gaan zitten kijken. Ons hoog punt voor de grote panoramafoto – foto 1 – is de westelijke flank van Tiegemberg nabij het waterreservoir tussen de Meuleberg en de Dolageweg zo rond 6u 's morgens. Ter oriëntatie, deze locatie is een paar 100 m ten westen van het Sint Arnoldus-park.

Een landschap goed in beeld brengen, is niet altijd gemakkelijk. Ideaal gezien, is de lucht zo doorzichtig mogelijk en belemmert de begroeiing het zicht zo weinig mogelijk. In het winterhalfjaar is de lucht normaal het meest doorzichtig en kun je het verst zien. In het zomerhalfjaar zie je uiteraard beter de bijdrage die de begroeiing levert aan het landschap maar het uitzicht wordt belemmerd door stof, pollen en waterdamp in de lucht. Op de bovenstaande foto kunnen we dan ook helemaal niet zo ver zien als de 21 km in het 1ste landschap in beeld. Met wat goede wil kunnen we nog net de zuidoostelijk gelegen Muziekberg onderscheiden op 14 km afstand maar de Mont-St.-Aubert – nabij Doornik - op ± 18,5 km naar het zuidwesten en pal achter de kerk van Avelgem, is niet te zien.

En passant, het valt meteen op: Er zijn grote hoogteverschillen in dit landschap. Hoogtes worden in België uitgedrukt in meter ten opzichte van de Tweede Algemene Waterpassing of ook m-TAW. Alle verder vermelde hoogtes zijn uitgedrukt t.o.v. in m-TAW.

Links in beeld ligt de dorpskern en kerk van Tiegem op een heuveltop (± 53 m) die door het dal van de Sint Arnoldusbeek (35 m) gescheiden is van ons uitzichtpunt (72,5 m) op Tiegemberg. De heuveltop waar Tiegemdorp op ligt, is eigenlijk een uitloper van Tiegemberg die door de erosie van de Nederbeek (zie foto 2) en de Sint Arnoldusbeek gedeeltelijk is afgescheiden van de rest van Tiegemberg. Het dal van de Sint Arnoldusbeek vormt hier een beschutte kom met gunstig microklimaat, een goede locatie voor de boomgaard rechts op de voorgrond. Achter de boomgaard – zien we het beekdal aansluiten op de alluviale vlakte van de Scheldevallei (± 20 m). Uiterst rechts zien we de kerk van Avelgem.

Achter Tiegemberg zien we de electriciteitscentrale van Ruien en de van daar uitwaaierende hoogspanningslijnen. De centrale ligt vanuit ons zichtpunt gezien aan de overkant van de Schelde. De Schelde zelf is nergens echt in beeld. Ze ligt beneden in de vallei op een hoogte van amper 12 m. Achter de centrale rijst het landschap omhoog richting Kluisberg (141 m). Verder naar links gaat de Kluisberg op in een heuvelrij met onder andere de Muziekberg en bekende hellingen als de Kwaremont, Hotond, Patersberg enz….

De toppen van deze heuvelrij liggen allemaal ongeveer op dezelfde hoogte. De verklaring hiervoor is dat de heuvels allemaal dezelfde geologische opbouw hebben en in ongeveer gelijke mate zijn aangetast door erosie. De heuvels bestaan vnl. uit lagen klei, zand, kalkzandsteen en - vooral op de toppen - de keiharde ijzerzandsteen van de formatie van Diest ("Diestiaan"). De geologische opbouw van de Kluisberg en de Kemmelberg is identiek maar toch zien deze heuvels er erg anders uit. De Kemmelberg ziet er min of meer kegelachtig uit terwijl de Kluisberg een langgerekte heuvelrug is. Het verschil in uitzicht is een gevolg van de meer intense erosie waaraan de Kemmelberg is blootgesteld. Wie het wil controleren, de Kemmel, Kluisberg, de heuvels van het Hageland bij Diest enz… liggen allemaal netjes op een rij. Dit wordt verklaard doordat deze heuvels zijn ontstaan als rij zandbanken in een ondiepe zee. Met een enigszins verouderde term, spreekt men wel eens van Diestiaanheuvels.

De rechterhelft van de foto valt vooral op door wat we niet zien. Rechts van de Kluisberg, houdt de heuvelrij abrupt

FOTO'S GENOMEN OP 01/06/2014
© *Dirk Libbrecht*

FOTO2
VALLEI VAN DE NEDERBEEK

FOTO 3
LEIEVALLEI – KERK VAN INGOOIGEM

FOTO 4 – WEILAND IN HELLESTRAAT (ZW FLANK TIEGEMBERG)

op en herneemt pas met de Kemmelberg. Als we inzoomen op dat gebied (via de foto op de website) zien we een vlak landbouwgebied met aan de horizon wat vage indrukken van hoge industriegebouwen. Net niet zichtbaar op de foto, ligt de schimmige Mont-St.-Aubert. Een heuvel met dezelfde geologische opbouw als de Kluisberg maar één die niet keurig in een rij loopt met de andere heuvels. Het hiaat in de rij Diestiaanheuvels wordt toegeschreven aan de erosie van Schelde en Leie. Waarom de Mont-St.-Aubert dan wel niet netjes in het gelid staat, heeft – tot nu toe – niemand kunnen verklaren.

Het uitzichtpunt voor foto 2 ligt op ± 80 m hoogte, langs de N494 – op een goede 300 m ten noorden van het Sint-Arnolduspark. Op deze foto zien we de vallei van de Nederbeek aansluiten op de Scheldevallei. De grote vijver (± 52,5m) ligt in een drassige zone die op dezelfde hoogte ligt als de vijvers en bronnen in het Sint-Arnolduspark aan de andere kant van Tiegemberg. Men spreekt van een bronniveau. Een bronniveau ontstaat als water in een doorlatende zandlaag op zijn weg naar beneden botst op een niet of minder doorlatende laag (bijv. klei). Het water stagneert dan op de kleilaag en vormt uiteindelijk aan de flank van de heuvel een bron. Aangezien de kleilaag min of meer vlak ligt, liggen alle bronnen op ongeveer hetzelfde niveau – vandaar een bronniveau. Dit bronniveau ligt ongeveer op dezelfde hoogte als Tiegemdorp. In Tiegemdorp heeft men niet constant natte voeten doordat de bovenliggende zandlaag daar ontbreekt. Het is een kleiheuvel ("Ieperiaanse" klei – Formatie van Kortrijk), bedekt met een dun laagje zandleem.

Foto 3 toont het uitzicht vanaf Tiegemberg (Sprietstraat, nabij de picknickplaats) in de richting van de Leievallei, met de kerk van Ingooigem als meest herkenbaar punt. Ze ligt in een zacht glooiend landschap met veel minder uit-

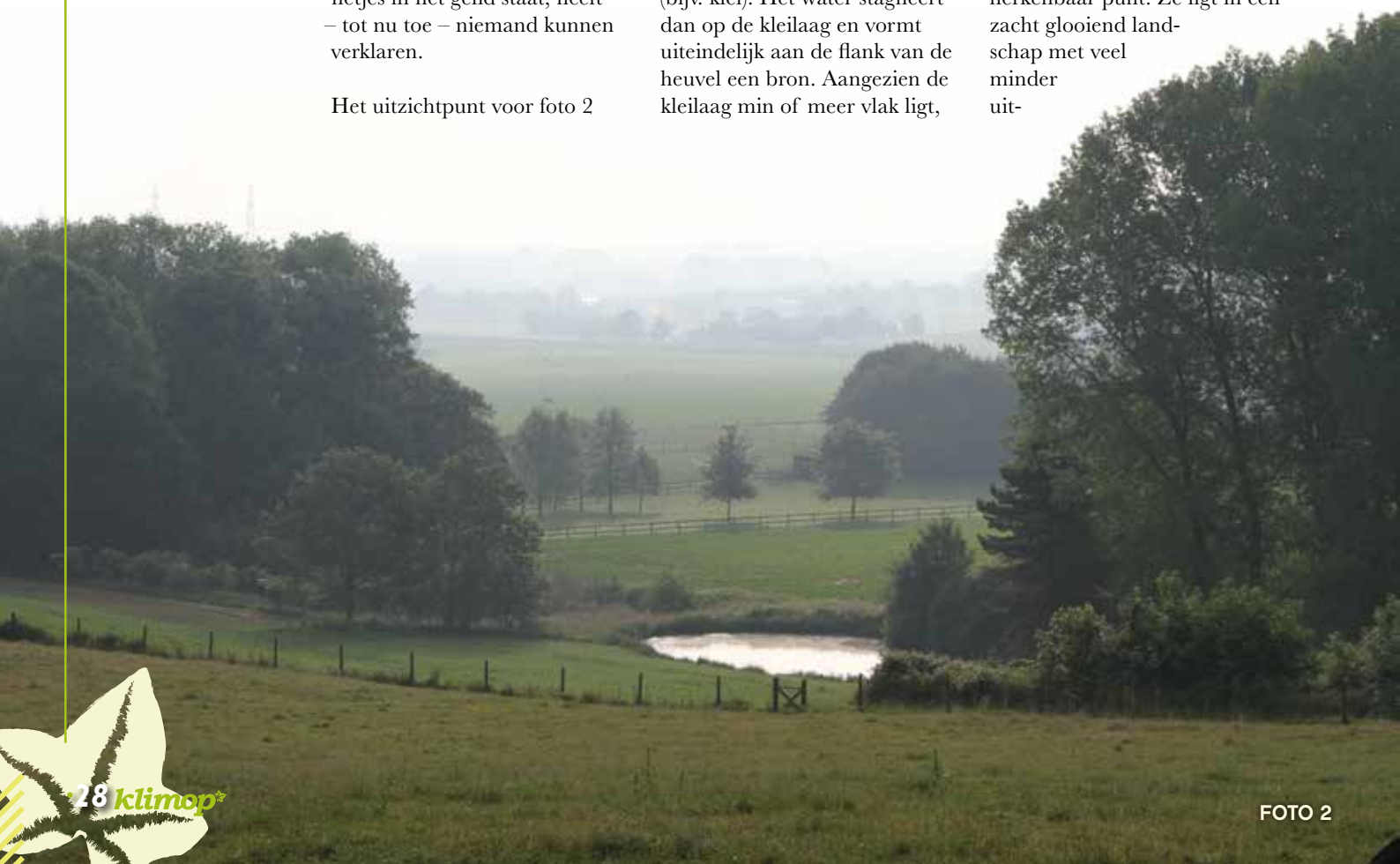

FOTO 2

FOTO 1

gesproken hoogteverschillen. De digitale hoogtekaart -met de aangeduide beeldhoeken - bevestigt deze visuele indruk. Op de flank van Tiegemberg ontspringt de Tjampensbeek (Leiebekken) op een hoogte van ± 52,5 m op ongeveer 11,5 km van de Leie. Vergelijk dit even met de St. Arnoldusbeek die op nog geen 4 km van de Schelde ontspringt, dan is meteen duidelijk dat het verval van de Tjampensbeek tot aan de monding van de Gaverbeek een pak kleiner is dan het verval van de St. Arnoldusbeek. Dat geringere verval verklaart waarom de hoogteverschillen een heel stuk minder uitgesproken zijn in de richting van de Leie dan in de richting van de Schelde. De waterscheiding tussen Schelde en Leie ligt dus heel wat dichter bij de Schelde dan bij de Leie.

Om af te sluiten toont foto 4 nog een idyllisch weilandje in de Hellestraat, nabij het Hellebosje, op de zuidwestelijke flank van Tiegemberg. Er staat nog een authentiek – pas gerenoveerd - stalletje in. Dit weiland is gekenmerkt door een heuse steilrand die kan wijzen op een begraven bronniveau of komvormige afschuiving.

De bossen en groene landschapselementen komen aan bod in een latere editie.

Markers op foto:

Foto 1

1. *Muziekberg*
2. *Tiegem kerk*
3. *Hotond*
4. *Kwaremont*
5. *Kluisberg*
6. *Elektrische centrale Ruien*
7. *Ruien (Kluisbergen)*
8. *Waarmaarrde*
9. *Scheldevallei*
10. *Mont St.-Aubert*
11. *Kerk Avelgem*
12. *Kasteelpark Bossuit*

FOTO 3

FOTO 4

ZOMER

Eentje of een massa?
[Oranje luzernevlinder - Roeland Libeer]

Vorig jaar hadden we te maken met een influx van de oranje luzernevlinder. Deze vlinders trekken in het voorjaar vanuit Noord-Afrika en Spanje naar het noorden. Vanaf eind mei, begin juni kan je de eerste exemplaren in onze regio aantreffen. Meestal zijn er dat niet heel veel en moet je wat geluk hebben (of veel buiten zijn) om er eentje te treffen. Vorig jaar echter was er medio juni een hete luchtstroom vanuit het zuiden waar veel oranje luzernevlinders (en ook distelvlinders en tijgerblauwtjes) gebruik van gemaakt hebben om het nog iets noordelijker te zoeken. Zo kon je nog voor de eigenlijke zomer al heel wat vlinders aantreffen. Deze hebben dan ook gezorgd voor een grote tweede generatie zodat je van augustus tot oktober niet naast deze soort kon kijken. Op goede plaatsen kon je er tientallen aantreffen.
Het wordt afwachten of we deze luzernevlinders dit jaar weer massaal zullen zien (en er misschien niet veel aandacht meer aan schenken) of dat we super content zullen zijn als we er eentje voor de lens krijgen.

Trompe l'oeil
[Gaffelwaterjuffer - Free Claerbout]

Er hoeft helemaal geen zon te zijn om waterjuffers te fotograferen. Wie niet opziet tegen vroeg opstaan, natte knieën en wat zoekwerk, vindt zonder veel moeite wel ergens een juffertje in het lange gras. Zo kon Free Claerbout deze gaffelwaterjuffer fotograferen, een soort die vroeger heel zeldzaam was, maar ondertussen al onze natuurgebieden ingepalmd heeft. Het lijkt alsof het juffertje in de lens kijkt, maar schijn bedriegt: we zien enkel de onderkant van de ogen.

WOW!
[Woudaap - Francis Pattyn]

Er zijn weinig plaatsen in Vlaanderen waar je zo dicht bij een Woudaapje kunt komen als op de Gavers. Dat de soort er de laatste jaren steevast broedt, is een publiek geheim. Maar toen deze kleine reigertjes vorig jaar een nest bouwden op amper een tiental meter van de kijkwand aan het reservaat, kwamen natuurfotografen van heinde en verre om deze beestjes op de plaat vast te leggen. Toch moet je soms uren geduld hebben om een glimp van een Woudaapje op te vangen die hun naam te danken hebben aan hun klautercapaciteiten waarmee ze zich tussen de rietstengels bewegen. Het engelengeduld van Francis Pattyn werd vorig jaar wel rijkelijk beloond toen hij al uren door een kijkgat naar het vijvertje zat te turen en plots vaststelde dat een vrouwtje Woudaap quasi aan zijn voeten de oever afschuimde. Wow!

HANS VERMEERSCH
BELEIDSMEDEWERKER
NATUUR.KOEPEL VZW

Atlas der Buurtwegen

GA ZELF OF ZOEK NAAR VOET- EN BUURTWEGEN IN JE BUURT

Waarom een atlas?

Toen België in 1830 onafhankelijk werd, wilde de nieuwe Belgische staat werk maken van haar wegennet. De reglementering van kleine en lokale wegen was namelijk erg beperkt en het onderhoud van de wegen gebrekkig. Op 10 april 1841 werd de wet op de buurtwegen goedgekeurd. Deze wet verplichte de gemeenten om

- een inventaris te maken van alle buurtwegen op hun grondgebied en ze in kaart te brengen in een Atlas der Buurtwegen
- de buurtwegen op hun grondgebied te onderhouden
- te zorgen voor voldoende financiering hiervoor

In de maanden en jaren die volgden gingen landmeters van de dienst der buurtwegen op pad om de kaarten uit te tekenen. West-Vlaanderen bestond toen nog uit 239 gemeenten (ipv 64 vandaag) en het duurde tot 1850 voor de meeste atlassen klaar waren. De Atlas der Buurtwegen werd opgemaakt in het Frans dat toen de officiële taal van de administratie was.

Welke informatie staat er op de Atlas der Buurtwegen?

De atlas vormt een inventaris van alle wegen die van belang waren voor het lokaal verkeer en bestaat uit kaarten en bijhorende documenten. De kaarten geven de ligging van het lokale wegennet anno helft 19e eeuw weer terwijl de bijhorende documenten extra informatie geven over onder andere de naam, lengte en breedte van de weg.

Sinds 1841 is onze maatschappij enorm geëvolueerd. Hierdoor maakten ook ons landschap en onze mobiliteit een enorme transformatie door. Buurtwegen tussen dorpskernen werden ingericht voor gemotoriseerd verkeer en werden zo de huidige steenwegen. Nieuwe spoorwegen, kanalen, autowegen en verkavelingen werden aangelegd. Bestaande buurtwegen werden afgeschaft, verplaatst of gewijzigd, al dan niet volgens de procedure die de wet uit 1841 voorschreef. Erkenning van nieuwe wegen gebeurde slechts sporadisch. Al deze wijzigingen staan niet in de Atlas zelf, maar in aparte dossiers die nu ook digitaal raadpleegbaar zijn.

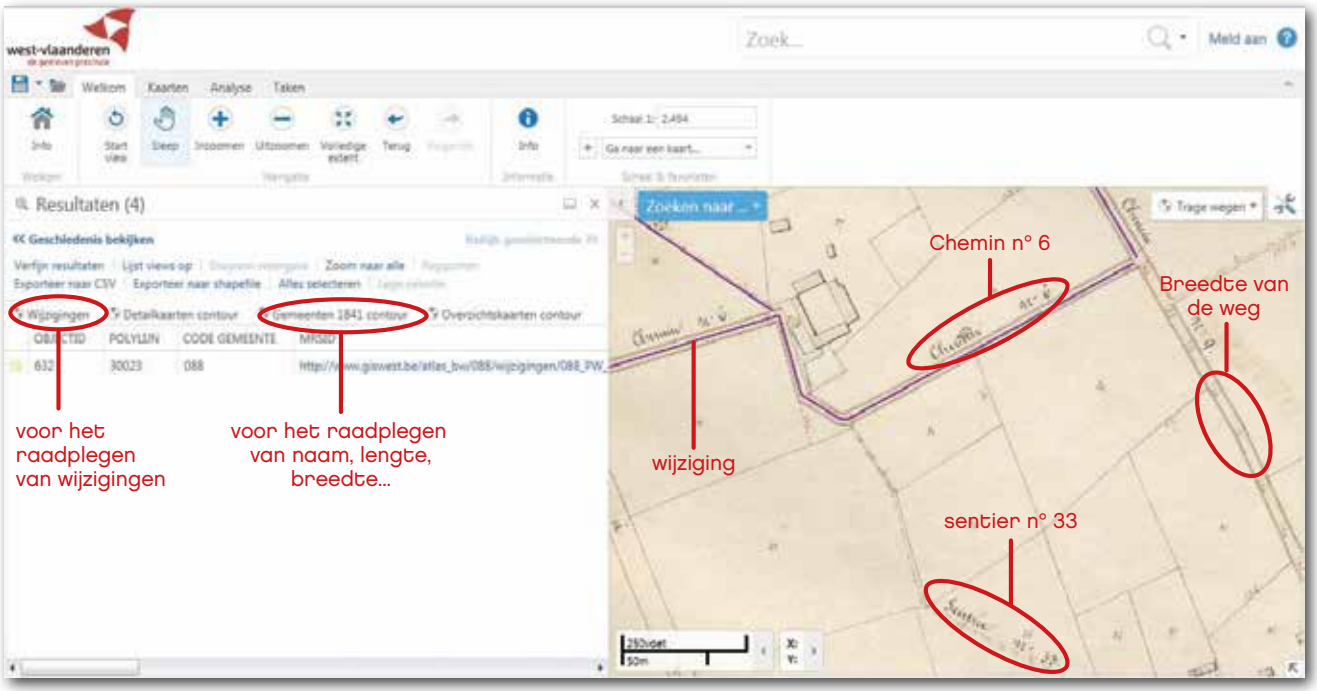

Zelf raadplegen

De Atlas der Buurtwegen maakt het onderscheid tussen 'chemins' en 'sentiers'. 'Chemin' werd naar het Nederlands vertaald als 'buurtweg', 'sentier' als voetweg. Juridisch zijn beide soorten gelijk, het verschil slaat vooral op de breedte van de weg. Buurtwegen zijn bredere wegen (ca. 3 meter) terwijl voetwegen smallere wegen (ca. 1 meter) zijn. Buurt- en voetwegen kunnen op het openbaar domein liggen, maar hun bedding kan ook op private grond liggen. Toch behoren alle buurt-en voetwegen uit de Atlas de Buurtwegen tot het openbaar domein en moeten ze dus altijd toegankelijk zijn voor gebruikers. Bovendien mogen de wegen niet afgesloten worden. Als wegbeheerder is de gemeente steeds verantwoordelijk voor het onderhoud ervan. Naast een zeer waardevol historisch document dat een gedetailleerd beeld schets van het wegennet in ons land halverwege de 19e eeuw is de atlas dus nog steeds een zeer belangrijk rechtsgeldig document.

Ben je benieuwd of een trage weg uit je buurt op de Atlas staat? Of denk je dat er in je buurt een trage weg verdwenen is? Dan kun je best zelf eens de Atlas der Buurtwegen raadplegen.

- Surf naar www.giswest.be/trage-wegen en klik op de 'Ga naar de kaart'.
- Zoom in op de locatie. Je ziet 'Chemins' en 'Sentiers' telkens met een nummer erachter. De rode cijfers tonen de breedte van de weg op die plaats. De lijnen in het paars tonen de wijzigingen.
- Om meer informatie te krijgen over een bepaalde trage weg en/of wijzigingen klik je in de bovenbalk op 'Info' en dan op de trage weg waar je meer info over wil. Links verschijnt dan een vak met Resultaten. Klik in het tabblad 'Gemeenten 1841 contour' op de pdf voor een tabel met informatie over de naam, breedte, lengte, van de weg. Klik in het tabblad 'Wijzigingen' op de pdf voor extra informatie over wijzigingen.

Vond je een trage weg op de Atlas der Buurtwegen die op het terrein verdwenen is?
Laat het weten via ons meldpunt trage wegen op
http://werkgroeptragewegen.natuurkoepel.be/meldpunt.html

Fascinerende duinen

PIET MISSIAEN

Onder impuls van ons werkgroeplid Dirk Dubois is onze duinenwandeling een jaarlijkse traditie geworden. Dit keer was 24 mei de datum.

's Voormiddags trokken we de grens over om het noordelijkste deel van Frankrijk te verkennen: de dune du Perroquet. Samen met de Westhoek in De Panne, die we 's namiddags bezochten, hebben deze duinen een oppervlakte van meer dan 600 ha. We wandelden tussen het stuifzand dat zweefde op de zuidenwind.

De ongunstige weersvoorspelling hield velen thuis, onterecht, want het bleef zo goed als droog en de temperatuur was best aangenaam. In de duinen kom je echt wel in een andere wereld. Waar de vegetatie rijk is, geldt dit ook voor de diersoorten. De klanken van nachtegaal, grasmus en koekoek zorgden voor de muziek; de kleuren van jakobsvlinder, pyjamawants en bastaardsatijnvlinderrups voor het visuele spektakel… naast die van enkele opvallende planten.

1. Blauw parelzaad (Lithospermum purpurocaeruleum)

Opvallend bij deze ruwbladige is de verkleuring van de bloem. Juist uit de knop is deze purperrood, om later de blauwe kleur van haar naam te krijgen. De vrucht bevat zeer harde nootjes, die aan parels doen denken.

2. Fijne kervel (Anthriscus caucalis)

De lichtgroene bladeren van deze schermbloemige zijn fijn verdeeld. Hij verdraagt warme temperaturen en om in het extreme klimaat van de duinen te kunnen overleven, is deze plant eenjarig, d.w.z. dat zij als zaad overwintert. De vruchten zijn met haakvormige borstels bedekt, waardoor passerende dieren of mensen voor verspreiding op grote afstand zorgen.

3. Heggenrank (Bryonia dioica)

Het tweede deel van de wetenschappelijk naam "dioica" wijst erop dat deze klimplant tweehuizig is, d.w.z. aparte mannelijke en vrouwelijke planten. Men vindt ze in kalkrijke streken; dit geldt voor de Belgisch-Franse duinen. Het blad doet enigszins denken aan dat van Klimop, de wortelstok op die van Alruin, een heksenkruid uit het Middellandse-Zeegebied. Opgepast voor de aanlokkelijke maar giftige rode bessen.

4. Mannetjesereprijs (Veronica officinalis)

De bloeiwijze van deze ereprijs is een gesteelde tros. De bloemen zijn lichtblauw met donkere aderen. Opvallend is haar vegetatieve verspreidingswijze: de onderkant van de stengel is liggend en vormt wortels op de knopen. Zo kan zij grote oppervlakten innemen. Mannetjesereprijs komt voor op een

FOTO'S 1,2,3,4, 7, 8
© *http://www.kuleuven-kulak.be/bioweb/*
FOTO 5
© *www.biopix.dk*
FOTO 6
© *www.ukflymines.co.uk*

kalkarme en zure bodem. Hoewel onze duinen in principe kalkrijk zijn, zijn er ook plaatsen die uitgeloogd zijn en bijgevolg zuur.

5. Zwarte zegge (Carex nigra)

Waar de grond vochtiger wordt, meer bepaald in de buurt van duinpannen, vinden we de Zwarte zegge. Haar bloemen zijn eenslachtig: bovenaan staat het mannelijke aartje, daaronder meerdere vrouwelijke. Tussen de bloemen van ieder aartje zorgen kafjes voor de bescherming van meeldraden of stampers. De overwegend zwarte kleur van deze kafjes heeft geleid tot de naam van de plant.

6. Gewone waterbies (Eleocharis palustris)

Duinpannen zijn plaatsen waar het grondwater aan de oppervlakte komt. Daarin bevindt zich een andere vertegenwoordiger van de cypergrassen, nl. de Gewone waterbies. Anders dan bij zeggen bezitten waterbiezen geen driekantige, maar een ronde stengel. Een ander verschil zijn de tweeslachtige bloemen, die gegroepeerd staan in een enkele aar. Langs de stengel zijn er geen bladschijven aanwezig.

7. Kleine leeuwentand (Leontodon saxatilis)

De geslachtsnaam leeuwentand slaat op de vorm van de bladeren, die op het gebit van een leeuw doen denken. Om deze plant van andere geelbloeiende composieten te onderscheiden, is de bladloze, kale en onvertakte stengel reeds een belangrijk kenmerk. Let verder op de grijsviolette onderzijde van de buitenste bloemen.

8. Gewone vleugeltjesbloem (Polygala vulgaris)

Dit kleine plantje komt veel voor in de duinen, maar is daarbuiten zeldzamer. Alle aandacht gaat hier naar de bloemen, die een gesteelde tros vormen. De buitenste 3 kelkbladeren zijn groen, klein en onopvallend, maar de binnenste 2 zijn groot, blauw van kleur en hebben duidelijke aders. Iedereen zou deze “vleugeltjes” verwarren met kroonbladeren; deze laatsten zijn echter samen met de meeldraden tot een buis vergroeid. Redenen genoeg om deze plant onder te brengen in een aparte familie, de vleugeltjesbloemfamilie.

Paddenstoelenmagie

VAN NARRENTASJES, OORLEPELZWAMMETJES EN PEPERBOLETEN

CHRISTINE HANSSENS

Wie regelmatig uitkijkt naar paddenstoelen, vindt wel af en toe een zeldzame of bijzondere soort. Hierbij volgt een en ander in verband met interessante soorten die jullie, met wat geluk en zoekwerk, zelfs in eigen omgeving kunnen aantreffen. We zouden het dan ook bijzonder tof vinden als jullie al je vondsten van de soorten die in dit artikel voorkomen doorseinen naar Mycologia. Adres Joseph Iserbyt (joseph.iserbyt@skynet.be)

Een paddenstoel die tamelijk veel voorkomt en goed gekend is heet **Grote stinkzwam** *(fig.1)*. Zijn groei start met een wit rond bolletje, net een ei zonder schaal, "duivelsei" genoemd. Wanneer dit openbarst ontstaat er een paddenstoel met donkergroene, kegelvormige hoed die bijzonder slecht ruikt. Hij heeft een witte isomo-achtige steel die een tiental cm lang is. Alhoewel Grote stinkzwammen niet echt zeldzaam zijn blijven we geïnteresseerd in deze vondsten. We vragen dan ook om telkens datum en vindplaats (vb.bos, tuin, nabijheid van Beuk enz.) te vermelden.
We zoeken naar nog twee andere soorten stinkzwammen van dit type. Maar deze onstaan uit een klein duivelseitje en zijn heel wat zeldzamer. Als eerste vermelden we de **Kleine stinkzwam** *(Mutinus caninus) (fig.2)*. Zijn steel is hoogstens 1 vinger dik en bleek gelig, maar onder de olijfgroene sporenmassa van het hoedje kleurt hij krachtig oranje. Eertijds werden Kleine stinkzwammen her en der aangetroffen, langs allerlei paden in een bomenrijke omgeving. Tegenwoordig is het bijzonder als je ze vindt.
De tweede soort is een nieuwkomer, en heet **Roze stinkzwam**. Hij lijkt bijzonder goed op de Kleine stinkzwam maar in plaats van oranje is zijn topje karmijnrood tot framboosskleurig. Hij verspreidt een sterkere aasgeur dan onze inheemse Kleine stinkzwam. Toen ik eens een groepje van die zwammetjes fotografeerde, rook ik plots een intens onaangename geur. Spontaan dacht ik dan een rottend dier in mijn omgeving te vinden, tot ik vaststelde dat er aan mijn vingers wat slijm van hun hoedjes kleefde. De Roze stinkzwam is afkomstig uit Noord-Amerika. Pas in 1943 verscheen hij voor het eerst in Duitsland.

Toen we op 24 oktober 2010 in Bulskampveld te Beernem naar paddenstoelen zochten, vond Jimmy, een van de deelnemers, op een oude bemoste beukenstam cirkelvormige plekken met dode mosjes. Dit herinnerde hem aan een artikel uit Coolia, een Nederlands tijdschrift over paddenstoelen "Heksenkringen in het mos". Oorzaak van die eigenaardige mossensterfte: **het Mosschelpje** *(Chromoscyphella muscicola) (fig.4)*. Deze piepkleine schelpvormige zwammetjes hangen ruggelings vast op stervende en reeds afgestorven mosjes. Hun bovenzijde is viltig, de onderkant licht gerimpeld en wat roestig bruin van de sporen. Alhoewel men meldingen heeft van deze soort uit Australië, Noord-Amerika en verschillende landen van Europa is de soort bij ons vrij onbekend. Dit is wellicht te wijten aan het feit dat deze zwammetjes helemaal niet opvallen. Sindsdien zoeken we er stelselmatig naar op de bemoste boomstammen, en "wie zoekt die vindt".

Op half ingegraven dennenkegels zijn soms héél bijzondere zwammetjes te vinden. Ze heten **Oorlepelzwammetjes** *(Auriscalpium vulgare) (fig. 5)*. Hun steeltje is dun, maar stevig. Het hoedje meet ca 1 cm diameter, is niervormig en duidelijk behaard. Op de onderzijde van het hoedje zitten forse bruine stekeltjes en hiermee zijn ze zeer goed te herkennen. Ze blijven hun schoonheid wekenlang behouden. Zelfs in het Gaverdomein, waar weinig naaldbomen voorkomen, werden ze ooit gevonden.

Vooral tijdens het najaar komt het **Verkleurzwammetje** *(Melanophyllum echinatum) (fig.6)* tevoorschijn. Dit is een enigzins zeldzaam, onopvallend, slank bruin zwammetje (hoeddiameter 3 cm). De goed ontwikkelde witte franjes op de hoedrand trekken de aandacht, maar het donkerrood van zijn dicht opeenstaande plaatjes is bijzonder prachtig. En hiermee is het onbetwistbaar te herkennen.

Foto's: © Christine Hanssens
Foto 7: Luc Pinoy

1

2

3

De Elzenvlag *(Taphrina amentacea) (fig.7)* is eveneens een "eertijds onbekende soort" die we dankzij gericht speuren meer en meer in onze streek kunnen vinden. Hiervoor moeten we wat aandacht schenken aan de vrouwelijke elzenkatjes. Reeds op jonge leeftijd krijgen ze dan een groen uitsteekseltje, "een soort tongetje" dat geleidelijk gelig wordt, rood en ten slotte donkerbruin tot zwart. Deze misvorming wordt door een zwammetje veroorzaakt: de Elzenvlag.

Indien er in je tuin of omgeving Inlandse vogelkers groeit, is het interessant er eens op te letten of ze soms grillig gevormde vruchtjes *(fig. 8)* bezitten. Het kan gebeuren dat hun bloesems aangetast worden door een zwam. Dan groeien zijn zwamdraden over de jonge vruchten. Ze worden dan abnormaal lang en vervormen tot een soort zakjes die lijken op de tas van een nar. Men heet ze dan ook "Narrentasjes" (Taphrina padi). Deze zijn eerst groen, later geel, en na het rijpen van de sporen op hun oppervlak tenslotte bruin.

Inktviszwammen *(Anthurus archeri) (fig.9)* zijn vooral gekend uit de boeken. Deze prachtige zwammen groeien, net als stinkzwammen uit een "duivelsei". Wanneer dit openbarst schuiven meestal 5 tot 7, maar soms 15 helrode armen naar buiten. Zij buigen vlug achterover en zijn langs boven bedekt met olijfzwarte klodders. Hierin zitten de sporen en de naar aas ruikende materie om, net als bij de stinkzwammen, vliegen te lokken. Ze komen vooral voor op humeuze grond en plekken met houtsnippers. Inktviszwammen zijn inheems in Australië, Zuidoost-Azië en Zuid-Amerika. In Europa vond men ze voor het eerst omstreeks 1921 in de Vogezen. Men vraagt zich nog steeds af hoe ze er gekomen zijn. Was het aan de schoenzolen van een Australiër of met de import van schapenwol? Ze blijven zeer zeldzaam, alhoewel ze plaatselijk in grote aantallen kunnen voorkomen.

Iedereen kent wel de Vliegenzwam, rood met witte stippen. Regelmatig zijn deze opvallende paddenstoelen te vinden in de nabijheid van de Berk, Eik, andere loofbomen, maar ook nabij naaldbomen. Eigenaardig is wel dat in de omgeving van Vliegenzwammen regelmatig **Peperboleten** *(Chalciporus piperatus) (fig.10)* groeien. Deze buisjeszwammen zijn heel wat kleiner en minder opvallend. Hun hoedje is bruin en de buisjes zijn min of meer kaneelkleurig. Gewoon door er voorzichtig van te proeven wordt de pepersmaak duidelijk. Onderzoekers stellen zich de vragen omtrent de relatie Peperboleet-Vliegenzwam. Kiezen beide toevallig dezelfde bomen of hebben ze ook iets met mekaar te maken? Laat het maar weten indien je hier of daar Peperboleten gevonden hebt.

Al de soorten die zopas vermeld en beschreven werden, krijgen in 2014 onze bijzondere aandacht. Het zou ons een groot genoegen doen als veel natuurvrienden hierbij hun steentje bijdragen.

ACTIVITEIT IN DE KIJKER

//BOEIENDE PADDENSTOELENTOCHT IN BIJZONDER DOMEIN

Wil jij mee op zoek naar enkele zeer zeldzame paddenstoelen? Op zaterdag 11 oktober gaan we op stap in domein Hemsrode in Anzegem. Dit domein is bijzonder rijk aan paddenstoelen. We vinder er zeer vochtige plekjes maar ook drogere hoekjes, grasland en beboste plekjes; de ideale combinatie dus voor heel wat boeiende waarnemingen. Onder leiding van gids Christine Hanssens gaan we op zoek naar veel verschillende soorten, waaronder ook zeldzame tot uiterst zeldzame zoals de Spechtinktzwam (Coprinus picaceus), Gestreept nestzwammetje (Cyathus striatus), de Grote trechterzwam (Clitocybe geotropa) en het Rood oorzwammetje (Crepidotus cinnabarinus). Ook de Rode kelkzwam (Sarcoscypha austriaca) werd er al aangetroffen.

Afspraak: Zaterdag 11 oktober om 9u aan het domein Hemsrode (adres Hemsrode 3, Anzegem)

8

9

10

4

5

6

7

Op zoek naar boktorren!

IGNAAS ROBBE

DISTELBOKTOR, BOEZINGEN
© *Roeland Libeer*

De boktorren *(Cerambycidae)* vormen een bijzonder boeiende familie binnen de orde van de kevers *(Coleoptera)*.

De plaatsing van de voelsprieten op hun kop doet denken aan een bok en dit geeft deze insecten dan ook een bijzondere uitstraling. Net of ze altijd paraat staan om aan te vallen met hun "hoorns" in de aanslag.

De lengte van de hoornvormige voelsprieten kan bij vele soorten nogal verschillen hoor; sommige boktorren zoals de Geelzwarte Ribbelboktor hebben korte voelsprieten, andere boktorren stonden dan weer op de allereerst rij toen met de voelsprieten uitdeelde; de Timmerbok heeft voelsprieten die tot 6 maal zo lang zijn als zijn lijf.

Boktorren zijn bijna zonder uitzondering verbonden aan bomen of houtige planten. Naargelang de soort leggen ze hun eitjes in levend of dood plantenmateriaal. Sommige soorten boktorren kunnen een cyclus hebben van 8 tot 9 jaar; van ei, over larve, pop tot volwassen kever. De boktor zelf kan dan maar een paar weken leven, zich voortplanten en sterven. Boktorren eten enkel plantaardig voedsel zoals stuifmeel en boomsappen. Van geen enkele soort is gekend dat ze prooi najagen, van vele soorten is gekend dat ze helemaal niet eten in het keverstadium en bij leven dus enkel aan voortplanting hoeven te denken. Van geluk in het leven gesproken!

Velen onder ons kennen maar al te goed de schade die één soort boktor kan aanrichten aan hout; de Huisboktor *(Hylotrupes bajulus)* is geen lieverdje in huis. De larven, die tot 8 jaar nodig kunnen hebben om zich te ontwikkelen, kunnen aan hout en houten constructies enorme schade aanrichten. Deze " houtworm" is dus helemaal geen worm, maar de larve van een boktor.

Boktorren kunnen echter ook voor plezier en verwondering zorgen. Het zijn zonder uitzondering mooie dieren met soms verrassend frisse kleuren en een pittig temperament. De kleinste boktorretjes zijn maar 0,3 cm groot, maar er bestaan ook joekels van boktorren in de tropen die een lijf hebben van 15 cm. Boktorren kun je in de ganse wereld vinden waar hout en houtige planten voorkomen.

Voor wie graag in de natuur vertoeft en daarbij graag een kleine uitdaging aangaat,is het zoeken van boktorren een prettige bezigheid. Je moet wel wat geduld hebben en je moet weten waar en wanneer je zoekt. Als je een boktorretje ontdekt en kunt determineren, dan waarderen we het zeer dat je jouw waarneming post op vwgzwv.waarnemingen.be, als het kan met een fotootje erbij.

Boktorren zijn typisch insecten van het voorjaar en de vroege zomer. In onze streek, Zuid-West-Vlaanderen, zijn we wat verstoken van ideaal biotoop voor boktorren, maar toch valt er heel wat te vinden, als je er een oog voor hebt. In onze regio zijn tot nu 27 verschillende soorten boktorren gemeld via vwgzwv.waarnemingen.be waarvan 9 soorten slechts 1 maal zijn gezien. Er zijn dus beslist nog ontdekkingen te doen. Het lijdt geen twijfel dat sommige soorten als larve of imago meegelift zijn met houttransporten, maar verschillende speciale soorten zijn hier ook op eigen kracht geraakt. Sommige soorten hebben ook een erg verborgen levenswijze waardoor we ze niet gemakkelijk kunnen observeren.

Op schermbloemigen en distels maar ook op bloeiende bomen en struiken kun je boktorren aantreffen vooral in mei en juni. Sommige soorten komen graag af op pas gezaagd hout of zitten graag op stronken in het zonnetje. Soms tref je ze gewoon aan tegen het vensterraam. We troffen ook reeds meerdere malen boktorren aan op de mottenlamp en bij het afkloppen van bomen.

Een prachtige soort die niet zo zeldzaam is, is de Kleine Wespenbok (Clytus arietis). Deze soort kun je quasi overal aantreffen waar het lekker warm is (ook in de tuin bijvoorbeeld) en in zijn prachtige geel-zwarte outfit doet hij zich voor als een wesp (mimicry). Echt algemeen zijn boktorren nergens, en dat maakt dat het vinden en determineren van een boktor telkens een genot is voor de insectenliefhebber.

Een website die zowat alle palearctische soorten Cerambycidae katalogeert is de indrukwekkende verzameling van de Tsjechen Michal Hoskovec en Martin Rejzek op *http://www.cerambyx.uochb.cz/*.

Op de waarnemingen site van Zuid-West-Vlaanderen kun je ook een overzicht vinden die je kunnen helpen bij determinatie van boktorren; *http://vwgzwv.waarnemingen.be/familie/view/303*

Succes bij het vinden van deze juweeltjes en indien mogelijk, deel alsjeblief je waarnemingen via *vwgzwv.waarnemingen.be*.

ACTIVITEIT IN DE KIJKER

//DE HONINGBIJ, EEN INHEEMS SUPERORGANISME.

De laatste decennia kijken biologen op een andere manier naar de in groep levende insecten. De onderzoeker Jurgen Tautz noemt ze in zijn boeken "superorganismen". Anton Van Derbeken is ecologisch imker en neemt ons tijdens deze avond mee naar de oorsprong van wilde bijenvolken in onze natuur. Aan de hand van onderzoek in Duitsland en Polen bekijken we samen hun natuurlijke omgeving.

Afspraak en locatie: *Donderdag 4 september om 19u in Hof te Coucx, Marionetten 12, Kortrijk*

Prijs *Toegang is gratis*

Inschrijven *Een mailtje sturen naar hans@natuurkoepel.be*

PHYTOECIA CYLINDRICA, KLEIPUTTEN KORTRIJK
© *Roeland Libeer*

NATUURPUNT KORTRIJK

Preshoekbos breidt fors uit

ELS DEPREZ

Foto's: © Pierre Deryckere

Het ANB (Agentschap voor Natuur en Bos) organiseerde voor de 5e keer een grote plantactie, samen met Natuurpunt Kortrijk, Natuurkoepel Zuid-West-Vlaanderen, Curieus, de Stad Kortrijk en de gebiedswerking Marke.
Op 22 maart werd het Preshoekbos weer 6 ha of ongeveer 9 voetbalvelden groter.
Het barre maartse weer speelde spelbreker maar de vele gemotiveerde planters trokken zich daar geen bal van aan, 400 mensen hebben 12.000 boompjes geplant. Reken maar uit hoeveel bomen dit is per persoon! Velen waren overtuigd milieubewust met de fiets gekomen, de spade op de bagagedrager vastgebonden. Anderen kwamen te voet, de spade over de schouder.

Een jongeman geeft grif toe: "*'t Is de eerste keer van mijn leven dat ik een spade in mijn hand heb.*"
Verspreid over het terrein groeien nog vlasplantjes, zaailingen van een vroegere vlasoogst die de zachte winter overleefd hebben, meteen een bewijs dat dit vruchtbare grond is.

Jan Allegaert van het ANB: "*Mensen zijn het verleerd om bomen te planten. Dit is zand-leem grond en naar boven toe kleiachtig, met dit natte weer zeker niet gemakkelijk te bewerken. Je werkt eigenlijk gemakkelijker met een schoffel of een hak dan met een spade*".

De plantgaten waren vooraf gemaakt. Kinderen konden meteen aan de slag met hun schopje. Eentje had heel veel fantasie, het jongetje sprong prompt in een plantgat en riep enthousiast uit: "ik ben een boom, wil je me planten?" (U mag glimlachen)
Het ABVV West-Vlaanderen was goed vertegenwoordigd om hun project rond duurzaamheid hard te maken.
Franky Roels: "*We hadden een momentopname gemaakt van de papierberg die we met de vakbond produceren – veel drukwerk dat later nutteloos en zonder veel erg in de afvalcontainer belandt - we kwamen uit op een equivalent van 700 bomen. Vandaag willen we dit compenseren door zelf bomen bij te dragen, we leveren ook een financiële bijdrage.*"

Buurtbewoners aan het woord:
"*West-Vlaanderen is de bos-armste provincie van ons land, daarom ben ik hier vandaag, nochtans nog maar pas geopereerd mag ik eigenlijk niet heffen maar ik ga zeven bomen planten, dan pas ga ik naar huis.*"
"*...50 jaar geleden kwam ik hier patatten rapen, de kleintjes mochten we houden. Nu kom ik bomen planten, de tijden veranderen, zo is het goed.*"
"*Tot ik gehuwd was woonde ik in Limburg waar we bos hadden aan onze achterdeur, nu zullen we weldra hopelijk niet meer naar Westouter of de Kluis moeten rijden*": zegt een enthousiaste dame.
En we mogen haar verzekeren, in 2016 komt er een nieuwe grote boomplantactie.
Zorg dat je erbij bent.

Zie eens dááar... de Ooievááar!!

NATUURPUNT AVELGEM

DIRK LIBBRECHT

Reeds vier jaar aanhoren we de talloze verzuchtingen. “Er zou eens een ooievaarsnest moeten komen in de Scheldemeersen”, is de meest gehoorde versie. Een variante hierop luidt: ”Waarom plaatsen wij eens geen wiel?”, met de nadruk op ‘wiel’, niet op ‘wij’. Een cafébaas in de Stationsstraat te Avelgem droomde van een nest op zijn dak, net als in Oost-Europa langs de Donau. Tijdens de lente worden steevast een aantal Ooievaars gespot in de meersen, op doortrek, niet om te broeden. Je kon er vergif op innemen dat na zo’n opgemerkte passage het gevraag van voor af aan begon. Naast een vogelkijkhut, een verhoogde waterstand met gezonde kikkerpopulaties, een stel verrekijkers, vogelgidsen en waarom geen Swarovski téléscoop met gecoate lenzen, nu we toch bezig zijn. met ons Sint-Niklaaslijstje.

Bij iedereen breekt na een tijd de veer: ondervragingen, martelen, je schoonmoeder op bezoek. Vroeg of laat plooit elke man. In ‘t kort: Natuurpunt zou een drietal ooievaarswielen neerpoten, verspreid in het meersengebied en ons puitenbestand laten uitdunnen door die zwart-witte, broedende schrokoppen. Zo beslist, maar nog niet betaald en zeker niet gedaan. Bij een eerste werkvergadering hebben we onze conceptualisten niet uitgenodigd. Er moesten nl. spijkers met koppen geslagen worden en dat doe je met zwijgende, robuuste, West-Vlaamse doeners. Niet met denkers. Helaas, na 2 uur met de doeners – die zich plots ontpopten tot rasechte praters - waren 100 ontwerpen gepasseerd in alle mogelijke geuren en kleuren. Je kunt je niet voorstellen in hoeveel standen en materialen je zo’n ding kunt optrekken. Om nog maar te zwijgen waar je alles kunt kopen en wie wat zal betalen. Er moest ook een bouwvergunning aangevraagd worden. Logisch: je gaat toch geen ooievaars zonder vergunning huisvesten tussen al die geregulariseerde bouwsels in de meersen? Een klein kind begrijpt zoiets. We schrijven oktober 2013 en we schrijven Echternachprocessie: twee stappen vooruit, drie achteruit. Ondertussen lagen die beesten op hun gemak in de zon, ergens in Spanje of Afrika.

Niets gaat boven een regenachtige winter. Alles viel plots in de plooi en jawel: In februari was alles klaar. 8 maart, die magische zaterdag, verrees achter de Oude Schelde de eerste houten paal met galvanisé plateau inclusief kunstig geweven voornest. Alles bij mekaar dik 250 kg. Benodigdheden: vereende krachten, een Manitou van 8 ton en een bak Trappist. Die Manitou zonk linea recta doorheen de doorzopen grond richting middelpunt der aarde, maar gelukkig tellen wij onder onze sympathisanten een dépannerende loonwerker met grof materieel.

Intussen zijn ook Waarmaarde en Kerkhove opgesmukt met een ooievaarspaal. Tussen alle geweld door zitten die gevederde, klepperende langbekken al lang weer hoog ten droog te Planckendael en in het Zwin, alwaar ze dit jaar hun 1000ste broedgeval vieren. Ze zijn dit voorjaar allen geruisloos boven Avelgem gepasseerd. Geruisloos? Twee ex. werden reeds gespot, één op het wiel te Waarmaarde, de ander te Avelgem. Onze puiten houden hun adem in. In de voedselketen staan ze net onder die veelvraat, alias de geliefde, aaibare geboortevogel.

En wij? Wij blijven dromen.. om te hopen dat de Avelgemse meersen gezond genoeg zijn om voedsel voort te brengen voor een eerste gezin Ooievaar. Ze zijn zeker welkom!

© Dirk Libbrecht

Op stap met Natuurpunt Zwevegem

Landschapswandeling Hallerbos – zondag 13 april 2014

© Danny Deceukelier

Onze landschapswandeling naar het Hallerbos werd voor onze afdeling onverwacht een afscheidswandeling met Frans Dejonghe. Een week later was Frans er niet meer. De wandeling door het oude bos met lokale gids Johan Moerman zal voor altijd deel uitmaken aan onze mooie herinneringen aan Frans, de stichter en steunpilaar van onze vereniging. We volgden de hyacintenwandeling, in de namiddag werd onze focus verbreed en keken we meer naar het omliggende landschap. Een dag in de natuur om nooit te vergeten.

Ambtenaren werken op de Vaarttaluds – zaterdag 10 mei 2014

Er wordt wel eens smalend gelachen met de inzet van ambtenaren. Enkele federale ambtenaren van de dienst belastingen hebben echter voorgoed bewezen dat dit soort humor tot het verleden mag behoren. Op 10 mei viel de regen met bakken uit de lucht, maar in het kader van een actie rond vrijwilligerswerk hadden zij een werkdag op onze Vaarttaluds voorzien. Terwijl een aantal van ons voor de actie 'Doorgang voor iedereen!' actie voerden aan de Heynholwegel in Sint-Denijs sleurden zij met takken, spitten cotoneasters uit en hielpen ons in de strijd tegen de verbraming van de Vaarttaluds. Een welgemeende 'merci' voor zoveel enthousiasme en doorzettingsvermogen is wel op zijn plaats!

© Eddy Loosveldt

ACTIVITEIT IN DE KIJKER

UITNODIGING: 5 OKTOBER 2014:

//OPENING VAN DE DERDE EIKELMUISTUIN IN ZUID-WEST-VLAANDEREN

Natuurpunt Zwevegem, de Zoogdierenwerkgroep van Zuid-West-Vlaanderen, Natuur.koepel vzw en de provincie West-Vlaanderen nodigen iedereen op 5 oktober 2014 uit op de inhuldiging van de derde Zuid-West-Vlaamse eikelmuistuin. Afspraak om 10u30 aan de parking Moen-Heestert station (kruising van de Gauwelstraat en de Stationsstraat te Moen). We gaan wat dieper in op het belang van zo'n Eikelmuistuinen en de provincie geeft een woordje uitleg over hun steunmaatregelen voor dit project. We sluiten af met een receptie.

Flora-wandeling op de Vaarttaluds – zondag 25 mei 2014

Natuurpunt Zwevegem is trots op de natuurpracht van de Vaarttaluds en die willen we delen met andere natuurliefhebbers. Op de dag van de verkiezingen bleek een namiddag in de natuur voor velen een welkom alternatief voor de vele verkiezingsshows. We werden vakkundig gegidst door plantenexpert Willy Herreman. Uiteindelijk verruimden we onze horizon nog wat want we kregen er ook nog info van een ornitholoog en een geoloog boven op. De focus lag evenwel op de plantenrijkdom op de Vaarttalluds. Alhoewel planten op het eerste zicht 'saaie' dingen zijn kon Willy over vele soorten hele boeiende zaken vertellen. Van de 'Stijve ogentroost' over het 'Geelhartje' tot een 'Vergeten wikke'.

Op hetzelfde moment ging Eddy, onze voorzitter, ook nog eens op stap met een groep van de Vlasbek. Zij bezochten onze recent verworven natuurgebieden – waarvoor ze ook nog een duit in het zakje deden. Waarvoor dank!

Enig minpunt: ook een circuit voor motards passeerde langs de Vaarttaluds. Het overmatig gebrul van sommige motoren was op een rustige zondag namiddag best wel irritant. Onze natuurgebieden zijn graag gezien. Alleen kan men zich afvragen of deze schoonheid aan hoge snelheid wel te ervaren is …

© Gunther Van Schelvergem

Natuurpunt Zwevegem is weer wat natuur rijker.

Onlangs werd in het centrum van Sint-Denijs een akkerlandje van 50 are gekocht dat mooi aansluit op het Daalbeekbosje. Het perceel werd ingezaaid met een ecologisch weidemengsel en Natuurpunt Zwevegem zal het spontaan laten verbossen. Ruige natuur dus! Langs de beekranden komt een permanente strook hooiland.

Koken kost geld, en de restfinanciering van het perceel kost de afdeling ongeveer 15.000 euro. Giften zijn dus zeer welkom (fiscaal aftrekbaar vanaf 40 euro) op het reservatenfonds 293-0212075-88 met vermelding project 3515 van Natuurpunt Zwevegem.

© Eddy Loosveldt

Bij Ecover vinden we je huis en thuis erg belangrijk! Wij dragen gezond schoonmaken dan ook hoog in het vaandel. De doeltreffende Ecover-producten worden met zorg samengesteld. Mét plantaardige grondstoffen en wat slimme wetenschap, maar zonder onnodige schadelijke stoffen. Zo kan jij met een gerust hart de was of de vaat doen.

LIKE ONS OP f OF SURF NAAR WWW.ECOVER.COM

ECOVER®

Al fluisterend op de Blankaart

Wie komt mee genieten?

Vogel en plantenparadijs

De Blankaart is een groot West-Vlaamse natuurgebied dat deel uitmaakt van het overstroombare deel van de IJzervallei (4000 ha), het winterbed van de IJzer. Het gebied bestaat uit een grote ondiepe vijver van ongeveer 50 ha met 20 ha rietmoeras en tientallen ha drassige hooi- en graslanden (Broeken) samen 350 ha.

In het voorjaar zijn de rietkragen van De Blankaart de uitverkoren stek voor zeldzame broedvogels als bruine kiekendief, rietgors, kleine karekiet, rietzanger, snor, cetti's zanger en waterral. Enkele grote wilgen rond de centrale vijver doen dienst als nestbomen voor een kolonie blauwe reigers. Aan de rand van het riet broeden fuut, meerkoet en waterhoen. De Blankaart is ook van groot belang als doortrek- en overwinteringsgebied voor tal van watervogels. 's Winters tref je niet alleen roerdomp en blauwe kiekendief aan. Er verblijven ook duizenden kolganzen, smienten en wintertalingen. Wanneer de IJzerbroeken overstromen, kunnen de aantallen zelfs oplopen tot 20.000 en meer. Meteen één van de redenen waarom De Blankaart beschermd wordt als internationaal Ramsar-gebied (een conventie die het wereldwijd opneemt voor waterrijke gebieden) én als Europees Vogelrichtlijngebied (waarmee de Europese Unie de zeldzaamste vogels beschermt).

De fluisterboot

In Noord-Frankrijk werd door één van de laatste authentieke ambachtelijke botenbouwers een traditionele houten platbodem gemaakt voor De Blankaart. Een houten 'schuytte' van inlandse eik, met een laadvermogen van 2 ton. Dergelijke platbodems werden destijds in de streek ingezet voor het transport van turf. De Blankaart dankt zijn ontstaan waarschijnlijk aan turfontginning. Maar ook hooi, hout en zelfs vee werden destijds via de watergangen ter bestemming gebracht. De boot kreeg de naam 'de grote Putoor'. Grote Putoor is een Woumense dialectnaam voor Roerdomp.

Poëtische beleving

De fluisterboot wordt niet alleen ingezet voor beheerswerken, maar ook voor exclusieve excursies op het water, door de watergangen en langs de rietkragen. Voor de bezoekers is deze boottocht een unieke, bijna puur poëtische ervaring. De boot glijdt geruisloos over het water, door het moeras, langs de rietkragen. De zangvogels in het riet schrikken niet en zorgen voor een bootconcert, de Aalscholvers en Blauwe Reigers die de oude eendenkooi hebben omgevormd tot hun broedkolonie kijken niet eens op en blijven voortdurend vis aanvoeren voor hun kroost. De Bruine Kiekendieven patrouilleren permanent boven de rietlanden. Schrikken doen we wel zelf als een reuzenkarper plots en onaangekondigd naast de boot uit het water wipt.

Praktisch: *Deze avond gaat door op* **dinsdag 15 juli** *en is een organisatie van Natuur.koepel vzw.*

Wanneer *Afspraak om 19 uur aan het kasteel van De Blankaart in Woumen.*

Prijs *3€/ persoon - drankje inbegrepen voor leden Natuurpunt en/ of Velt,niet - leden betalen 5€/ persoon. Graag inschrijven door dit bedrag over te schrijven op het rekeningnummer BE 45 775575401189 van Natuur.koepel vzw.*

Wij willen liefst zoveel mogelijk samenrijden vanuit de streek – willen jullie hiervoor een mailtje sturen naar info@natuurkoepel.be.

natuur.koepel zuid-west-vlaanderen vzw

© Jean Marie Vanderplancken

NATUURPUNT WAREGEM ZULTE

Een zalig weekendje Voerstreek

met Natuurpunt Waregem-Zulte

Foto's: © Peter Depodt

Naar jaarlijkse gewoonte trok afdeling Waregem-Zulte er weer op uit voor een familiaal natuurweekendje. Na een drietal jaren Viroinvallei lieten we deze keer ons oog vallen op de Voerstreek.

Op donderdag 1 mei verzamelden zo'n 25 natuurliefhebbers op een zonovergoten parking in 's Gravenvoeren voor een eerste wandeltocht door het idyllische Voerense landschap. De vroege lente zorgde voor meidoornstruwelen volop in bloei en weilanden bezaaid met zaadpluizen van de paardenbloem.

Al snel brak onder de wandelaars een wedstrijd planten op naam brengen los. Knolsteenbreek, Groot streepzaad, Blaassilene, Tijmereprijs, Incarnaatklaver en Veelbloemige salomonszegel vonden hun weg naar het notitieboekje. Langs de holle wegen werden ook verschillende dassenburchten gevonden met duidelijke sporen van bewoning.

Daarna ging het richting Castel Notre-Dame in Remersdaal, onze uitvalsbasis voor het weekend. Dit kasteel is historisch beter bekend als het kasteel van Obsinnich. Het werd vroeger een tijdje bewoond door een kloosterorde, maar van nonnetjes was er nu geen spoor meer. Al snel werd een groot lokaal ingenomen door spelende en joelende jongelui uit het Waregemse, terwijl de oudere jongelui zich met evenveel enthousiasme aan het aperitief waagden. Een harde kern trok na het avondmaal in de regen nog op zoek naar dassen. Slechts enkelen konden - met goede ogen, een snelle blik en de nodige fantasie - een schim van een tweetal dassen opvangen. Eénmaal terug in het 'base camp' werd de ontgoocheling doorgespoeld met een lekker biertje of whisky. De nachtvlinderval werd tegen beter weten in geïnstalleerd: met de lage temperaturen, felle buien en harde wind zaten alle omstandigheden tegen. Amper iets gevangen dus. Eikentandvlinder en de zeldzame Getande spanner konden het leed der hooggespannen verwachtingen toch een beetje verzachten.

Ook op vrijdag trokken we er met de ganse groep op uit. Voorzitter Peter had zich geen moeite bespaard en alle wandelingen vooraf verkend.

Het onderwijs heeft zo zijn voordelen, nietwaar... We zagen opnieuw veel sporen van dassen en ander 'wild'. De zwartkop gaf zijn mooiste concert ten beste en af en toe sierden één of meerdere buizerds de donkere lucht. Tijdens een vrij lastige, maar boeiende tocht door het glooiende landschap werden Damastbloem, Akelei, Gele morgenster, Boswederik, Bosbingelkruid en Heelkruid aan de lijst toegevoegd. We waren tijdig terug voor het lekkere middagmaal in ons kasteelklooster. Na een korte middagrust gingen we opnieuw de streek verkennen. De wandeling werd afgesloten in een sfeervol café in Teuven. Het was er zo donker dat een nachtkijker nodig was om onze bieren te determineren.

Bij valavond gingen we andermaal op zoek naar dassen, maar opnieuw kwamen we van een kale reis terug. Een uur muisstil verkrampen in een winderige weide met goed zicht op verschillende burchten leverde geen enkele dassenwaarneming op. Lastige beesten. We probeerden dan maar een das te vangen in het licht van de autolampen, maar ook dat werd geen succes. Toen iemand een koe, die zich achter een heuveltje had neergelegd, met grote stelligheid als das had geïdentificeerd *('je ziet toch duidelijk dat zwartwitte lijnenspel op de kop...')* werd de handdoek in de ring gegooid. We zullen nog eens moeten terugkomen.

Voor onze laatste dag was de zon opnieuw volop van de partij. We sloten het weekend af met een tocht door het mooie Sint-Martens-Voeren, waar we verrast werden door een koppeltje reeën dat dicht voor ons poseerde. Een waardig einde van een geslaagd en perfect georganiseerd weekend.

PATRICK VANDENBUSSCHE)

NATUURPUNT DE BUIZERD

Minder rommel, meer natuur

Natuurpunt de Buizerd vzw is sinds 35 jaar het gezicht van de natuurbescherming in de regio Ingelmunster-Izegem. We zijn wat trots op een dergelijk lang palmares.
Dank zij een flinke groep van actieve vrijwilligers staan we in voor de zorg en educatie rond 3 natuurgebieden: de Mandelhoek, de Kikkerpaaiplaats en het Spoorwegdomein.
Dit laatste gebied is nu bedreigd door de aanleg van een nieuwe brug over het kanaal als onderdeel van centrumvernieuwing. Ondanks jaren pleiten ziet het ernaar uit dat de natuur het weer eens moet afleggen tegen beton...

Foto's: © Hendrik Debeuf

De conclusie is allang bekend: alleen natuur die je aankoopt is definitief veilig. Tot nu hebben wij zelf weinig aankopen kunnen doen, maar we hopen daar binnenkort verandering in te brengen. Dat belet niet dat we elk jaar inzetten op fondsenwerving om projecten van andere afdelingen te steunen.
Jaarlijks organiseren we daarvoor ondermeer een rommelmarkt. (Editie 2015 zelfs de 30ste keer!). De formule is simpel: mensen staan gratis goederen af (elk jaar meer en meer), en dankzij onze verkoop geven wij die een tweede of zelfs derde leven. "Rommel" voor veel mensen krijgt op die manier terug een waarde. De organisatie van die driedaagse vraagt veel inzet, maar ons enthousiasme is groot. Maandenlang wordt dit voorbereid. Reclame gaat via Klimop, onze eigen digitale nieuwsbrief en 't Krantje in ingelmunster. Op de markt zelf is een ploeg van 40 mensen 3 dagen actief! Eén en ander is dan ook een sterk sociaal gebeuren waar veel vriendschapsbanden worden gesmeed. Het teamwerk overstijgt het verkoopsgebeuren en dat vertaalt zich dan in een actieve inzet voor andere activiteiten zoals een jaarlijkse markt met wilde kruiden, aanmaak en verkoop van nestkasten. We zijn dus niet vies van een beetje commerçant zijn. De opbrengst van al dat werk heeft ons een "skoon spaarpotje" opgeleverd. Met veel plezier hebben we daarmee al mooie projecten zoals de Uitkerkse polder, het Enamebos en de aankopen van Natuurpunt Zwevegem mee gesponsord. Binnenkort hopen we te kunnen uitpakken met een aankoop in ons eigen werkingsgebied.
Uiteraard doen we bij de Buizerd nog veel meer "klassieke" activiteiten van een natuurvereniging: in de loop van ons werkjaar zijn er heel wat geleide wandelingen en werkdagen in de reservaten, waarbij we graag beroep doen op de terreinploegen van Natuurpunt voor het zwaardere werk. Vaste items zijn ook de jaarlijkse paddenoverzet, beschermingsacties voor zwaluwen, bestrijding van exoten, vervoer van gekwetste vogels naar opvangcentra… Veel van dit werk krijgt weinig publiciteit, maar daar storen we ons niet aan: we zetten ons 100% in voor natuur voor de schermen, maar 300% achter de schermen. En ons werk wordt geapprecieerd: onlangs hielden we een "Open Poort "in de Mandelhoek op verkiezingsdag. Ondanks dat grote gebeuren kwamen toch 80 bezoekers opdagen. Dat doet deugd!

HENDRIK DEBEUF

Open Veemeersdag in Deerlijk

NATUURPUNT GAVERSTREKE

Een stralende lentezon, veel (jong) volk, leuke workshops, een gezellig bar, enkele boeiende vertellers,… ja hoor, de eerste Open Veemeersdag op 31 mei 2014 was meer dan geslaagd!

De Veemeersen in Deerlijk, zegt dit gebied jou iets?

Zoals de naam doet vermoeden zijn de Veemeersen een overblijfsel van een vroeger meersengebied. Ondanks de intensievere landbouw en de dalende grondwatertafel hebben de Veemeersen nog altijd een ecologische waarde. Meer zelf, het gebied heeft nog duidelijke potenties voor natuurontwikkeling. Het is bovendien de enige landbouwzone binnen Deerlijk waar nog een relatief grote oppervlakte aaneengesloten weilandlandschap voorkomt, doorspekt met kleine landschapselementen zoals knotbomenrijen, solitaire bomen, een poel, houtkanten, rietkragen,…

Het groene karakter van de Veemeersen koesteren…

De Deerlijkse actiegroep Groen Licht!, werkzaam onder de vleugels van Natuurpunt Gaverstreke, wil dit kleinschalige landbouwlandschap beschermen en zo mogelijk nog versterken. Samen met Natuurpunt Gaverstreke, kinderboerderij Bokkeslot, enkele natuurminnende landbouwers en een aantal sympathisanten ijvert Groen Licht! hier voor een landbouwgebruik dat ook ruimte geeft aan natuur. Het is begonnen met de aanplant van een hoogstamboomgaard en kreeg een vervolg met de bouw van een bijenstal, hooilandbeheer, bloemenweide, uitgraven van verlandde poel, onderhoud knotbomen,…

Kijk eens hoe schoon!

Met deze eerste Open Veemeersdag wil Groen Licht! dit charmant gebied onder de aandacht brengen bij de Deerlijkenaren. Kleurrijke infobordjes geleidden de bezoekers doorheen het gebied: van de boomgaard naar de knotbomenrijen tot bij de poel, de bijenstal en het hooiland. Op verschillende plaatsen kon men zelf de handen uit de mouwen steken: nestkasten timmeren (voor mezen, egel en hermelijn), bijen- en insectenhotel bouwen, hooiopper opzetten,… En nadien een glaasje drinken en praatje maken aan de 'open bar' (met dank aan de Deerlijkse Wereldwinkel).

Verschillende bezoekers waren verrast over dit groen plekje in Deerlijk: "Wij wisten niet dat het hier zo schoon en stil is " Opzet van de dag geslaagd.

KATRIJN LOOSVELDT

Groen Licht! zijn 7 dertigers uit Deerlijk die ijveren voor een groenere gemeente. Tegen wind, stroomop, maar altijd even enthousiast proberen ze het weinige Deerlijkse groen te koesteren, te vrijwaren en te versterken.

↑ ↑ & ↙© *Dwight Warnez*

↑ © *Marcel Bloeyaert*

NATUURPUNT DE VLASBEK

Kuurne zaait vlindertuin in!

Wie Kuurne een beetje kent, weet dat het een dichtbevolkte gemeente is. Echte natuur is er weinig te vinden, al hebben we gelukkig nog het Heulebeekdomein, het reservaat aan de Oude Leie en onze schitterende "Groene Long". Deze parel aan de Kuurnse kroon is eigenlijk een heemtuin met vele landschapselementen waarin diverse planten en dieren hun plaats hebben gekregen. De Groene Long mag gerust hét voorbeeld genoemd worden van een project waar park en natuur elkaar hebben gevonden.

Foto's: © Dirk Desmet

In Kuurne is echter nood aan meer! Vooral meer groen, toegankelijk voor de Kuurnenaar, en mét een meerwaarde voor de biodiversiteit. Het probleem is echter dat er niet echt plaats is voor meer. Maar hier en daar zijn er kansen. Zo ligt er al jaren een klein stukje grasveld, tussen lagere school, rusthuis en bibliotheek, te wachten op een zinvolle bestemming. Onder impuls van Natuurpunt De Vlasbek, en later sterk gesteund door de Kuurnse milieuraad, rijpte het idee om dat grasveld om te vormen tot een vlindertuin. Een plek waar buurtbewoners, bibbezoekers, schoolgaande jeugd en rusthuisbewoners deugd van kunnen hebben. En vooral, waar de biodiversiteit zou kunnen meeprofiteren. Naast de Groene Long eindelijk een nieuwe parel aan de Kuurnse kroon.

Zoals het met elk idee gaat, was er ook nu een proces van praten, overtuigen en over de streep trekken. Na de verkiezingen kwam er een nieuw bestuur en een nieuwe vonk. Op 10 mei was het dan zo ver. Vlasbekkers, milieuraders, wereldwinkelaars, VELT-ers, Bib-fans, buurtbewoners en andere Kuurnenaren zaaiden samen met de burgemeester, schepenen en gemeenteraadsleden de vlindertuin in. Kers op de taart is voorlopig het insectenhotel, dat door Kuurnse kinderen werd gemaakt op het Feest in 't Groen, samen met Natuurpunt De Vlasbek. Een mooier symbool voor wat nog moet komen, kunnen we ons niet dromen. De vlindertuin wordt een plaats waar biodiversiteit en verschillende Kuurnse gebruikers elkaar zullen ontmoeten.

NewB

EEN NIEUWE BANK IN OPBOUW

U hebt er wellicht al iets over opgevangen: New B wil in België een nieuwe coöperatieve bank opstarten. Hoe ver staat het initiatief, zal de bank er echt komen, hoe bijzonder zou ze zijn en … waarom zou ook u lid worden van de coöperatie die dit wil maar maken?

Reeds meer dan 46.000 burgers en 120 organisaties werden lid van NewB. Het is een van de meest brede en pluralistische bewegingen die dit land heeft gekend. Zowel BBL, Greenpeace, Bioforum, Beauvent en Samen Sterker, als LBC, de Gezinsbond, Fairfin en de trappisten van Chimay hebben bijvoorbeeld aandelen gekocht. Maar het zijn vooral heel veel burgers die hun verontwaardiging over de bankcrisis hebben omgezet in een participatie aan NewB.

De tijd is er rijp voor

NewB heeft na de wereldwijde bankencrisis en haar Belgische uitlopers, een momentum geschapen voor het creëren van een middelgrote bank die werkelijk mee telt op de financiële markt. Dit is des te belangrijk omdat in ons land het bancair landschap sterk verschraalde. ASLK, Gemeentekrediet, BACOB, CERA, leven nog in de herinnering van velen. Ze lieten vooral een vacuüm achter. Buitenlandse spelers romen nu onze markt van spaargelden af en versassen de gelden naar elders. Heel wat beslissingscentra verdwenen naar het buitenland. Meer en meer burgers en organisaties ervaren dat hun relaties met hun grootbank minder en minder fair verloopt. Ze verwachten van hun bank meer transparantie, meer respect voor de klant en meer oog voor de kredietverlening aan de locale economie. Ze zijn het beu dat producten worden aangeboden die goed zijn voor de bank, en niet voor de klanten.
Schrijver Tom Lanoye, een van de eerste leden, verwoordde het aldus: *"Geef ons een bank die iedereen vooruit helpt. Niet alleen de bankiers"*...

Hoe anders?

De bedoeling is in de eerste plaats de gewone diensten aan te bieden die gewone klanten van hun bank verwachten: zichtrekeningen, spaarrekeningen, kredieten, kaarten, … op zo'n manier dat de klant ze begrijpt en weet dat het geld goed wordt besteed. Omdat de bank er moet zijn voor de klant (en niet omgekeerd!) wil NewB maken dat alle informatie verstaanbaar en eenvoudig zal zijn en dat de klant echt mee aan het roer zal zitten van zijn financiën. Als de klant bijvoorbeeld een lening wil aangaan voor de aankoop van een huis zal hij of zij niet gedurende 20 jaar met handen en voeten gebonden zijn met allerlei voorwaarden. Transparant, eenvoudig, professioneel en veilig zijn een paar van de sleutelwoorden.
De bank wil uitdrukkelijk ook sober handelen: geen bonussen voor het personeel, een grote baas die maximaal 5 keer zoveel verdient als de laagst betaalde collega. Geen paleizen van kantoren, geen luxe en bedrijfswagens voor de directie … allemaal kosten die uiteindelijk toch door de klanten betaald worden.

Hoe realistisch is zo'n project

Ja, zo'n gewone bank voor u en mij, een bank die vooral kredieten verleent aan wat goed is voor de eigen lokale economie en onze toekomst, een bank die niets te maken heeft met kwalijke praktijken, is mogelijk. Als ze goede bankiers weet aan te trekken, prima informatica in huis haalt, voldoende kapitaal weet aan te trekken en als ze zich verzekerd weet van de steun (en de controle) van vele maatschappelijke organisaties die haar steunen.
In die zin zijn we alvast goed bezig. We worden gesteund door ervaren bankiers. We hebben goede voorbeelden in het buitenland: wist u dat er in Europa zo'n 4000 coöperatieve banken bestaan … in België is er niet 1 meer! Dat betekent in elk geval dat er ruimte is op de markt (uit een recente studie van Prof Verleye van UGent blijkt dat 23% van de Belgen zich klant zouden zien van een coöperatieve bank!) … het komt er nu op aan te bewijzen dat het kan.
Technisch moeten we ons geen zorgen maken. De 2de helft van 2015 lijkt op dit ogenblik haalbaar om de bank op te starten. Of we de Nationale Bank daartoe zullen kunnen overtuigen zal er onder andere van afhangen of we nog meer leden en toekomstige klanten zullen weten aan te trekken, en of we het nodige kapitaal kunnen bijeenbrengen. Dat is een volgende stap die het NewB team (van 8 personeelsleden) en de Raad van Bestuur nu voorbereidt: stap voor stap is de werkwijze.
In deze fase kan u mee participeren door in te tekenen op 1 tot 6 aandelen van 20 euro. We houden dit bedrag bewust beperkt omdat het om risicokapitaal gaat. Van zodra er meer uitzicht is op een banklicentie zullen we de mogelijkheid openen om meer aandelen te kopen.
Maar zeg nu zelf: het zal in ons mensenleven wellicht niet meer voorvallen dat u mee kunt bouwen aan zo'n uniek project. Wie nu niet meedoet weet zeker dat de nieuwe bank er niet komt. Maar die zekerheid wil u toch niet voor lief nemen?
Intekenen kan door naar www.newb.coop te surfen, op de knop 'ik bouw mee' te drukken en uw gegevens in te tikken.
Alle leden krijgen zeer geregeld nieuwsbrieven die de evolutie van het project op de voet volgen, en binnen kort openen we voor de leden ook de mogelijkheid om mee te bepalen wat de bank zeker wel en zeker niet mag doen. Participatie en transparantie in de praktijk. NewB is een uniek project waar we u toe uitnodigen.

Meer informatie: www.newb.coop

Transitiestad KORTRIJK

MARC BONTEMPS
NewB

ALGEMENE VERGADERING VAN NEWB2
© *Elke Van Den Ende*

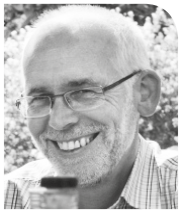

MARTIN RAEPSAET

Visie op duurzaam voedsel

PERMACULTUUR OPENT NIEUWE PERSPECTIEVEN

VOEDSELBOS NOKERE
© Eddie Desmedt

Van gangbare landbouw of agro-industrie naar een gelokaliseerd landbouwsysteem is een hele stap, en toch is lokale voedselproductie een must als we niet totaal afhankelijk willen zijn van steeds duurder wordende aanvoer van buitenaf en als we alle monden willen blijven voeden. Tevens moeten we de ecosystemen die door de industriële landbouw werden vernietigd gaan heropbouwen, onder andere door meer aanplant van struiken en bomen die grondwater vasthouden en de bodemkwaliteit verbeteren. Deze beweging zal leiden tot meer jobs in een meer intensieve landbouw. Onder andere permacultuur geeft een antwoord op deze uitdagingen.

Het begrip 'permacultuur' is een samentrekking van permanent en van (agri)culture. Het gaat dus over het duurzaam kunnen volhouden van onze (landbouw) cultuur.
Het doel van permacultuur is een samenleven en samenwerken tussen mens en natuur, gericht op duurzame overleving voor beide. Het gaat dus over zorgvuldig gebruik maken van de beschikbare grondstoffen, de zorg voor mens én natuur en een eerlijke delen met alle leven.
Een ontwerpsysteem waarmee je de boerderij (of je tuin) uitbouwt tot een functioneel ecosysteem dat even sterk en veerkrachtig als in de natuur, en dat de mens in al zijn behoeften voorziet.
Permacultuur wil een oplossing bieden voor een groot aantal problemen zoals verwoestijning en bodemerosie die de industriële landbouw-monoculturen met zich meebrengen, en dit door aan **kleinschalige voedselproductie te doen in een zelf ontworpen ecosysteem**. Dit systeem is erop gericht om de natuur op kleine schaal na te bootsen. In de praktijk is permacultuur momenteel vooral gericht op kleinschalige zelfvoorzienende landbouw, terwijl biologische landbouw vaak meer commercieel productiegericht is.

Permacultuur heeft als ontwerpmethodologie **een breder toepassingsgebied dan alleen voedselproductie**. Men er gaat uit van drie ethische uitgangspunten:

1. **Zorg voor de aarde**: alle ecosystemen moeten zich kunnen ontwikkelen.
2. **Zorg voor de mensen**: mensen moeten toegang hebben tot hetgeen nodig is voor hun voortbestaan.
3. **Eerlijk delen met alle levende wezens**: het in balans brengen van in- en output in een ecosysteem.

Permacultuur is een vorm van biologische landbouw waarbij alle ecologische principes worden toegepast; maar dan zonder jaarlijkse grondbewerkingen, zonder duidelijke wisselteelt en met gebruik van vooral meerjarige planten. Een typisch permacultuur-gebruik is mulchen, het bedekken van de grond met organisch materiaal. Door de grond te bedekken met materiaal als bladeren, stro, dode plantenresten, zaagsel, etc. kan er geen licht bij de grond komen waardoor onkruid minder vlug kiemt en groeit. Daarnaast houdt het dode organische materiaal goed vocht vast waardoor de bodem minder snel uitdroogt als de zon fel schijnt. In de winter beschermt deze laag de wortels tegen vorstschade. Bovendien beginnen micro-organismen het dode organische materiaal te verteren en wordt dit omgezet in voedingstoffen voor de plant. Mulchen heeft dus vele voordelen en het scheelt ook nog eens veel schoffelwerk.

Frank Anrijs van Yggdrasil getuigt: Permacultuur is kweken met de natuur mee, niet koppig ertegenin: plagen moeten niet bestreden worden want eens het natuurlijk evenwicht er is, zijn er geen grote problemen met rupsen, bladluizen, vogels, slakken … Combineren volgens de natuur: plaaginsecten verwarren zodat zij hun voedselplant niet gemakkelijk vinden, oa. door het creëren van een 'schijnbare chaos': het lijkt of alles lukraak door elkaar staat, maar niets is minder waar. Het gaat daarbij niet om een nul-tolerantie, want een beetje van allerlei beestjes maakt deel uit van het gecreëerde ecosysteem. Schijnbare chaos is een effectieve manier van plaagbestrijding zonder gebruik van bestrijdingsmiddelen, zelfs geen ecologische.

← GROENTENCOMBINATIES OP BEDEKTE BODEM
© *Eddie Desmedt*

Een van de belangrijkste middelen in de permacultuur is het blijvend bedekt houden van de bodem door mulchen:

- **voorkomt onkruidgroei** (er moet niet meer wekelijks geschoffeld worden, gewoon maandelijks eens door de tuin lopen en het groeiende onkruid dat losjes in de mulch groeit uittrekken;
- **stimuleert het bodemleven** door de overvloed aan organisch materiaal; het bodemleven brengt structuur in de bodem, zonder jaarlijks te spitten!
  In een natuurlijke moestuin is groenten kweken niet het enige wat van belang is; genieten en ontspannen, zich verwonderen over de kracht, de intelligentie en de schoonheid van de natuur zijn minstens even belangrijk.

Onze Velt-afdeling in de leer bij Vlaamse permacultuur bedrijven.
Mooi en leuk, maar is dit niet een beetje ver-van-ons-bed? Om hierop een antwoord te vinden gingen we met onze Velt-afdeling op zoek naar voorbeelden in eigen streek; misschien kon deze werkwijze ons inspireren voor een nog betere ecologische aanpak. En ja, zover moesten we niet zoeken. Niet alleen in de *Fraternité ouvrière* te Moeskroen waar Josine en Gilbert Cardon al meer dan 30 jaar permacultuur toepassen en mensen opleiden konden we terecht, ook in het *Voedselbos* te Nokere waar jaarlijks cursussen georganiseerd worden onder leiding van bezieler Bert D'Hondt kregen we verdere uitleg. We konden er een dagje meewerken en zelfs een nieuw stukje permacultuurtuin aanleggen. Diverse taken werden verdeeld, gaande van opruiming van oude puinhopen met recuperatie en scheiding van steen en aarde (alles herbruikbaar maken), compost aanbrengen op de vrijgekomen bodem en patatjes planten in zakken, bedekken met karton van een verruigd terrein en daarbovenop een dikke laag compost en mulch zodat de grond binnenkort onkruidvrij kan beplant worden, dikke takken van acacia ontschorsen voor plaatselijke toepassingen in tuinmeubelen en draagstructuur van gebouwen, … tot een grote pot soep koken met allerlei onverwacht eetbaar groen. Onmogelijk in enkele woorden uit te leggen wat daar zoal te zien en te beleven valt, maar zeker een aanraden voor iedereen die wat wil bijleren. Werkdagen en cursussen: zie http://www.hetvoedselbos.be

Met 48 Velters trokken we eind mei ook op tuinreis naar drie Vlaamse rijpe permacultuurtuinen. De principes van de permacultuur werden op deze wijze erg tastbaar ervaren. *Yggdrasil* te Tienen (http://www.yggdra.be)behoort ongetwijfeld tot de oudste pioniers (°1995) in Vlaanderen. Op de website www.natuurlijkemoestuin.be vind je de brochure "15 tips voor een natuurlijke moestuin" en kan iedereen zich gratis abonneren op de nieuwsbrief van Frank Anrijs die je dan driewekelijks tips geeft om je planten en bodem op de juiste manier aan te pakken. *Hof ter Wilgen* te Viane (http://www.hofterwilgen.be/home_NL.html) is jonger, maar toont perfect hoe een weide kan omgetoverd worden in een klein functioneel tuin-ecosysteem. Ook *Ferme du Boissonnet te Chaumont-Gistoux* zag er zeer aantrekkelijk en arbeidsarm uit, met een rijkelijke groententuin.

Het permacultuur ontwerp wijzigt naargelang de omstandigheden en het klimaat.
Een voorbeeld uit India.
Onlangs was Heulenaar Bernard Declercq die reeds 35 jaar in Indië verblijft op doorreis hier bij ons, en gaf ons een beeld van zijn specifieke aanpak in Auroville waar hij een perma-landbouwproject op poten zette onder de naam Pebble Garden. Op een door menselijke activiteit verwoestijnde site kon hij een groene boerderij ontwerpen door gebruik te maken van kennis uit de natuur. Hij zorgde eerst en vooral voor opvang van regenwater en slib bij de schaarse regen (ontwerp dus rekening houdend met de topografie van het terrein). Een tweede essentiële ingreep was het planten van een speciale Acacia struik (uit het Australische woestijngebied) die blad en takken leverde - veel blad dat kon dienen om de organische mulchlaag op te bouwen, en hout dat als houtkool gedrenkt in urine in de bodem kon ingewerkt worden om de voedingsstoffen te binden (tegen uitloging) en het noodzakelijke bodemleven te voeden. Ook werden ter plaatse gebakken kleikorrels aan de bodem toegevoegd om het water op te houden.
Het is een gerenommeerde studieboerderij geworden waar Indiase boeren komen leren om een alternatief te vinden voor de druk van de industriële landbouw. Meer daarover: http://www.indiaorganic.net/individuals/bernard.html

De permacultuur-methode is zeker niet alleen geschikt voor grotere terreinen, ook in een kleine stadstuin kan deze werkwijze perfect toegepast worden. Wie wil starten kan best vooraf eens een kijkje gaan nemen bij hoger genoemde Vlaamse initiatieven.

↓ DE 'PERMA-WERKERS'
© *Voedselbos*

ACTIVITEIT IN DE KIJKER

//WANDELING VOGELTREK

ACTIVITEIT IN DE KIJKER

"Trektellers op de Geitenberg"

De vogeltrek is een fascinerend fenomeen. Waarom trekken jaarlijks miljoenen vogels van de ene naar de andere plaats? Welke routes gebruiken ze hiervoor, en welke factoren en invloeden spelen mee? Welke vogels trekken en over welke afstanden?

Op zondag 12 oktober organiseren Natuur.koepel en de Vogelwerkgroep Zuid-West-Vlaanderen een landschapswandeling over vogeltrek, dwars door het akkervogelgebied ten zuiden van Kortrijk.

Twee specialisten van de vogelwerkgroep leren ons alles over de vogeltrek en helpen ons mee dit mysterie te ontrafelen. We snuiven ook de sfeer op aan de vogeltrektelpost van de Geitenbergstraat waar jaarlijks meer dan 130.000 vogels geteld worden. Als de weersomstandigheden het toelaten zijn we getuige van overvliegende groepen kieviten, aalscholvers, veldleeuweriken en zangvogels.

Afspraak *zondag 12 oktober om 8u aan de hoek van de Doornikserijksweg en de Geitenbergstraat (+-500 m na Bellegembos - komende uit Kortrijk). Een verrekijker is handig maar niet noodzakelijk.*

Prijs *Deelname is gratis maar gelieve in te schrijven bij Hans Vermeersch (hans@natuurkoepel.be - 056/36 28 04)*

drukta.
partner in print

Slakken in je tuin: vriend of vijand?

Hoe gefrustreerd je als tuinman ook bent wanneer de slakken weer eens je jonge plantjes hebben kaal gevreten, in een ecologische tuin hebben slakken een thuis en hebben ze wel degelijk een nuttige rol te spelen.
Slakken zorgen voor een pak opruimingswerk. Eigenlijk eten ze alles, van dood organisch materiaal, levende planten, algen en schimmels tot kleine diertjes. Slakken zijn tevens een voedselbron voor veel dieren die ook in een tuin hun biotoop hebben: egels, spitsmuizen, eikelmuizen, amfibieën, mollen, merels, lijsters maar ook onder andere loopkevers, vliegenlarven en enkele spinnen. Zorg in je tuin voor een goede biotoop voor deze dieren: een takkenhoop, voldoende nestgelegenheid en voedsel, een waterpartij,..

Bij ons komen twee soorten slakken voor: naaktslakken en huisjesslakken.

Huisjesslakken brengen zeer weinig schade aan in de (moes)tuin en leven vooral van plantaardig afval. Ze zijn dus echt nuttig.

Het zijn vooral de naaktslakken die de meeste schade in de (moes)tuin aanrichten.

Voorkomen of (te laat) de strijd aangaan!

Het is zeer belangrijk om al vroeg in het voorjaar het aantal slakken in de tuin te doen verminderen om later op het jaar een slakkenplaag te voorkomen. Één slak legt in april immers een goede 400 eieren die enkele maanden later al volwassen zijn. Schoffel of hak de tuin dus regelmatig zodat de slakkeneieren vernietigd worden of laat de kippen eens een slakkenopruimactie organiseren.

Maak van de moestuin en de directe omgeving geen pretpark voor slakken door bladhopen of een kleine composthoop zo ver mogelijk te plaatsen. Én let er op dat slakken hun honderden eieren niet hebben afgezet in de wanden van de compost. Anders riskeer je, door het compost te verspreiden, een ware slakkenplaag in je tuin.

Slakken hebben ook een hekel aan scherpe en droge materialen. Je kunt een barrière maken van schelpengrit, fijn gemaakte eierschalen, koffiedik, grof zand, kalk,... Gedroogd zeewier (zoutig) houdt slakken ook weg van je planten. Daarnaast zijn er verschillende planten waar slakken niet van houden: bieslook, knoflook, munt, tijm, tomatenplanten,…

Dan toch ten strijde!

In een vlaag van frustratie bij het zien van kaalgevreten jonge bloemkolen gooide ik zelf al eens de 'schuldige' slakken in zoutwater. Dit is echter een bijzonder dieronvriendelijke oplossing omdat de slak letterlijk wordt weggevreten. Het invriezen van verzamelde slakken is al stukken beter omdat de dieren langzaam wegzakken in een rusttoestand, vervolgens bevriezen en sterven. Omwille van de stank worden de kadavers best ingegraven.

Hoe vang je slakken?

Leg sinaasappelschillen of meloenen onder wat dakpannen in de tuin en de volgende ochtend kan er 'geoogst worden'. Of graaf een potje donker bier enkele cm in de grond zodat de rand ca. 2 cm over de grondoppervlakte komt. Slakken worden er door aangetrokken en verdrinken.
Gebruik zeker geen blauwe slakkenkorrels! Deze korrels bevatten metaldehyde of methiocarb en maken geen onderscheid tussen 'nuttige' en 'schadelijke soorten'. Vergiftigde slakken doden op hun beurt dieren hoger in de voedselketen. Ijzerfosfaatkorrels (o.a. Escar-Go van Ecostyle of Naturen Limex) kunnen in de bio-teelt wel, want dit product is selectief en is niet schadelijk voor andere dieren. In de handel is nu ook een natuurvriendelijk biologisch product verkrijgbaar voor naaktslakken. Het bestaat uit eitjes van zeer kleine parasitaire wormpjes (aaltjes). Meng het poeder met water en verspuit het over de grond. De aaltjes trekken in de grond en gaan actief op zoek naar slakken. De slakken worden geïnfecteerd en sterven snel af.

Maar gun de slakken ook een plaatsje in je tuin. Je krijgt er een hoop biodiversiteit in je tuin voor terug.

EDDY LOOSVELDT

↖↖GEWONE TUINSLAK
↖GEWONE WEGSLAK
© *Eddy Loosveldt*

Eurowall® 21, dé nieuwe spouwisolatie van Recticel Insulation

Zo dun, en toch zo goed isolerend: dat was al het motto van Eurowall®. De nieuwe spouwisolatie gaat nog een stap verder, met een isolatiewaarde die nog 10% beter is (λ_D: 0,021 W/mK). Zo bespaart u stevig op uw energiefactuur en bent u klaar voor de toekomst.

Ontdek onze nieuwe isolatieoplossingen op www.recticelinsulation.be

EUROWALL® 21

spouwisolatie, nu nóg beter

Activiteitenkalender

Legende

NK Natuur.koepel zvw
NPA Natuurpunt Avelgem
NPDB Natuurpunt De Buizerd vzw
NPDV Natuurpunt De Vlasbek vzw
NPGS Natuurpunt Gaverstreke
NPK Natuurpunt Kortrijk
NPKA Natuurpunt Krekel Anzegem
NPWZ Natuurpunt Waregem-Zulte
NPWM Natuurpunt Wevelgem-Menen
NPZ Natuurpunt Zwevegem

VELTH VELT Harelbeke-Kuurne-Waregem
VELTK VELT Team Eetbaar Kortrijk
VELTW VELT Wevelgem-Menen
VELTZ VELT Zwevegem-Kortrijk

HYLA Amfibieën- en reptielenwerkgroep
IWG Insectenwerkgroep
GEO Werkgroep Geologie en Landschap
MYC Werkgroep Mycologia
PWG Plantenwerkgroep
VWG Vogelwerkgroep
ZWG Zoogdierenwerkgroep

Zondag 13 juli

//BIG JUMP - NK
INFO Meer info op blz. 60

Dinsdag 15 juli

//MET DE FLUISTERBOOT OP DE BLANKAART - NK
INFO Meer info op blz. 45

Zaterdag 19 juli

//BEHEERWERKEN: MAAIBEHEER DAALBEEKBOSJE - NPZ
WANNEER 8:00 - 12:00
WAAR Loods Natuurpunt Zwevegem (St.-Pietersbrugske, Kraaibosstraat, Moen)
WAT Maaibeheer Daalbeekbosje en haag scheren.
INFO Danny Deceukelier (056/75 61 39 of danny.deceukelier@telenet.be)

Zaterdag 26 juli

//PLANTENINVENTARISATIE VLAAMSE ARDENNEN - PWG
WANNEER 14:00 - 17:00
WAAR Afspraak om 13:00 aan kerk Zwevegem – Knokke voor kostendelend vervoer.
WAT Planteninventarisatie van Scheldeoevers, Speibos en een industrieterrein in Oudenaarde, door de Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennenplus. We sluiten aan bij een bevriende PWG. Laarzen, loep en flora kunnen nuttig zijn om de hogere planten te inventariseren.
INFO Henk Coudenys (09/38 69 711) of Willy Herreman (056/21 82 72)

Zondag 10 augustus

//GELEIDE WANDELING MANDELHOEK - NPDB
WANNEER 9:30 - 11:30
WAAR Waterstraat Ingelmunster, achter de Valora
WAT Geleide wandeling met gids in het anders niet publiekelijk toegankelijk natuurreservaat Mandelhoek, gelegen tussen het kanaal Roeselare-Leie en de Mandel.
INFO Hendrik Debeuf (051/31 21 62 of voorzitter@debuizerd.be)

Zondag 17 augustus

//OP DE KOFFIE IN DE VLINDERTUIN - NPKA
WANNEER 15:00 - 17:00
WAAR Vlindertuin, Vichte (Beukenhof)
WAT Na een gezellige koffie met een heerlijk stukje gebak, wandel je met onze gids, Carlos, door de vlindertuin. Hij leert je verschillende soorten vlinders (her)kennen en vertelt je over biodiversiteit.
INFO Patriek Vaneeckhout (0498/17 68 25 of patriek.vaneeckhout@telenet.be)

Zaterdag 23 augustus

//BEHEERWERKEN: MAAIBEHEER BRAEBOS - NPZ
WANNEER 8:00 - 12:00
WAAR Loods Natuurpunt Zwevegem (St.-Pietersbrugske, Kraaibosstraat, Moen)
WAT Maaibeheer Braebos.
INFO Danny Deceukelier (056/75 61 39 of danny.deceukelier@telenet.be)

//VLEERMUIZEN EN NACHTVLINDERS OP DE KARMEL - NPWZ
WANNEER Vanaf 22:15
WAAR Parking hersteloord Karmelberg, Karmeldreef 57, Waregem
WAT Op zoek naar vleermuizen en nachtvlinders.
INFO Frederic Piesschaert (056/61 60 91)

//RINGEN VAN VOGELS - VWG
WANNEER 7:00 - 8:00
WAAR Afspraak aan parking Kasteelpark 't Hoge, Doorniksesteenweg, Kortrijk
WAT We gaan op locatie gaan kijken naar het ringwerk van vogels. Met deskundige uitleg over de verschillende soorten die we vanuit de hand kunnen bestuderen.
INFO Christoph Wintein (0498/74 46 60 of wintein.christoph@skynet.be)

Zondag 24 augustus

//NATUUREXCURSIE + MONITORING OP EN ROND DE VAARTTALUDS - NPZ
WANNEER 14:00 - 17:00
WAAR Loods Natuurpunt Zwevegem (St.-Pietersbrugske, Kraaibosstraat, Moen)
WAT Fauna en flora ontdekken op de Vaarttaluds.
INFO Eddy Loosveldt (056/64 50 07 of eddy.loosveldt@gmail.com)

//ZOMERTOCHT IN HET WAASLAND - NPKA
WANNEER 10:00 - 17:00
WAAR Afspraak aan de kerk in Eksaarde
WAT Zomers genieten! We "marcheren" via de liniewegel: een militaire verdedigingslijn die Vlaanderen anno 1702 moest verdedigen tegen de republiek Holland. We passeren de legendarische kruiskapel en wandelen heerlijk verder langs de schilderachtige Moervaart. Bijdrage in de onkosten: € 4,00/pp. Gelieve zelf voor picknick te zorgen.
INFO EN INSCHRIJVEN Eric Cooman (069/66 15 60)

//FIETSTOCHT 'GOUTER AU JARDIN' - VELTZ
WANNEER 9:00 - 17:00
WAAR Afspraak aan Cowboy Henk
WAT Fietsbezoek aan een selectie uit >10 ecologische samentuinen te Moeskroen, verrassende tocht met proevertjes. Picknick meebrengen.
INFO EN INSCHRIJVEN Martin Raepsaet (056/75 77 56 of martin.raepsaet@skynet.be)

Zaterdag 30 augustus

//BEHEERWERKEN: MAAIBEHEER BRAEBOS - NPZ
WANNEER 8:00 - 12:00
WAAR Loods Natuurpunt Zwevegem (St.-Pietersbrugske, Kraaibosstraat, Moen)
WAT Maaibeheer Braebos.
INFO Danny Deceukelier (056/75 61 39 of danny.deceukelier@telenet.be)

Zondag 31 augustus

//JAARLIJKSE DAGSTAPTOCHT IN DE NATUUR - NPDV
WANNEER 8:00 - 20:00
WAAR Parking Vlaskouter, Vlaskouter 1, Kuurne
WAT We gaan een ganse dag wandelen en genieten van de natuur. Er wordt gewandeld aan een tempo aangepast aan de groep (ongeveer een kleine 20 km verspreid over een ganse dag met pauzes). Gelieve in uw eigen lunchpakket en voldoende drinken voor een ganse dag te willen voorzien.
INFO Dirk Desmet (056/70 14 07 of deedee.desmet@skynet.be)

//VAN FLIEFLODDERKES EN WINDEWIEKSKES - NPK
WANNEER 14:30 - 16:30
WAAR Infobord Stadsgroen Venning, Vennestraat, Kortrijk
WAT Vlinderwandeling in Stadsgroen Venning met vlindertuin.
INFO Trees De Prest (056/20 05 10 of natuurpunt-kortrijk@telenet.be)

//PLANTENINVENTARISATIE VLAAMSE ARDENNEN - PWG
WANNEER 14:30 - 17:00
WAAR Kerk van Kooigem
WAT Kooigem heeft een schat aan wandelwegen. De wandeling verloopt tussen weilanden en akkers, waarbij aandacht geschonken wordt aan de wilde planten in de bermen.
INFO Willy Herreman (056/21 82 72)

Woensdag 3 september

//PADDENSTOELENRIJKDOM IN DE VIERLINGEN TE ZILLEBEKE - MYC
WANNEER 13:30 - 16:30
WAAR Afspraak aan kleine parking kruispunt Komense weg en Kasteelhoekstraat, Zillebeke
WAT Op paddenstoelentocht in de Vierlingen met gids Frederik Foulon.
INFO Christine Hanssens (056/21 23 13 of christine.hanssens@gmail.com)

Donderdag 4 september

//DE HONINGBIJ, EEN INHEEMS SUPERORGANISME - NK
INFO Meer info op blz. 39

Zaterdag 6 september

//BEHEERSWERKEN IN BASSEGEMBOS - NPKA
WANNEER 8:30 - 12:00
WAAR Bassegembos, Bassegembosstraat, Anzegem
WAT Elke zaterdagvoormiddag in de maand september doen we met zijn allen beheerswerken in Bassegembos. Er worden onder andere bramen getrokken, vlieren gemaaid, enz... Goede werkhandschoenen en aangepaste kledij en schoeisel is aan te raden.
INFO Patriek Vaneeckhout (0498/17 68 25 of patriek.vaneeckhout@telenet.be)

//QUIZ (ALGEMENE KENNIS) - NPK
WANNEER 19:00 - 22:30
WAAR Basisschool Drie Hofsteden, Minister De Taeyelaan 11, Kortrijk
WAT Tijdens het jaarlijks feest ten voordele van Natuurtuin Gilbert Desloovere wordt een leuke quiz georganiseerd voor iedereen.
INFO EN INSCHRIJVEN info@natuurtuindesloovere.be

Zondag 7 september

//LANDSCHAPSWANDELING NAAR FRASNES - NPZ
WANNEER 13:00 - 18:00
WAAR Afspraak aan Moen-statie, Stationsstraat, Moen
WAT Landschapswandeling met gids Eric Cooman.
INFO Eddy Loosveldt (056/64 50 07 of eddy.loosveldt@gmail.com)

//WANDELDAG NATUURTUIN DESLOOVERE - NPK
WANNEER Starten tussen 7:00 en 15:00
WAAR Basisschool Drie Hofsteden, Minister De Taeyelaan 11, Kortrijk
WAT Er zijn wandelingen van 3—6—11—16 km. Starten tussen 7u en 15u vanuit de basisschool Drie hofsteden in de Minister de Taeyelaan 11 in Kortrijk. Inschrijven ter plaatse, kostprijs per persoon €1,5 en voor Aktivia leden €1,1
INFO info@natuurtuindesloovere.be

Vrijdag 12 september

//VWG LEDENBIJEENKOMST - VWG
WANNEER 19:45 - 23:00
WAAR NEC De Steenoven, Schaapsdreef 29, Kortrijk
WAT Ledenbijeenkomst met oa overzicht Najaarstrek 2013 en opfrissing herkenning zangvogels op najaarstrek.
INFO Christoph Wintein (0498/74 46 60 of wintein.christoph@skynet.be)

Zaterdag 13 september

//BEHEERWERKEN: MAAIBEHEER BRAEBOS - NPZ
WANNEER 8:00 - 12:00
WAAR Loods Natuurpunt Zwevegem (St.-Pietersbrugske, Kraaibosstraat, Moen)
WAT Maaibeheer Braebos.
INFO Danny Deceukelier (056/75 61 39 of danny.deceukelier@telenet.be)

//BEHEERSWERKEN IN BASSEGEMBOS - NPKA
WANNEER 8:30 - 12:00
WAAR Bassegembos, Bassegembosstraat, Anzegem
WAT Elke zaterdagvoormiddag in de maand september doen we met zijn allen beheerswerken in Bassegembos. Er worden onder andere bramen getrokken, vlieren gemaaid, enz... Goede werkhandschoenen en aangepaste kledij en schoeisel is aan te raden.
INFO Patriek Vaneeckhout (0498/17 68 25 of patriek.vaneeckhout@telenet.be)

Zondag 14 september

//WILDE PLANTEN IN DE STAD - PWG EN NPK
WANNEER 14:30 - 17:00
WAAR Grote Markt Kortrijk, kant Leiestraat
WAT Spontane flora laat zich niet temmen, ook niet in verstedelijkt gebied.
INFO Willy Herreman (056/21 82 72)

//GELEIDE WANDELING MANDELHOEK - NPDB
WANNEER 9:30 - 11:30
WAAR Waterstraat Ingelmunster, achter de Valora
WAT Geleide wandeling met gids in het anders niet publiekelijk toegankelijk natuurreservaat Mandelhoek, gelegen tussen het kanaal Roeselare-Leie en de Mandel.
INFO Hendrik Debeuf (051/31 21 62 of voorzitter@debuizerd.be)

Woensdag 17 september

//PADDENSTOELENWEELDE IN HET GAVERDOMEIN TE HARELBEKE - MYC
WANNEER 13:30 - 16:30
WAAR Afspraak aan parking Oost, Deerlijk
WAT Op paddenstoelentocht in de Gavers met gids Christine Hanssens.
INFO Christine Hanssens (056/21 23 13 of christine.hanssens@gmail.com)

Donderdag 18 september

//WORKSHOP VEGETARISCH KOKEN MET MICHEL GONZAGA - VELTZ
WANNEER Vanaf 18:30
WAAR Start in de buurttuin Het Tuinspoor, daarna samen kokerellen in Leielandscholen in de Sint-Niklaasstraat 22, Zwevegem
WAT Workshop vegetarisch koken met Michel Gonzaga. Kostprijs leden 15 euro, niet-leden betalen 20 euro.
INFO EN INSCHRIJVEN luc.sabbe-delobelle@telenet.be

Zaterdag 20 september

//BEHEERWERKEN: MAAIBEHEER SPOORWEG MOEN - NPZ
WANNEER 8:00 - 12:00
WAAR Loods Natuurpunt Zwevegem (St.-Pietersbrugske, Kraaibosstraat, Moen)
WAT Maaibeheer Spoorweg Moen.
INFO Danny Deceukelier (056/75 61 39 of danny.deceukelier@telenet.be)

//BEHEERWERKEN IN DE VILLAPLASJES - NPGS
WANNEER Vanaf 9:00
WAAR Villaplasjes, De Gavers
WAT Beheerwerken in de Villaplasjes
INFO Mario Manhaeve (056/71 55 67 of mario@natuurkoepel.be)

//BEHEERSWERKEN IN BASSEGEMBOS - NPKA
WANNEER 8:30 - 12:00
WAAR Bassegembos, Bassegembosstraat, Anzegem
WAT Elke zaterdagvoormiddag in de maand september doen we met zijn allen beheerswerken in Bassegembos. Er worden onder andere bramen getrokken, vlieren gemaaid, enz... Goede werkhandschoenen en aangepaste kledij en schoeisel is aan te raden.
INFO Patriek Vaneeckhout (0498/17 68 25 of patriek.vaneeckhout@telenet.be)

Zondag 21 september

//NATUURPUNT FEEST: GAGELHAPPENING - NATUURPUNT
INFO Meer info op blz. 11

Zaterdag 27 september

//BEHEERWERKEN: MAAIBEHEER BOOMGAARD - NPZ
WANNEER 8:00 - 12:00
WAAR Loods Natuurpunt Zwevegem (St.-Pietersbrugske, Kraaibosstraat, Moen)
WAT Maaien boomgaard bij G. Cottenier.
INFO Danny Deceukelier (056/75 61 39 of danny.deceukelier@telenet.be)

//BEHEERSWERKEN IN BASSEGEMBOS - NPKA
WANNEER 8:30 - 12:00
WAAR Bassegembos, Bassegembosstraat, Anzegem
WAT Elke zaterdagvoormiddag in de maand september doen we met zijn allen beheerswerken in Bassegembos. Er worden onder andere bramen getrokken, vlieren gemaaid, enz... Goede werkhandschoenen en aangepaste kledij en schoeisel is aan te raden.
INFO Patriek Vaneeckhout (0498/17 68 25 of patriek.vaneeckhout@telenet.be)

//BEHEERWERKEN OP DE OUDE SPOORWEGBERM - NPWZ
WANNEER 8:30 - 16:00
WAAR Afspraak aan de achterkant van de rioolwaterzuiveringsinstallatie Waregem, Slekkeput of aan de treinwagon op de oude spoorwegberm.
WAT Naar jaarlijkse gewoonte wordt de taluds van de oude spoorwegberm gemaaid en daarna gehooid. Een werkje waar alle helpende handen van harte welkom zijn! Met deze beheersmaatregel verarm je de bodem en krijgen bloemrijkere (on)kruiden de bovenhand. Ook wordt hier en daar aan hakhoutbeheer gedaan. Zo creëren we meer zon beschenen stukjes waarmee de levendbarende hagedis zeker zal tevreden zijn.
INFO Peter Depodt (0472/33 31 24 of depodt@scarlet.be)

Zondag 28 september

//VWG-DAGTOCHT BELGISCHE KUST - VWG
WANNEER 7:00 - 18:00
WAAR Afspraak aan parking Kasteelpark 't Hoge, Doorniksesteenweg, Kortrijk
WAT We gaan, onder leiding van Johan Buckens, op zoek naar algemene en zeldzame zangvogels die zich tijdens het najaarstrek ophouden in de verschillende duinbosjes langs onze kust.
INFO Christoph Wintein (0498/74 46 60 of wintein.christoph@skynet.be)

//WANDELING IN DE SPITAALSBOSSEN - NPWZ
INFO Verdere info volgt via de nieuwsbrief. Peter Depodt (0472/33 31 24 of depodt@scarlet.be)

//GELEIDE WANDELING IN HET HEULEBEEKDOMEIN TE KUURNE - NPDV
WANNEER 9:30 - 12:00
WAAR Ingang Heulebeekdomein, Veldmaarschalk Montgomerystraat, Kuurne
WAT We gaan onder leiding van onze gids wandelen en determineren in het Heulebeekdomein te Kuurne. Activiteit in samenwerking met Karmina.
INFO Dirk Desmet (056/70 14 07 of deedee.desmet@skynet.be)

Lidverenigingen & werkgroepen

natuur.koepel zuid-west-vlaanderen vzw

//NATUURVERENIGINGEN

JNM AFDELING KORTRIJK
Matthias Strubbe, Goethalslaan 13, 8501 Heule, Tel: 056/37 24 47 matthiasstrubbe@hotmail.com Rek: 001-0959176-19

NATUURPUNT DE BUIZERD VZW
Hendrik Debeuf, Bruggestraat 195, 8770 Ingelmunster, Tel: 051/31 21 62 hendrik.debeuf@telenet.be Rek: 751-2037233-79

NATUURPUNT DE VLASBEK VZW
Jan Vanaverbeke, Kouterstraat 38, 8520 Kuurne, Tel: 056/71 34 07 Jan.Vanaverbeke@UGent.be Rek: 979-9404896-72

NATUURPUNT WERVIK
Mark Kino, Sint-Maartensplein 7, 8940 Wervik, Tel: 0473/51 46 39

NATUURPUNT GAVERSTREKE
Vantomme Jozef, Kouterstraat 50, 8530 Harelbeke, 0495 541 603 Rek: 001-3554678-92

NATUURPUNT KORTRIJK
Trees De Prest, Maandagveld 5, 8500 Kortrijk, Tel: 056/20 05 10 cats@telenet.be Rek: 385-0522418-39

NATUURPUNT KREKEL ANZEGEM
Adelheid Seynnaeve, Olekenbosstraat 170, 8540 Deerlijk, Tel: 056/77 25 70 adelheid.Seynnaeve@skynet.be Rek: 462-1105061-35

NATUURPUNT WAREGEM-ZULTE
Peter Depodt, Aststraat 35 8790 Waregem, Tel: 056/61 04 55 depodt@scarlet.be Rek: BE04 5230 8062 2031

NATUURPUNT AVELGEM
Dirk Libbrecht, Achterdriesstraat 25, 8580 Avelgem, Tel: 056/64 79 26 dirk.libbrecht@scarlet.be Rek: BE31 7775 9651 8855

NATUURPUNT WEVELGEM-MENEN
Jozef Bousse, Generaal Lemanstraat 68, 8930 Menen, Tel: 056/51 43 69 jozefbousse@natuurpuntwevelgem-menen.be Rek: BE27 7380 3844 6273

NATUURPUNT ZWEVEGEM
Eddy Loosveldt, Lindelos 2 8551 Heestert, Tel: 056/64 50 07 eddy.loosveldt@gmail.com Rek: BE72 9731 1343 0016

VELT HARELBEKE-KUURNE-WAREGEM
Robert Schouttetens, Wijdhagestraat 128, 8530 Harelbeke, Tel: 056/71 86 12 robert.schouttetens@telenet.be

VELT WEVELGEM-MENEN
Wilfried Samaey, Neuvillestraat 34, 8930 Rekkem, 056/41 23 55 wsamaey@edpnet.be

VELT ZWEVEGEM-KORTRIJK
Martin Raepsaet, Oude Bellegemstraat 89, 8550 Zwevegem, Tel: 056/75 77 56 martin.raepsaet@skynet.be

//THEMATISCHE WERKGROEPEN

AMFIBIEËNWERKGROEP 'HYLA'
Mario Manhaeve, Wijdhagestraat 125, 8530 Harelbeke, Tel: 056/71 55 67 mario.manhaeve@skynet.be Rek: 733-0563762-28

WERKGROEP GEOLOGIE EN LANDSCHAP
Erwin Decoene, G. Gezellestraat 15, 8560 Wevelgem, Tel: 056/41 68 22 erwin.d@telenet.be

INSECTENWERKGROEP
Roeland Libeer, Kleine Bissegemstraat 6 8560 Wevelgem, Tel: 056/42 69 60 roeland.libeer@pandora.be Rek: 778-5966094-67

BIJENWERKGROEP
Secretariaat Natuur.koepel vzw, Watermolenstraat 69B, 8500 Kortrijk, Tel: 056/36 28 04 bijenwerkgroep@natuurkoepel.be

SOLSUFFIT VZW
Kristina Naeyaert, Normandiëstraat 178, 8560 Wevelgem, Tel: 056/40 19 79 info@solsuffit.be Rek: BE32 0688 9963 3702

PADDENSTOELENWERKGROEP 'MYCOLOGIA'
Christine Hanssens, Jan Breydellaan 94, 8500 Kortrijk, Tel: 056/21 23 13 christine.hanssens@gmail.com Rek: 738-0106620-39

PLANTENWERKGROEP
Piet Missiaen, Wielewaallaan 23, 8500 Kortrijk, Tel: 056/20 51 77 piet.missiaen@pandora.be Rek: 979-0793485-30

VOGELWERKGROEP
Luc Vandeghinste, Wolvenstraat 4 8500 Kortrijk, Tel: 0498/90 92 90 Rek: 738-0031133-18

ZOOGDIERENWERKGROEP ZWVL
Mario Manhaeve Wijdhagestraat 125, 8530 Harelbeke, Tel: 056/71 55 67 mario.manhaeve@skynet.be Rek: 738-0027269-34

WERKGROEP TRAGE WEGEN
Secretariaat Natuur.koepel vzw, Watermolenstraat 69B, 8500 Kortrijk, Tel: 056/36 28 04 tragewegen@natuurkoepel.be

Woensdag 1 oktober

//PADDENSTOELEN ZOEKEN IN STAMBRUGES - MYC

WANNEER Hele dag
WAAR Afspraak om 9:00 aan NEC Steenoven, Schaapsdreef 29, Kortrijk
WAT Dagtocht onder leiding van gids Christine Hanssens.
INFO Christine Hanssens (056/21 23 13 of christine.hanssens@gmail.com)

Zaterdag 4 oktober

//VERWERKING APPELEN EN FRUIT - VELTZ

WANNEER 13:00 - 18:30
WAAR Martin & Lieve, Oude Bellegemstraat 89, Zwevegem
WAT Diverse manieren om fruit te verwerken met o.a. appelen vermalen, persen, pasteuriseren, cider maken...
INFO EN INSCHRIJVEN Martin Raepsaet (056/75 77 56 of martin.raepsaet@skynet.be)

//SIMULTAANTREKTELLING - VWG

WANNEER Hele dag
WAAR Telposten Geitenberg-Kooigem, Gavers-Harelbeke, Bavikhove
WAT We werken terug mee aan de landelijke simultaantelling voor de najaarstrek van de vogels
INFO Christoph Wintein (0498/74 46 60 of wintein.christoph@skynet.be)

Zondag 5 oktober

//OFFICIËLE INHULDIGING VAN DE EIKELMUISTUIN - NPZ

INFO Meer info op blz. 42

//DAGTOCHT (23KM) IN DE OMGEVING VAN RUISLEDE EN WINGENE - NPWZ

WANNEER 9:00 - 17:00
WAAR Afspraak aan de kerk Doomkerke, Brandstraat (deelgemeente van Ruislede)
WAT We maken een tocht (22 à 25 km) in de omgeving van de Vorte Bossen en de Gemeentebossen. We passeren op onze wandeling ook het Gulke Putten-reservaat en stappen via bosrijke wegjes door naar Wildenburg (Wingene) en het provinciaal domein Bulskampveld in Beernem. De wandeldag heeft 'criminaliteit' als subthema.... Vreemd?? Misschien wel, maar onderweg passeren we dan ook veel 'criminele' plekken. Zorg voor stevige stapschoenen, picknick en drank.
INFO Patrick Vandenbussche (056/60 92 28 of patrick.vandenbussche2@pandora.be)

Donderdag 9 oktober

//VOORDRACHT OVER MESTSTOFFEN - VELTH

WANNEER Vanaf 19:30
WAAR Raadszaal van het CC Het Spoor, Eilandstraat 6, Harelbeke
WAT We geven alle leden opnieuw de kans om ook voor 2015 meststoffen te bestellen. Naast de compost die we zelf zoveel mogelijk proberen te maken bestaan er enorm veel soorten hulpmiddelen. De bedoeling is dat we weten waarvoor die kunnen aangewend worden in de tuin.
INFO Robert Schouttetens (056/71 86 12 of robert.schouttetens@telenet.be)

Zaterdag 11 oktober

//BEHEERWERKEN: VRIJSTELLEN PLANTGOED - NPZ

WANNEER 8:00 - 12:00
WAAR Loods Natuurpunt Zwevegem (St.-Pietersbrugske, Kraaibosstraat, Moen)
WAT Vrijstellen plantgoed Moens Statie en Poeldries.
INFO Danny Deceukelier (056/75 61 39 of danny.deceukelier@telenet.be)

//NACHT VAN DE DUISTERNIS - NPZ

WANNEER 19:30 - 22:00
WAAR St.-Pietersbrugske, Kraaibosstraat, Moen
WAT Tussen Orveyt en Mortagne.
INFO Eddy Loosveldt (056/64 50 07 of eddy.loosveldt@gmail.com)

//NACHT VAN DE DUISTERNIS - NPK

INFO Meer info volgt.

//BOEIENDE PADDENSTOELENTOCHT IN BIJZONDER DOMEIN - MYC

INFO Meer info op blz. 37

//PLANTENRUILBEURS IN DE GROENE LONG - NPDV & VELTH

WANNEER 14:30 - 17:00
WAAR NEC Het Slot in de Groene Long, Oudstrijderslaan 1, Kuurne
WAT Iedereen is welkom op deze jaarlijkse plantenruilbeurs, ook de plantenliefhebbers die geen planten te ruilen hebben. Activiteit in samenwerking met Velt Kuurne-Harelbeke.
INFO Dirk Desmet (056/70 14 07 of deedee.desmet@skynet.be)

//ALGEMENE LEDENVERGADERING - NPDB

WANNEER 17:00 - 19:00
WAAR NEC Het Slot in de Groene Long, Oudstrijderslaan 1, Kuurne
WAT Alle leden van Natuurpunt De Vlasbek Vzw zijn uitgenodigd om deel te nemen aan de Algemene Ledenvergadering van de VZW. Na het officiële gedeelte is er een gezellig samenzijn met koffie en gebak.
INFO EN INSCHRIJVEN Dirk Desmet (056/70 14 07 of deedee.desmet@skynet.be)

Zondag 12 oktober

//WANDELING VOGELTREK - VWG & NK

INFO Meer info op blz. 54

//GELEIDE WANDELING MANDELHOEK - NPDB

WANNEER 9:30 - 11:30
WAAR Waterstraat Ingelmunster, achter de Valora
WAT Geleide wandeling met gids in het anders niet publiekelijk toegankelijk natuurreservaat Mandelhoek, gelegen tussen het kanaal Roeselare-Leie en de Mandel.
INFO Hendrik Debeuf (051/31 21 62 of voorzitter@debuizerd.be)

//WEEK-VAN-HET-BOS WANDELING - NPK

WANNEER 14:30 - 16:30
WAAR Preshoekbos, afspraak bij de Diensthoeve, Aalbeeksesteenweg, Lauwe
WAT Boswachter Jan Allegaert neemt ons mee doorheen dit jonge bos. Om de stad leefbaar te houden is het nodig dat er plaatsen zijn waar de mens terug tot rust kan komen. Daarom zal het Preshoekbos, gelegen tussen Marke, Lauwe en Aalbeke, de komende jaren verder groeien.
INFO Trees De Prest (056/20 05 10 of natuurpunt-kortrijk@telenet.be)

//VOGELTREKTELLING - NPDB

WANNEER Hele dag
WAAR Trektelpost, Waterstraat, Hulste
WAT Van zonsopgang tot zonsondergang wordt er onder leiding van onze vogelkenners getrekteld aan de trektelpost Waterstraat Hulste.
INFO EN INSCHRIJVEN Dirk Desmet (056/70 14 07 of deedee.desmet@skynet.be)

colofon

KLIMOP:
Kwartaal tijdschrift van Natuur.koepel vzw
24ste jaargang nr 3, juli-september 2014

NATUUR.KOEPEL VZW:
is een samenwerkingsverband tussen natuurverenigingen in Zuid-West-Vlaanderen.
e-mail info@natuurkoepel.be
website www.natuurkoepel.be
rekeningnr. BE45 7755 7540 1189
BTW 0451156502

SECRETARIAAT:
Watermolenstraat 69B, 8500 Kortrijk
contact Hans Vermeersch
Beleids- en verenigingsmedewerker
e-mail hans@natuurkoepel.be
tel 056/36 28 04
gsm 0487/64 45 85
open Van maandag t.e.m donderdag van 9u-12u en van 13u-16u.
Vrijdag bereikbaar via gsm.

MAATSCHAPPELIJKE ZETEL:
Normandiëstraat 178, 8560 Wevelgem
contact Kristina Naeyaert, voorzitter
tel 056/40 19 79
e-mail kristina@natuurkoepel.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:
Emmanuel Desmet, Watermolenstraat 69B, 8500 Kortrijk, gsm 0499/19 89 49
emmanuel@natuurkoepel.be

LEDENADMINISTRATIE:
Freddy Deckers, Jan Breydellaan 94, 8500 Kortrijk, tel 056/21 23 13
leden@natuurkoepel.be

PUBLICITEITSVERANTWOORDELIJKE:
Hans Vermeersch

OPLAGE:
4350 exemplaren

DRUK:
Drukta NV, Walle 109, 8500 Kortrijk, 056/234567, info@drukta.be

EINDREDACTIE EN VORMGEVING:
Emmanuel Desmet, Goethalslaan 16
8501 Heule, 0499/19 89 49
Mira Feryn, mferyn@gmail.com

FOTO'S:
Emmanuel Desmet, Dirk Desmet, Els Pauwels, Danny Deceukelier, Herman Nachtergaele, Inagro, Kristina Naeyaert, wikipedia nl, Maarten Tavernier, Eddy Loosveldt, Christian Vandeputte, Nik Dooms, Filip Goussaert, Kirstof Delbaere, Wikimedia Commons, Dirk Libbrecht, Roeland Libeer, Francis Pattyn, Free Claerbout, http://www.kuleuven-kulak.be/bioweb/, www.biopix.dk, www.ukflymines.co.uk Foto's, Christine Hanssens, Luc Pinoy, Pierre Deryckere, Danny Deceukelier, Gunther Van Schelvergem, Jean Marie Vanderplancken, Peter Depodt, Hendrik Debeuf, Dwight Warnez, Marcel Bloeyaert, Elke Van Den Ende, Eddie Desmedt, Voedselbos

REDACTIE:
klimop@natuurkoepel.be
Claudine Decocker, Virginie De Coene, Els Deprez, Emmanuel Desmet, Matthias Depoorter, Yann Feryn, Dirk Libbrecht, Kristina Naeyaert, Maarten Tavernier, Hans Vermeersch, Mira Feryn, Thijs Calu, Piet Missiaen, Luc Capelle, Herman Nachtergaele

DEADLINE:
Artikels voor de volgende klimop moeten uiterlijk op de redactie zijn op 1 september 2014. Het volgende nummer verschijnt begin oktober 2014.

ARTIKELS:
De auteurs dragen de volle verantwoordelijkheid voor de inhoud van hun teksten. De redactie heeft het recht de artikels in te korten. Overname van teksten en illustraties mag mits toelating van de redactie en bronvermelding. Artikels, foto's, tekeningen en ideeën zijn steeds welkom op het redactieadres. Teksten liefst aanleveren op elektronische wijze. Foto's, tekeningen en grafieken zet je niet tussen de tekst maar lever je er als apart bestand bij. Ingescande foto's hebben bij voorkeur een resolutie van 300 dpi.

LID WORDEN:
Lid worden van Natuur.koepel vzw en Klimop ontvangen, kan door zich aan te sluiten bij één onze lidverenigingen. Bij Natuurpunt krijg je automatisch Klimop, andere verenigingen voorzien een combiformule.

NATUURPUNT:
Is dé vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen. Als lid van een afdeling van Natuurpunt die aangesloten is bij Natuur.koepel vzw, krijg je Klimop vier keer per jaar gratis in je bus.
Lid worden van Natuurpunt vzw kost 24€ per jaar, te storten op rekeningnummer BE17 2300 0442 3321. Of je kunt je de rompslomp besparen én meteen ook de administratieve kosten voor Natuurpunt beperken door een domiciliëringsopdracht in te vullen via **www.natuurpunt.be > lid worden**.
Alle nieuws, activiteiten en aankondigingen van Natuur.koepel heet van de naald? Volg Natuur.koepel op Facebook en Twitter en kom alles als eerste te weten! Voor Facebook ga je naar **http://www.facebook.com/Natuurkoepel** *en klik je op 'vind ik leuk'. Voor Twitter ga je naar* **http://www.twitter.com/Natuurkoepel** *en klik je op 'volgen'.*

DRUKPROCES:
Het drukken van Klimop verloopt 100% isopropylalcoholvrij, met biologische inkten en chemievrije drukvormvervaardiging op 100% gerecycleerd papier.

klimop Met de steun van:
BOSS paints PAINT YOUR DREAM!
enjoy plant power alpro

natuurpunt · GOODPLANET BELGIUM · Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen · Aquafin · Lampiris · EOS · JNM.BE

natuur.koepel zuid-west-vlaanderen vzw · Stad KORTRIJK · FAIRTRADE GEMEENTE